

# Ο ΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ



## ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΙΑΝ

ΕΤΟΣ Α΄.

ΤΕΥΧΟΣ ΙΓ΄.

## ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΕΩΝ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

ΤΗ 4 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1880.

### ΣΠΟΡΔΑΙΑ ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ.

Ληξάσης ἤδη τῆς πρώτης ἑξαμηνίας παρακαλοῦμεν ἐπιμόνως τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις συνδρομητὰς τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ τοὺς μὴ πληρόσαντας εἰσέτι τὰς συνδρομὰς αὐτῶν, καὶ ἰδίᾳ τοὺς ἐν Λαρίσση, Προύση καὶ Βιέννη, ὅπως ἀποστείλωσιν ἡμῖν ἀπ' εὐθείας τὸ ἀντίτιμον αὐτῶν. Ἐλπίζομεν ὅτι οἱ κύριοι οὗτοι θὰ θελήσωσι νὰ λάβωσιν πλέον ὑπ' ὄψιν αὐτῶν τὰς ἐκτάκτους δαπάνας ἃς ἀπαιτεῖ ἡ τακτικὴ τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ ἑκδόσις καὶ τὴν δυσχερῆ θέσιν εἰς ἣν περιάγει ἡμᾶς ἡ περαιτέρω ἐκ μέρους αὐτῶν καθυστέρησις τῆς πληρωμῆς τοῦ ἀντιτίμου τῶν ἐτησίων αὐτῶν συνδρομῶν.

Ἡ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ.

### ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΡΩΣΣΟ-ΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ.

ὑπὸ Δ. ΣΩΦΡΟΝΙΑΔΟΥ.

—o—o—

(Ἴδε τεῦχος ΙΒ΄.)

Ἡ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΡΟΥΜΑΝΙΑΝ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΗΣ ΡΩΣΣΙΚΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑΣ.

Τὰ δίκαια τῆς ρουμανικῆς ἡγεμονίας δὲν ἐσεβάσθησαν ὡς ἔδει ὑπὸ τῆς ρωσικῆς διπλωματίας.

Καὶ ὁμῶς ὁ λαὸς οὗτος πρὸς ὃν ὁ στρατηγὸς



Ίγνατιέφ και οί έταίροι αὐτοῦ οὕτως σκληρῶς προσνήχθησαν ἦτον ἀπό δέκα ἤδη ἔτων πιστός τῆς Ρωσσίας σύμμαχος, κατὰ δὲ τὸν τελευταῖον πόλεμον, κατὰ τὴν ὁμολογίαν αὐτῶν τῶν Ρώστων, λίαν πολύτιμον παρέσχε τῷ ρωσικῷ στρατῷ συνδρομήν.

Ὅπως ἐξηγήσωμεν τοῖς ἀναγνώσταις τοῦ «Παραρτήματος τῆς Ἱστορίας τοῦ Ρωσσοτουρκικοῦ πολέμου» τοὺς λόγους δι' οὓς ἡ ἡγεμονία αὕτη ἀφροσιώθη τῇ Ρωσσία παρακαλοῦμεν αὐτοῖς ὅπως μᾶς ἐπιτρέψωσι νὰ φανῶμεν ὀλίγον ἱστορικοί καὶ στρέψωμεν ὀλίγας σελίδας τῆς Συγχρόνου ἱστορίας.

Ἀπὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου οἱ ρουμῶνοι πατριῶται ὠνεύρωτον τὴν σύστασιν δακορουμανικοῦ κράτους περιλαμβάνοντες τὴν Μολδαβίαν, τὴν Βλαχίαν, τὴν Βασσαραβίαν, τὴν Βουκοβίαν καὶ τὴν Τρανσυλθανίαν. Πλὴν πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ λαμπροῦ τούτου σχεδίου κατενόησαν ὅτι εἶχον ἀνάγκην τῆς συνδρομῆς μιᾶς τῶν μεγάλων εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων· τὰ ὄμματα τῶν ἐνθέρμων τούτων πατριωτῶν ἐστράφησαν φυσικῶς πρὸς τὴν Ρωσσίαν, ἣν ἐθεώρουν ὡς μέλλουσαν νὰ καταστρέψῃ διαδοχικῶς τὴν Τουρκίαν καὶ Αὐστρίαν καὶ προβῆ ἔπειτα εἰς τὴν χειραφέτησιν ἀπασῶν τῶν τῆς Τουρκίας χριστιανικῶν ἐθνηκοτήτων.

Μετ' οὐ πολὺ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ρουμανικοῦ ὑπουργείου ἀνέλαθεν ὁ κ. Βρατιάνος, ὅστις μετὰ τοῦ Mazzini καὶ Ledru-Rollin ἦτον ἐν τῶν ἐνθερμοτέρων μελῶν τῆς Κοσμοπολιτικῆς Ἐπαναστατικῆς Ἐταιρίας· ὁ κ. Βρατιάνος δὲν ἐβράδυνε νὰ καταστῇ τὸ πειθηνιώτερον τοῦ πρίγκηπος Γορτσακῶφ ὄργανον, ἀπὸ δὲ τοῦ 1868 ἐπῆλθε συνεννόησις μυστικῆ καὶ ἀπόκρυφος μεταξὺ Βουκουρεστίου καὶ Πετροπόλεως. Ὁ πρῶτος καρπὸς τῆς συνεννόησεως ταύτης ἦτο τὸ Βουλγαρικὸν ζήτημα, εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ ὁποῦ οὕτως ἐνεργὸν ὁ κ. Βρατιάνος ἔλαβε μέρος. Οὐδεὶς πιστεύομεν ἐλησμόνησε τὴν πληθὺν ἐκείνην τῶν βουλγαρικῶν ἐπαναστατικῶν κομητᾶτων ἅτινα διωργανοῦντο οὕτως πυρετωδῶς καθ' ἅπασαν τὴν Ρουμανίαν καὶ ἅτινα ἠνείχοντο, ἵνα μὴ εἰ-

πωμεν ὅτι καὶ συνετέλει εἰς τὴν σύστασιν αὐτῶν, ἡ τοῦ κ. Βρατιάνου κυβέρνησις.

Ἐν τούτοις ἡ εὐρωπαϊκὴ διπλωματία κατενόησεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὸν σκοπὸν εἰς ὃν ἀπέβλεπον αἱ ὀπισθόβουλοι ἐνέργειαι τῶν κομητᾶτων τούτων. Ἡ Αὐστρία καὶ ἡ Ἀγγλία ἰδίᾳ ἐποίησαντο αὐστηρὰς περὶ ὑπάρξεως τῶν ἐπαναστατικῶν τούτων ἑταιριῶν ἐν Βουκουρεστίῳ παραστάσεις. Πλὴν ὁ πρίγκηψ Γορτσακῶφ ἀνέλαθε λίαν ἐνθέρμως τὴν υπεράσπησιν τῆς ρουμανικῆς κυβερνήσεως. Δυστυχῶς ὁ χῶρος δὲν μᾶς ἐπιτρέπει ὅπως παραθέσωμεν τοῖς ἀναγνώσταις ἡμῶν τὴν διακοίνωσιν ἣν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ὁ πρίγκηψ Γορτσακῶφ ἀνήλυθεν ὑπὸ ἡμερομηνίαν 17 Δεκεμβρίου 1868 τῷ ἐν Λονδίῳ ρώσῳ πρεσβευτῇ κ. Δὲ Βρουνώφ καὶ ἐν ἣ παρίστα τοὺς νέους αὐτοῦ συμμάχους ὡς τὸ παράπαν ἐνεχομένους εἰς τὴν ὑπαρξιν τῶν ἐπικινδύνων διὰ τὴν Τουρκίαν τούτων κομμιτᾶτων.

Μετὰ δύο ἀκριβῶς ἔτη ἐξερύγνυτο ὁ γαλλο-γερμανικὸς πόλεμος· ἡ Ρωσσία καὶ ἡ Ρουμανία ἔκριναν ὡς ἐπελθοῦσαν τὴν στιγμὴν ἵνα πραγματοποιήσῃ ἐκάστη τὰς ἐλπίδας τῆς. Ἡ ταχύτης ὅμως τῶν γεγονότων ἐματαιώσε τοὺς ὑπολογισμοὺς ἀμφοτέρων. Οὕτως ἡ Ρωσσία περιωρίσθη ὅπως ἀκυρώσῃ τὸν περὶ ἐξουδετερώσεως τοῦ Εὐξείνου ὄρον τῆς Παρισινῆς συνθήκης, τῇ δὲ Ρουμανία συνέστησε φρόνησιν καὶ ὑπομονήν.

Κατὰ τὸ φθινόπωρον τέλος τοῦ 1876 ἤρξατο ὁ τουρκοσερβικὸς πόλεμος· κατὰ ταύτην ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴν ὁ κ. Βρατιάνος μετέβη εἰς Λειβαδίαν ὅπως καθυποβάλλῃ τὰ σεβάσματα αὐτοῦ τῷ αὐτοκράτορι Ἀλεξάνδρῳ· ὁ ρουμῶνος ὑπουργὸς ἔσχε τότε μετὰ τοῦ Τσάρου καὶ τοῦ ἀρχικαγκελαρίου αὐτοῦ μυστικὰς συνδιασκέψεις αἵτινες ὅμως, ὡς πάντα τὰ διπλωματικὰ ἀπόρρητα, δὲν ἐβράδυναν μετ' οὐ πολὺ νὰ γνωσθῶσι παρά σὺμπαντος τοῦ πολιτικοῦ κόσμου.

Ἐπὶ τὴν ἐπίρειαν τῆς λύπης καὶ ζῶηρας ἀγανακτήσεως ἦν ἐπροξένησε τῇ ρουμανικῇ κυβερνήσει ἡ συνθήκη τοῦ Ἀγίου Στεφάνου δὲν ἐδίστασεν αὕτη νὰ ἐκμυστηρευθῇ εἰς τὰς ρουμανικὰς Βουλὰς πάντας τοὺς μυχιούς αὐτῆς σκοποὺς καὶ ἐκθέσῃ αὐταῖς καὶ τὰ μᾶλλον ἀπόκρυ-

φα τῶν σχεδίων τῆς· πρὸς ὑποστήρηξιν δὲ τῶν μυστηριωδῶν αὐτῆς ἀνακοινώσεων καθυπέβαλε πρὸ τῶν ὀμμάτων τῶν ρουμῶνων βουλευτῶν πάντα τὰ πρὸς ταύτας σχετιζόμενα διπλωματικὰ ἔγγραφα, ἅτινα μέχρι τοῦδε ἐτήρει μυστικά· τὰ ἔγγραφα δὲ ταῦτα, ἅτινα ὡς ἐκ τῆς μεγίστης αὐτῶν σπουδαιότητος ἀνέγνωμεν τότε ἐν ταῖς ἐφημερίσι μετὰ μεγίστης προσοχῆς, παρέχουσιν ἡμῖν ἀπάσας τὰς ἀπαιτούμενας πληροφορίας ὅπως δυνηθῶμεν νὰ ἀφηγηθῶμεν τοῖς ἀναγνώσταις ἡμῶν ὅσον ἐνεστὶν ἀκριβῶς τὸ ἱστορικὸν τῆς κατὰ τὸν τελευταῖον ρωσσοτουρκικὸν πόλεμον ρωσσο-ρουμανικῆς συμμαχίας.

Ἐκ τῆς τροπῆς ἣν ἐλάβανον τὰ γεγονότα ἡ Ρουμανία ἠνόησεν ὅτι ἡ Ρωσσία δὲν ἤθελε βραδύνει νὰ ἐπιχειρήσῃ τὸν κατὰ τῆς Τουρκίας πόλεμον, ἡ δὲ διακαεστέρᾳ αὐτῆς ἐπιθυμία ἦτον ὅπως συμμετάσχῃ καὶ αὕτη τούτου.

Τὸν ἰανουάριον τοῦ 1877, ἐν ᾧ εἰργάζετο εἰσέτι ἡ συνδιασκέψις τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἰς ρώσσο διπλωμάτης ἀπεστέλετο μετ' ἐκτάκτου ἀποστολῆς εἰς Βουκουρεστίον· ὁ διπλωμάτης οὗτος ἦτον ὁ κ. Δὲ Νελιδῶφ, αὐτὸς οὗτος ὅστις ὑπέγραψε βραδύτερον μετὰ τοῦ στρατηγῶ Ἰγνατιέφ τὴν τοῦ Ἀγίου Στεφάνου συνθήκην. Ὁ κ. Νελιδῶφ ἐκόμιζε σχέδιον συμβάσεως ἀφορώσης τὴν διὰ Ρουμανίας διάβασιν τῶν ρωσικῶν στρατευμάτων καὶ τὴν ἐν αὐτῇ διαμονήν των μέχρις οὗ ἐπιτελεσθῇ ἡ τοῦ Δουνάβεως διάβασις. Τὸ σχέδιον τοῦτο περιεῖχε ὄρον τινα λίαν ἀόριστον καθ' ὃν ἡ ἀκεραιότης τοῦ ρουμανικοῦ ἑδάφους ἦτον ἠγγυημένη «κατὰ τὸ διάστημα τοῦ πολέμου». Ἐκ τῆς φράσεως ταύτης οἱ ρουμῶνοι ἐμάντευσαν ἀμέσως τοὺς σκοποὺς τῆς συμμαχίας αὐτῶν, διὸ ἔσπευσαν νὰ ἀπειθυνθῶσι πρὸς τὰ εὐρωπαϊκὰ ἀνακτοβούλια καὶ ἐκζητήσωσι τὴν προστασίαν αὐτῶν. Ἐν τούτοις δὲν ἐβράδυνον νὰ κατανοήσωσιν ὅτι ἡ Εὐρώπη, ἣτις ἐπέτρεπε τὸν κατὰ τῆς Τουρκίας πόλεμον, οὐδέμιαν ἠσθάνετο διαθέσιν ὅπως ἀναλάβῃ νὰ υπερασπισθῇ διὰ τῶν ὀπλων τὴν οὐδετερότητα τῆς ἡγεμονίας ταύτης.

Τὸν ἀπρίλιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐπέστη τέλος ἡ κρίσιμος στιγμή· Ὁ ρωσσικὸς στρατὸς ἔλαβε

διαταγὴν νὰ διέλθῃ τὸν Προῦθον, ἡ δὲ ρωσικὴ κυβέρνησις ἐνετείλατο τῷ παρὰ τῇ αὐλῇ τοῦ ἡγεμόνος Καρόλου ἀπεσταλμένῳ αὐτῆς ὅπως ὑπογράψῃ ἀμέσως τὴν μετὰ τῆς Ρουμανίας σύμβασιν τὴν ἀναφερομένην εἰς τὴν δι' αὐτῆς διάβασιν τοῦ ρωσσικοῦ στρατοῦ καὶ ἐγγυηθῇ ἐν αὐτῇ τὴν ἀκεραιότητα τοῦ ρουμανικοῦ ἑδάφους ἄνευ οὐδενὸς περιορισμοῦ.

Ἡ σύμβασις αὕτη ὑπεγράφη τὴν 5 ἀπριλίου. Δὲν θεωροῦμεν δὲ περιττὸν νὰ παραθέσωμεν ἐν ταῦθα τὸ δεύτερον τῆς ρωσσο-ρουμανικῆς ταύτης συμβάσεως ἄρθρον ὅπερ ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ὅπως μὴ ἀναφυῇ διὰ τὴν Ρουμανίαν κίνδυνός τις ἐκ τῆς διὰ τοῦ ἑδάφους αὐτῆς διαβάσεως τῶν ρωσσικῶν στρατευμάτων, ἡ κυβέρνησις τῆς Α. Μ. τοῦ αὐτοκράτορος πασῶν τῶν Ρωσσιῶν ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ διασώσῃ καὶ ποιήσῃ σεβαστὰ τὰ πολιτικὰ δίκαια τοῦ ρουμανικοῦ κράτους τὰ πηγάζοντα ἐκ τῶν προγενεστέρων συνθηκῶν καὶ νὰ διατηρήσῃ καὶ ὑπερασπισθῇ τὴν ἀκεραιότητα τῆς Ρουμανίας.»

Οὐδὲν εὐκρινέστερον καὶ κατηγορηματικώτερον τούτου. Οἱ ρουμῶνοι ἐνόμισαν ἑαυτοὺς ἐν πάσῃ ἀσφαλείᾳ· πλὴν τὰ γεγονότα κατέδειξαν ὅτι οἰκτρῶς ἠπατώθησαν.

Οἱ ρῶσοι διήλθον διὰ τοῦ ρουμανικοῦ ἑδάφους καὶ ἐπέτυχον τὴν διάβασιν τοῦ Δουνάβεως. Ἡ Ρουμανία προέβη τότε εἰς τὴν προκήρυξιν τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτῆς καὶ προέτεινε τῇ Ρωσσίᾳ ὅπως συμμετάσχῃ καὶ ὁ στρατὸς αὐτῆς τοῦ κατὰ τῶν Τούρκων πολέμου. Ὁ πρίγκηψ Γορτσακῶφ ἐθεώρησεν ὡς λίαν τολμηρὸν τὸ διάβημα τοῦτο τῆς ρουμανικῆς ἡγεμονίας· ἡ ρωσικὴ διπλωματία προετίθετο νὰ ἀπελευθερώσῃ τὴν Ρουμανίαν μετὰ τὸν πόλεμον καὶ καταπλήξῃ οὕτω διὰ τοῦ δώρου τούτου τὴν προστατευομένην τῆς. Ὅσον δὲ τὰς περὶ στρατιωτικῆς συμμετοχῆς ἐκ μέρους τοῦ ρουμανικοῦ ὑπουργείου γενομένης προτάσεις, οἱ ρῶσοι ἀπεδέξαντο ταύτας μετὰ μεγίστης ψυχρότητος. Δὲν ἀπέκρυπτον δὲ ὅτι τὸν ρουμανικὸν στρατὸν ἐθεώρουν ὡς βαρεῖαν ἀποσκευὴν ἣν θὰ ἠναγκάζοντο νὰ σύρωσιν ἀσκοπῶς μετ' αὐτῶν. Οὕτως ἐπεθύμουν νὰ συγχωνεύσωσι τοῦτον ἐν τοῖς συντάγμασιν αὐτῶν. Πλὴν ὁ



ἡγεμῶν Κάρολος ἀνθίστατο καὶ ἐπέμενε ζητῶν ἀνεξάρτητον ἀρχηγίαν.

Τὰ πράγματα διετέλουν ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ ὅποτε ἐπῆλθον ἐν Ἀσίᾳ ἐνώπιον τοῦ Κάρος καὶ ἐν Εὐρώπῃ ἐνώπιον τῆς Πλέβνας αἱ φοικώδεις ἐκεῖναι διὰ τὸν ρωσικὸν στρατὸν καταστροφαί. Οἱ ρῶσσοι ἐνόμισαν ἑαυτοὺς ἀπωλεσθέντας καὶ ἔσπευσαν νὰ ἐπικαλεσθῶν τὴν συνδρομὴν τῶν

ρουμούνων, ἣν τὴν προτεραίαν μετὰ τῶσάυτης περιφρονήσεως ἤρνούοντο.

Ἰπὸ τὴν ἐπήρειαν δὲ ζωηρᾶς καταπλήξεως ὁ Μ. Δουξ Νικόλαος ἀπηύθυνεν ἐκ Πλέβνας γαλλιστὶ τὸ ἐπόμενον βραχὺ μὲν πλὴν ἐκφραστικὸν πρὸς τὸν ἡγεμόνα Κάρολον τηλεγράφημα:

« Σπεύσατε πρὸς βοήθειάν μας. Διέλθετε τὸν Δούναβιν ὅπου θέλετε, ὅπως θέλετε καὶ ὑπὸ οἰ-



Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΙΓΝΑΤΙΕΦ.

ουσδήποτε ὄρους θέλετε, πλὴν μὴ ἀπωλέσητε οὔτε στιγμήν. Οἱ Τούρκοι μᾶς καταστρέφουν· ὁ ἀγὼν ἡμῶν ἀπώλλετο.»

Ἐν τινὶ ἰδιοχειρῶ αὐτοῦ ἐπιστολῇ ὁ στρατηγὸς Τοτλέβεν ὁμολογεῖ ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν δὲν ὑπῆρχον πρὸ τῆς Πλέβνας εἰμὴ μόνως 40,000 ρῶσσοι, ἐνῶ ἐντὸς αὐτῆς ὑπῆρχον πλείους τῶν 60,000 τούρκων. Ἡ τύχη τοῦ ρωσικοῦ στρατοῦ ἐξηρτᾶτο ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἐκ

τινος ἐξόδου τοῦ Ὀσμὰν πασσᾶ· οὐδεμία λοιπὸν ὑπελείπετο ἀμφιβολία ὅτι μεγάλως ἐβοήθησεν αὐτὸν ὁ στρατὸς τοῦ ἡγεμόνου Καρόλου.

Οἱ ἀναγνώσται τῆς « Ἱστορίας τοῦ Ρωσοτουρκικοῦ πολέμου » ἀνέγνωσαν ἐν αὐτῇ τὸ πῶς κατὰ τὴν κρίσιμωτάτην ταύτην διὰ τὸν ρωσικὸν στρατὸν στιγμήν, οἱ ρουμούννοι ἔσπευσαν νὰ διαβῶσι τὸν Δούναβιν καὶ μεθ' ἱπποτικῆς γενναϊότητος προσέλθωσιν εἰς βοήθειαν αὐτοῦ. Οὐ-

δένα ἠθέλησαν νὰ διατυπώσωσιν ὄρον, οὐδεμίαν ἀπαίτησιν, ἀλλὰ διὰ τοῦ τακτικοῦ καὶ καρτερικοῦ αὐτῶν στρατοῦ οὕτως ἐνεργῶν ἔλαβον μέρος καὶ τσοῦτον εἰς τὴν ἄλωσιν τῆς Πλέβνας στυγετέλεσαν.

Ἐπεδείξαντες τσοῦτην ἀνδρείαν ἣν οὐδεὶς ὑπέθετε νὰ ἐνυπάρχη ἐν αὐτοῖς, οἱ ρουμούννοι ἐφάνιντο μεγίστην ἔχοντες ἐμπιστοσύνην ἐπὶ τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἔθνους εἰς τὴν ἐπίμονον πρόσκλησιν τοῦ ὁποίου ὑπέικοντες συμμετέσχον τοῦ πολέμου. Ἐν τούτοις δὲν παρῆλθε πολὺς χρόνος καὶ οἱ ρουμούννοι ἠννόησαν ὅτι οὐδεμίαν εἶχον νὰ ἀποκαρποθῶσιν ὠφέλειαν ἐκ τῆς εἰς τὸν πόλεμον τούτον συμμετοχῆς των.

Κατὰ τὴν μακρὰν αὐτοῦ κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1877 ἐν Βουκουρεστίῳ διαμονὴν ὁ πρίγκηψ Γορτσακὼφ ἐποίησατο τοῖς ρουμούννοις πολιτικοῖς ἐλαφρὰς τινὰς νύξεις περὶ τῶν τῆς Ρωσσίας σκοπῶν.

« Ὁ Αὐτοκράτωρ — ἔλεγεν ὁ ρῶσσος διπλωμάτης — σταθερὰν ἔχει ἀπόφασιν ὅπως πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ θέσῃ ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ προσφιλοῦς αὐτοῦ πατρὸς τὰ τεμάχια τῆς ἐξευτελεστικῆς δι' αὐτὸν παρισινής συνθήκης. Πρὸς ἐκπλήρωσιν δὲ τοῦ υἱικοῦ τούτου πόθου ἀπέβησιν ἀπαραίτητον ὅπως διαγραφῆ ἐκ τῆς συνθήκης ταύτης ὁ τερατώδης ἐκεῖνος ὅρος καθ' ὃν ἡ Βασσαραβία παρεχωρήθη τῇ Ρουμανίᾳ. Ἡ διαγραφὴ τοῦ ὅρου τούτου — προσέθετεν ὁ πρίγκηψ — οὐδεμίαν ἔχει σημασίαν. Οἱ δὲ ρουμούννοι οὐδένα θὰ ποιήσωσι πάταγον προκειμένου περὶ ἐνὸς οὕτως ἀσημάντου(!) τεμαχίου γῆς. Ἄλλως θὰ τοῖς παρεχωρεῖτο εὐρεῖα χώρα ἐκ τῆς ἐτέρας τοῦ Δουνάβεως ὄχτης. Αἱ δυνάμεις οὐδεμίαν θὰ παρεμβάλλωσι δυσχέριαν προκειμένου περὶ τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ ζωηροῦ τούτου τῆς Ρωσσίας πόθου, καθότι τὰ πάντα συμφωνήθησαν κατὰ τὴν ἐν Ράιχστατ τῶν τριῶν αὐτοκρατόρων συνέντευξιν.»

## ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΝ ΛΕΓΚΩΜΑ

—ο—ο—

### ΖΑΝΝΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΒΙΤΣ ΣΚΥΛΙΤΣΗΣ.

(Πρωτότυπος Σκιαγραφία).

Μετὰ τὰς σκιαγραφίας τοῦ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΖΑΡΙΦΗ καὶ τοῦ ΧΡΗΣΤΑΚΗ ΖΩΓΡΑΦΟΥ, τῶν κλεινῶν τούτων τοῦ ἐν Τουρκίᾳ ἑλληνισμοῦ προστατῶν, ἃς ἐδημοσιεύσαμεν ἐν προηγουμένοις τεύχεσι τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ, θεωροῦμεν καθήκον ἡμῶν ὅπως παράσχωμεν τοῖς ἀναγνώσταις τοῦ « Γραφικοῦ Κόσμου » καὶ βραχείαν σκίαγραφίαν τοῦ διαπρεποῦς ἐκείνου ὁμογενοῦς, τοῦ ἀξιόσεβάστου ἐκείνου ἀνδρὸς ὅστις μεγίστους ἐπίσης ὑπὲρ τοῦ ἔθνους αὐτοῦ κατέβαλεν ἀγῶνας καὶ ὅστις ἐπίσης κατέστη ἄξιος τῆς εὐλικρινοῦς αὐτοῦ εὐγνωμοσύνης καὶ ἐκτιμίσεως τὸν ἄνδρα τούτον ἐμάντευταν — ἡμεθα βέβαιοι — οἱ ἀναγνώσται μας· τὸ δὲ ὄνομα αὐτοῦ εὐρίσκεται ἤδη εἰς τὰ χεῖλη των· ὁ διακεκριμένος οὗτος ὁμογενὴς εἶναι· ὁ ΖΑΝΝΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΒΙΤΣ ΣΚΥΛΙΤΣΗΣ.

Δὲν ἐννοοῦμεν νὰ ἐκθέσωμεν ἐνταῦθα ἀπάσας τὰς φάσεις τοῦ ἐξόχου φιλοπόνου βίου τοῦ ἐθνοφιλοῦς τούτου μεγαπλοῦτου· περιοριζόμεθα δὲ νὰ εἴπωμεν ὅτι ὁ βίος αὐτοῦ ἀποτελεῖ παράδειγμα ἄξιον πιστῆς μιμήσεως. Ἄν ἐπιθυμῆ τις νὰ μάθῃ τὰ θαυμάσια ἀποτελέσματα ἅτινα προκύπτουσιν ἐκ τοῦ συνδιασμοῦ τῆς καρτερικῆς καὶ φιλοπόνου ἐργασίας μετὰ τῆς συνετῆς καὶ λελογισμένης ἐπιχειρηματικότητος, ὁ τοιοῦτος δὲν ἔχει παρὰ νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὸν βίον τοῦ ΖΑΝΝΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΒΙΤΣ νὰ μελετήσῃ αὐτὸν, νὰ τὸν ἐξετάσῃ καθ' ὅλας τὰς λεπτομερείας, καθ' ἀπάσας τὰς ἐπόψεις καὶ ἃς ἦ βέβαιος ὅτι ἐπὶ τέλος θὰ καταλήξῃ εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι τὰ πάντα δύναται τις νὰ κατορθώσῃ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ὅποτε ἔχῃ τὸ εὐτύχημα νὰ συνδυάσῃ προσηκόντως τὰς δύο ταύτας πολυτίμους ἀρετάς.



Γράφοντες την σκιαγραφίαν ἑτέρου μεγαπλούτου ὁμογενοῦς τοῦ ΧΡΗΣΤΑΚΗ ΕΦΕΝΔΗ ΖΩΓΡΑΦΟΥ διεκηρύξαμεν ὅτι οὐδόλως παραδεχόμεθα ὅτι τὸ πλουτεῖν εἶναι ἀπλούστατον ζήτημα συγκαιρίας περιστάσεων, τούναντίον μάλιστα ὑπεστηρίξαμεν καὶ ὑποστηρίζομεν ὅτι αἱ κολοσσιαῖαι περιουσίαι δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς τὸ ἀκριθέστερον βαρόμετρον τῆς ἀπομικῆς τοῦ κατόχου αὐτῶν νοημοσύνης καὶ ἡ τρανοτέρα ἔνδειξις τῆς φυσικῆς αὐτοῦ ἰκανότητος.

\* \*

Ὁ ΖΑΝΝΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΒΙΤΣ ἐγεννήθη ἐν τῇ μικρᾷ μὲν πλὴν θαυμασίῳ ἐκείνῃ νήσῳ ἣτις δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι κατέχει τὸ μονοπωλεῖον τῆς παραγωγῆς τῶν ἐξόχων χαρακτήρων, ἐν τῇ νήσῳ ἐκείνῃ ἐξ ἧς κατάγονται ἅπαντες οἱ διαπρεπεῖς ἐκείνοι. Ἕλληνες, οἱ διεσπαρμένοι ἀνά πάσας τὰς γωνίας τῆς Εὐρώπης καὶ ἀποτελοῦντες διὰ τῆς δραστηριότητος καὶ ἐξόχου αὐτῶν ἐπιχειρηματικότητος τὴν κορωνίδα τοῦ ἑλληνικοῦ τῆς ὑψηλοῦ ἐμπορίου, ἐν τῇ γοητευτικῇ καὶ ἠρωϊκῇ Χίῳ. Ἡ οἰκογένεια τοῦ Ζαννῆ Στεφάνοβιτς φέρουσα τὴν προσωνομίαν «Σκυλίτση» ἦτο μία τῶν εὐγενεστέρων καὶ δημοτικωτέρων τῆς νήσου· τὸ δὲ ὄνομα αὐτῆς ἐξασκεῖ μέχρι σήμερον μέγιστον ἐπὶ τῶν ἀπανταχοῦ Χίων γόητρον.

Κατὰ τὰς τρομερὰς ἐκείνας σικηνὰς ὡν κατὰ τὸ 1822 ἡ πολυπαθὴς νῆσος κατέστη τὸ θέατρον, ἡ οἰκογένεια Σκυλίτση ἠναγκάσθη νὰ καταφύγῃ εἰς Εὐρώπην, ὃ δὲ Ζαννῆς ἠναγκάσθη ν'ἀντικαταστήσῃ τὸ γνήσιον αὐτοῦ ἐπώνυμον Σκυλίτση διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Στεφάνου ὅπως μὴ ἦ ἀντικείμενον περαιτέρω κατὰ τοὺς χαλεποὺς ἐκείνους χρόνους καταδιώξεως.

Ἐλθὼν ἐπὶ τέλος καὶ ἐγκατασταθεὶς εἰς Κωνσταντινουπόλιν ὁ Ζαννῆς Στεφάνοβιτς κατήρξατο τοῦ ἐμπορικοῦ αὐτοῦ σταδίου, ἐπιδοθεὶς εἰς αὐτὸ μετὰ τῆς ἐκτάκτου ἐκείνου φιλοπονίας ἣτις δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἐστὶ τὸ κυριώτερον αὐτοῦ χαρακτηριστικόν.

Δὲν παρῆλθον πολλὰ ἔτη καὶ ὁ Ζαννῆς

Στεφάνοβιτς διὰ τῆς ἐξαιρετικῆς τιμιότητος καὶ θαυμασίου τοῦ χαρακτήρος αὐτοῦ ἀκεραιότητος ἀφ' ἑνὸς, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τῆς παροιμιώδους αὐτοῦ ἐργατικότητος καὶ φιλοπονίας ἀνύψωσε τὸν ἐμπορικὸν αὐτοῦ οἶκον εἰς ἀνωτάτην περιωπὴν καὶ κατέστησεν αὐτὸν τύπον καὶ ὑπογραμμὸν ἐμπορικῆς πίστεως καὶ ἀκριβείας, τιμώσης πράγματι τὴν ἀκεραιότητα τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος.

\* \*

Μία τῶν πολυτιμωτέρων τοῦ Ζαννῆ Στεφάνοβιτς ἀρετῶν, ἐν τῶν μᾶλλον θαυμασίων αὐτοῦ συστατικῶν εἶναι ἡ μεγίστη, ἡ ἐξαιρετικὴ, ἡ παροιμιώδης τολμῶμεν νὰ εἴπωμεν αὐτοῦ μετριοφροσύνη ἣτις ἀποτελεῖ ἀντικείμενον εἰλικρινοῦς θαύμασμοῦ διὰ πάντας τοὺς μελετήσαντας ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸν χαρακτήρα τοῦ γηραιοῦ φιλανθρώπου. Ἐννοεῖ δὲ νὰ συνδράμῃ χωρὶς νὰ ἀκούεται, νὰ ἀνακουφίξῃ χωρὶς νὰ φαίνεται νὰ παρέχῃ τὴν χρηματικὴν αὐτοῦ ἀρωγὴν εἰς τὰς σπουδαίας τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἀνάγκας χωρὶς αἰ ἐφημερίδες μας νὰ διασαλπίζωσι τὰς ἀγαθοεργίας αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μέχρι τοῦ ἑτέρου τῆς γῆς ἄκρου.

Ὅσακις ἐν μακρῷ καταλόγῳ συνεισφορῶν τῶν μεγαπλούτων τῆς ἡμετέρας πρωτευούσης ὁμογενῶν ὑπερ ἐπιτελέσεως ἔθνικοῦ τινος ἔργου ἀπαντᾷ τις τὴν λέξιν «ἀνώνυμος», δύναται νὰ ἦ βέβαιος, βεβαίωτος ὅτι ἡ λέξις αὕτη ἐκπροσωπεῖ τὸν ἀληθῆ ἐκείνον φιλόνητον, τὸν ἀξιομίμητον ἐκείνον τοῦ Εὐαγγελίου ἄνδρα ὅστις, πιστὸς ἐκπληρωτῆς τῆς θεσπεσίας τοῦ Θεανθρώπου παραγγελίας «μὴ γινώτο ἡ ἀριστερὰ, τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ», ἐπιθυμεῖ ὅπως ἀπάσας αὐτοῦ τὰς πρὸς τὸ ἔθνος καὶ τὰ ἄτομα ἀγαθοεργίας καλύπτει ὑπὸ τὸν πυκνὸν τοῦ ἀνωνύμου πέπλον, ἐπαρκούμενος ὡσαύτως πρᾶττει τὸ ἀγαθὸν εἰς τὴν ἐκτακτὴν ἐκείνην εὐχαρίστησιν, εἰς τὴν ἐσωτερικὴν τῆς συνειδήσεως αὐτοῦ ἰκανοποίησιν, ὅτι ἐκπροσωπεῖ, λέγομεν, Ζαννῆν τὸν Στεφάνοβιτς.

\* \*

ὑπὸ οἰκογενειακὴν ἔποψιν ἐξεταζόμενος ὁ ΖΑΝΝΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΒΙΤΣ ἀποτελεῖ τὸ ἐπίφθονον παράδειγμα πατρὸς ἀναδείξαντος ἄξια ἑαυτοῦ

τέκνα. Οἱ τρεῖς τοῦ διαπρεποῦς τούτου ὁμογενοῦς υἱοὶ — Δημήτριος, Ἰωάννης καὶ Παῦλος — ἐτίμησαν πράγματι τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐτῶν κατέχοντες ἕνα μέρος τῶν ἐξόχων τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἀρετῶν καὶ πλεονεκτημάτων. Δὲν εὐτυχίσσαμεν νὰ γνωρίσωμεν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τοὺς δύο πρώτους τῶν υἱῶν αὐτοῦ, ἅτε ἀπὸ ἐτῶν ἐγκατεστημένους ἐν Ἀγγλίᾳ, ἔνθα ὅμως τιμῶσι ὁμοῦ μετὰ τῶν ἄλλων ὁμογενῶν τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα καὶ εἰσὶ πιστοὶ ἀντιπρόσωποι τῆς τιμιότητος καὶ ἐκτάκτου τοῦ πατρὸς αὐτῶν φιλοπονίας.

Προκειμένου ὅμως περὶ τοῦ τρίτου τοῦ Ζαννῆ Στεφάνοβιτς υἱοῦ, προκειμένου περὶ τοῦ δημοτικοῦ ΠΑΥΛΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΒΙΤΣ δυνάμεθα νὰ πληρώσωμεν πλεῖστας σελίδας τοῦ «Γραφικοῦ Κόσμου» ἀναλάθωμεν νὰ περιγράψωμεν τὰς ἐκτάκτους αὐτοῦ ἀρετὰς καὶ πολυτίμα αὐτοῦ προσόντα. Διὰ τῆς ἑλληνοπρεποῦς αὐτοῦ ἀγωγῆς καὶ γνησίων πατριωτικῶν αὐτοῦ αἰσθημάτων, ὁ Παῦλος Στεφάνοβιτς ἀπέκτησεν ἀληθεῖς τίτλους ἐπὶ τῆς ἐκτιμήσεως καὶ ἀγάπης τοῦ ὁμογενοῦς τῆς ἡμετέρας πρωτευούσης δημοσίου, καταστάς εἰς τῶν δημοτικωτέρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὁμογενῶν. Εἰς τὸ ἑλληνικὸν τῆς ἡμετέρας πόλεως δημοσίον παρουσιάσθη πλέον ἢ ἅπαξ εὐκαιρία ὅπως ἐκτιμήσῃ θεόντως τὴν θαυμασίαν αὐτοῦ γενναιότητα καὶ τὰς εἰλικρινεῖς αὐτοῦ ὑπερ τῆς προόδου τοῦ ἡμετέρου ἔθνους προθέσεις. Θὰ ἐθεωροῦμεν δὲ ἑαυτοὺς ἐξαιρετικῶς εὐτυχεῖς ἀν' ἡδυνάμεθα νὰ ὑποδείξωμεν πολλοὺς ὡς τὸν Παῦλον Στεφάνοβιτς ὁμογενεῖς ὑπὸ τοιούτων ἐμπορουμένων αἰσθημάτων καὶ οὕτως ἐνεργῶν εἰς τὴν ἐπιτελουμένην ὑπερ τοῦ ἡμετέρου ἔθνους πνευματικὴν ἀνάπτυξιν λαμβάνοντας μέρος. Πρὶν ἢ δώσωμεν πέρασ εἰς τὴν σκιαγραφίαν τοῦ γηραιοῦ τούτου ὁμογενοῦς δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ χαράξωμεν ὀλίγας γραμμάς περὶ τῆς μισαρτίτιδος συζύγου αὐτοῦ, τῆς καλοκαγάθου καὶ συνετῆς ἐκείνης γυναικὸς περὶ ἧς δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἔζησε καὶ ἀπέθανεν ὡς μία ἄγια. Ἡ ΕΛΕΝΗ ΣΤΕΦΑΝΟΒΙΤΣ καταγομένη ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἦτο μία τῶν ἀνεπτυγμένων ἐκείνων γυναικῶν τῶν πεπρωτισμένων δι' ὑγειοῦς, ὑγειεστάτης κρί-

σεως καὶ φυσικῆς τῆς καρδίας ἀγαθότητος. Ἡ φιλόνητος αὕτη γυνὴ ἐκέκτητο ἐπὶ πάντων τῶν ζητημάτων λίαν ἀνεπτυγμένας ἰδέας. Τὸ δὲ ζωηρὸν καὶ ἀνυπόκριτον πένθος ὃ ὁ θάνατος αὐτῆς ἐπροξένησεν παρ' ἅπασιν τοῖς εὐτυχίσασιν ὅπως γνωρίσωσιν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὰς ἐξόχους αὐτῆς ἀρετὰς ἐστὶ τρανοτάτη ἔνδειξις τοῦ εἰλικρινοῦς οὐ τινος ἀπῆλαυσε σεβασμοῦ.

Δίδοντες πέρασ εἰς τὴν βραχείαν καὶ ἀτελεῆ ταύτην τοῦ ΖΑΝΝΗ ΣΤΕΦΑΝΟΒΙΤΣ σκιαγραφίαν, γνωρίζομεν ὅτι ἡ μετριοφροσύνη τοῦ γηραιοῦ ὁμογενοῦς θὰ καταξαναριστῇ ἐπὶ τοῖς σμικροῖς τούτοις καὶ ἐλαχίστοις τῆς πραγματικῆς αὐτοῦ ἀξίας ἐπαίνοις οἷς ἀπευθύνωμεν εἰς τὸν χαρακτήρα αὐτοῦ, πλὴν ἡμεῖς ἐθεωρήσαμεν ὅτι ἀνταποκρινόμεθα πρὸς μίαν τῶν ζωηροτέρων τοῦ ἡμετέρου δημοσίου ἐπιθυμιῶν παρέχοντες αὐτῷ ἔστω καὶ ἀτελεῆ ἠθικὴν εἰκόνα τοῦ ἀξιοσεβάστου τούτου ἀνδρός, τοῦ διαπρεποῦς καὶ πολυτίμου τούτου ὁμογενοῦς.

#### ΦΥΣΙΣ, ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΚΑΙ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ.

Οἱ χαρακτηρίζοντες τὴν γυναῖκα ὡς τὸ μέγιστον τῆς φύσεως αἰνίγμα, καὶ ὡς τὸ ζῶν τοῦ κόσμου μυστήριον· οἱ ἰσχυρίζομενοι ὅτι δύναται τις τὸ πολὺ νὰ ὀρίσῃ τί ἐστὶν ἐρωμένη, σύζυγος, μήτηρ, ἀδελφὴ, οὐδεὶς ὅμως δύναται νὰ εἴπῃ τί ἐστὶ γυνὴ, οἱ τοιοῦτοι βεβαίως ἐξανίστανται εἰς τὴν τολμηρὰν καὶ κατ' αὐτοὺς ἀπονενοημένην ἰδέαν τοῦ ὀρισμοῦ, τῆς φύσεως, καὶ τοῦ χαρακτήρος τῆς γυναικὸς, μετὰ τοῦ ἀληθοῦς αὐτῆς προορισμοῦ ἐν τῷ κόσμῳ. Εὐτυχῶς ὅμως ἡ τάξις ἐκείνη τῶν γυναικολόγων σοφῶν, ἣτις εἰς τὸ γυναικεῖον φῦλον ἀποδίδει τὰς γνωστὰς ιδιότητας τοῦ Πρωτέως, τοῦ Χαμαιλέοντος καὶ Πολύποδος, ἐτέθη πλέον, ἐπ' ἀγαθῶ τῆς πολιτείας καὶ τῆς κοινωνίας, ἐκτὸς τοῦ συρμοῦ παρὰ πᾶσι τοῖς εὐφρονούσι. Σήμερον ὁ αἰὼν τῆς βαρβάρου ἐκείνης σχολαστικότητος, ἣτις εἰς πᾶσαν ἰδέαν τῆς γυναικείας ἀρετῆς, κατεταράσσετο, σπεύδουσα ν' ἀποδείξῃ ἀμέσως δι' ὀλοκλήρων τόμων σοφίας σχολαστικῆς τὸ ἀτελεὲς τῆς φύσεως καὶ τὸ εὐτελεὲς τοῦ χαρακτήρος τῆς γυναικὸς, παρῆλθεν, ὡς ἐλπίζομεν, ἀνεπιστρέπτει πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῶν τούτων τῶν σκληρῶν τιμητῶν τοῦ γυναικεῖου φύλου.



Σήμερον ἡ γυνὴ δὲν εἶναι οὐδὲ ἄγγελος οὐδὲ δαίμων, οὐδὲ παράδεισος, οὐδὲ κόλασις, οὐδὲ τὸ κάλλιστον, οὐδὲ τὸ αἰσχιστον τῶν ὄντων ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλ' ἑταῖρος καὶ σύντροφος ἰσότητος τοῦ ἀνδρός, ζῶν δι' αὐτοῦ καὶ δι' αὐτὸν, κοινωνὸς αἰώνιος τῆς εὐτυχίας καὶ δυστυχίας του ἐν τε τῷ φυσικῷ καὶ τῷ ἠθικῷ κόσμῳ. Ἐταῖρος, λέγομεν, ἰσότητος τῷ ἀνδρὶ, οὐχὶ δὲ καὶ ἴσος, διότι ἡ φύσις αὐτῆ, δημιουργήσασα τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα, κατέθετο εἰς τὸν θεμέλιον λίθον τῆς δημιουργίας αὐτῶν σωτηρίου τινὰς διαφορὰς, αἵτινες δὲν εἶναι διαφοραὶ ὑπεροχῆς τοῦ ἐνὸς ἐπὶ τοῦ ἐτέρου, ἀλλὰ διαιρέσεως καὶ διανομῆς εἰς ἀμφοτέρα τὰ φύλα τῶν ἰδιοτήτων καὶ ἀρετῶν, αἵτινες, ἡμῶς λαμβανόμενοι, καὶ πρὸς ἕνα σκοπὸν ἐνεργεῖσαι, ἀπαρτίζουσι τὴν πλήρη καὶ τελείαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἰδέαν.

Ὁ ὑλικὸς κόσμος εἶναι διὰ τὴν γυναῖκα μηδὲν. Ὁ κόσμος τοῦ πνεύματος καὶ αἱ ἐσωτερικαὶ παθῆσεις τὴν ἐπασχολοῦσι διὰ παντός. Ἐνστιγματικὴ φυσικὴ τῆ ἀποκαλύπτει θαυμασίως τὰς ἐντυπώσεις τῶν ἄλλων· ἡ μαντικὴ αὐτῆς φαντασία, δι' ἧς ὁ κόσμος τοῦ ἀοράτου εἶναι εἰς τὴν γυναῖκα ὄρατος καὶ βρατός, τὴν μεταφέρει καὶ τὴν μεταβιβάζει εἰς τὰς πλέον ἄλλοτρίας καὶ ἀσκέτους αὐτῆ ὑπάρξεις. Αὐτὴ μόνη ἐννοεῖ τὸ νήπιον τὸ μὴ λαλοῦν καὶ τὸ μόλις συλλογιζόμενον· αὐτὴ μαντεύει εὐθὺς τὸ μυστήριον, ὃ κρύπτουσι οἱ δυστυχεῖς εἰς τὰ ἔγκατα τῆς ψυχῆς τῶν. Ἡ πνευματικὴ δ' αὐτῆς ὀξυδέρκεια καὶ λεπτότης αὐτῆ τῶν αἰσθημάτων, εἶναι πολλάκις ἡ θαφιλῆς καὶ εὐεργετικὴ πηγὴ τῆς θεραπείας δεινῶν ἀγνώστων τῆς δυστυχῆς ἀνθρωπότητος.

Διὰ τοιοῦτου ὁργανισμοῦ πεπρωτισμένης τῆς γυναικὸς, ἐξ ἀνάγκης, τὸ αἶσθημα τοῦ καλοῦ ἔχει μεγίστην ἐπιρροὴν καὶ ἰσχύον ἐπὶ τῆς ψυχῆς τῆς. Ἡ θεὰ τῆς φύσεως καταγοητεύει τὴν γυναῖκα, πληρούσα ἀγάπης τὴν καρδίαν αὐτῆς, καὶ ἐγείρουσα ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῆς τὸ μυστηριώδες αἶσθημα τῆς θρησκείας, ὅπερ δύναται καὶ πρέπει ἴσως νὰ ὀνομασθῆ αἶσθημα κατ' ἐξοχὴν γυναικεῖον.

Ἀσθενεστέρα καὶ μᾶλλον εὐαίσθητος τοῦ ἀνδρός, ἡ γυνὴ αἰσθάνεται περισσώτερον τὴν ἀνάγκην ὑπερτάτου τινὸς ὄντος, πρὸς ὃ ν' ἀπευθύνῃ τὰς ἐσωτερικὰς αὐτῆς εὐχὰς καὶ τοὺς πόθους.

Μὴ εὐρίσκουσα δ' ἐν τῷ κόσμῳ τῆς πραγματικότητος τὴν εὐδαιμονίαν, ἣν πλάττει εἰς ἑαυτὴν ἡ ἐνθουσιώδης αὐτῆς φαντασία, ἐξ ἀνάγκης στρέφει τὰ βλέμματα πρὸς ἄλλην ζωὴν καὶ πρὸς ἄλλον κόσμον. Μετὰ τοῦ θρησκευτικοῦ δὲ τούτου ἐξόχου γυναικεῖου αἰσθήματος στενωπὸς συνδέον-

ται καὶ αἱ οἰκογενειακαὶ τῆς γυναικὸς ἰδιάζουσαι ἀρεταί.

Ἐν τῷ μέσῳ τῶν μεγάλων αὐτοῦ ἐξωτερικῶν ἀγῶνων, ὁ ἀνὴρ λησμονεῖ τὸν οἶκον· τὸν ἀντίον δὲ ἡ γυνὴ ἐν τῷ οἴκῳ ἀναδείκνυται ἡ ἀληθὴς ἠρωὴς, ὑποβάλλουσα ἑαυτὴν εἰς ὑπερανθρωπίνους πολλάκις θυσίας. Τίνα μέχρις ἀπελπισίας καὶ ἀπονοίας πολλάκις συγκινοῦσι τὰ δεινὰ καὶ τὰ πάθη τῶν τέκνων; Οὐχὶ βεβαίως τὴν ψυχρὰν πολλάκις ἀδιαφορίαν καὶ αὐστηρότητα τῶν πατέρων, ἀλλὰ τὴν φλογερὰν καὶ περιπαθῆ τῆς μητρὸς καρδίαν! Αὐτὴ ἡ δειλὴ καὶ τρέμουσα πολλάκις γυνὴ εἰς συνήθεις κινδύνους εἰς τὰ ἐξηγηρωμένα βυθίζεται κύματα ἵνα σώσῃ τὸ τέκνον τῆς· αὐτὴ ῥίπτεται εἰς τὰς φλόγας, ἵν' ἀποσπάσῃ ἐξ αὐτῶν τὸ κοιμώμενον αὐτῆς βρέφος· αὐτὴ ὠρᾷ καὶ τὴν κόμην ἐκκεχυμένη, ἐνηγκαλιζέτο μετ' ἀπελπισίας τὸ πτώμα τοῦ τέκνου αὐτῆς; κολλᾷ τὰ θερμὰ χεῖλη τῆς ἐπὶ τῶν παγωμένων χειλέων του, ζητοῦσα διὰ τῆς θερμῆς πνοῆς τῆς νὰ ἐμπνεύσῃ τὸ νεκρὸν καὶ νὰ ἐμφυχώσῃ τὸ ἄψυχον.

Τίς ἄρα κατόπιν τοιοῦτων ἰδιαζουσῶν εἰς τὴν γυναῖκα ἐσωτερικῶν ἀρετῶν, εἶναι ὁ ἀληθὴς αὐτῆς προορισμὸς ἐν τῷ κόσμῳ;

Ὁ ἀληθὴς ἄρα προορισμὸς τῆς γυναικὸς εἶναι ἡ τελειοποίησις τοῦ ἰδιωτικοῦ καὶ ἐσωτερικοῦ βίου τῆς ἀνθρωπότητος. Ἡ γυνὴ πάντοτε καὶ πανταχοῦ ἀπευθύνεται ἀτομικῶς πρὸς τὸν ἄνθρωπον, οὐχὶ πρὸς τὴν πολιτείαν. Αἱ συμβουλαὶ καὶ παραινέσεις αὐτῆς ἀφοροῦσι τὸ ἄτομον καὶ τὰς ἀτομικὰς αὐτοῦ σχέσεις.

Ὁ προορισμὸς δὲ οὗτος τῆς γυναικὸς, καίτοι κατὰ πρώτην ἐπιπόλαιον ὄψιν μᾶλλον περιορισμένος, ἀπέναντι τοῦ εὐρυτέρου κύκλου τῶν ἐνεργειῶν τοῦ ἀνδρός, εἶναι ὅμως βεβαίως ἀποτελεσματικώτερος καὶ λαμπρότερος.

Ἡ γυνὴ διαθέτει τὴν ζωὴν καὶ τιμὴν τοῦ ἀνδρός, ὃν παραφέρει τὸ πάθος. Ἡ εὐχὴ αὐτῆς εἰσακούεται, ἡ θέλησις αὐτῆς ἐκπληροῦται. Πλὴν, ὦ γυναῖκες! λάβετε τοῦτο ὑπ' ὄψιν σπουδαίως, ὅτι ἡ εὐχὴ αὐτῆ ὑμῶν καὶ ἡ θέλησις ποτὲ μὲν δίδει ἥρωα εἰς τὴν πατρίδα, ποτὲ δὲ κακοῦργον καὶ δολοφόνον εἰς τὴν οἰκογένειαν.

Εἰς μάτην καλεῖται δεσπότης ἡμῶν ὁ ἀνὴρ, ἡ δόξα καὶ τὸ αἶσχος αὐτοῦ εἶναι ἔργον ἡμέτερον ἐν τε τῷ μύθῳ καὶ τῇ ἀληθεῖ ἱστορίᾳ. Εἰς τε τὸ ἄντρον τούτεστι τῆς Κίρκης, ὅπου εἰς σὺς μεταβάλλονται οἱ πολεμισταί, καὶ εἰς τὸ ἀνάκτορον τῶν Μεδίκων, ὅπου οἱ ἄνδρες μετατρέπονται εἰς θηρία.

Θ....



ΕΛΛΗΝΕΣ ΧΩΡΙΚΟΙ



## ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ ΤΟΥ

« Tannhauser ».

—ο—ο—

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΒΙΕΝΝΗΣ

Υπό Ο. Μ.

("Ιδε τεύχος ΙΒ'.)

## VII

"Ελθωμεν ἤδη εἰς τὸν «Τανχάυζερ.»

Ἐν τῇ μεγαλοπρεπεστάτῃ αἰθούσῃ τοῦ Λάνδ-γραφ θείου τῆς Ἐλισάβετ ἐτελεῖτο ὠδικοποιητικὸς διαγωνισμὸς (Sängerkrieg) ἐπὶ τῇ εἰς τὰ πατρῷα ἐπανόδῳ τοῦ Τανχάυζερ, μεταξὺ αὐτοῦ τε καὶ τῶν τριῶν ἀντιζήλων τρουβαδούρων. Τὰ πάντα ἦσαν ἔτοιμα πρὸς ὑποδοχὴν, πάντες προσέμενον τὴν περιφανῆ τοῦ διαγωνισμοῦ ὄραν, ἡ δὲ ὠραία Ἐλισάβετ ἐπαλλε σφοδρῶς τὴν καρδίαν μέλλουσα μετ' ὀλίγον ἰδεῖν καὶ ὑποδεχθῆναι τὸν ἀπολωλότα αὐτῆς ἀνὴρ, τὸν Τανχάυζερ ἐκεῖνον, οὗ τὸ ἄσμα τσακίς ἠνέωξεν αὐτῇ τὰς πύλας τοῦ παραδείσου. Οἱ προσκεκλημένοι προσερχόμενοι ἀνὰ ζεύγη προσελάμβανον ἐν πριγκηπικῇ ἐθιμοταξίᾳ τὰς θέσεις ἐν τῇ αἰθούσῃ, ἐν ᾗ ἡ ὑπερεκατοντάστομος ὀρχήστρα ἐπαιάνιζε τὸ ὠραῖον καὶ κλασσικὸν ἐκεῖνο ἐμβατήριον, τὸ καὶ ἐν τῷ πατάγῳ αὐτοῦ ἀνυψῶν τὴν καρδίαν ἀχρις αἰθερίων. . . .

Ὁ Βάγνερ ἐν τῇ δευτέρᾳ ταύτῃ πράξει τοῦ διαγωνισμοῦ ἐφέλιξέ μου θαυμασμὸν οὐ μὴν καὶ λατρείαν καθ' ὅλας τὰς τοῦ Τανχάυζερ παραστάσεις ἅς ἐν τῷ Βιενναίῳ θεάτρῳ ἠτύχησα νὰ ἀκούσω. . . . Ἐκτὸς τῆς ζωγραφικωτάτης περιγραφῆς τῶν ἐθίμων τῶν ἱπποτικῶν τοῦ μεσαιῶνος χρόνων, καθ' οὓς δι' ἐν βλέμμα κόρης ἤστραπτον κρύφα τὰ ἐγχειρίδια, καὶ τσαῦται τιμαλφεῖς ὑπάρξεις ἀπεστέλλοντο προῶρως εἰς Ἄδου, καθ' οὓς ποταποὶ τραβαδοῦροι πριγκηπικὰς ἐνεδύοντο πορφύρας, καὶ χειρῶν ἤξιούντο ἡγεμονίδων, δι' ἐνὸς εὐφυοῦς ἄσματος ἡ αἰνίγματος ἀπλουστάτου, οἷς παραπλήσια σχεδὸν παραδείγματα καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς νεωτέρα μυθολογία τοῦ λαοῦ ἀναφέρει, ὁ Βάγνερ — λέγω — ἐν τῷ διαγωνισμῷ τούτῳ σπεῖρει ἀφθόνως ὑψηλοτάτους στίχους ἐφελκύσαντας ἀνάκαθεν τῶν Γερμανῶν κριτικῶν τὸν θαυμασμὸν ἐπὶ ποιητικῇ οὐ μὴν καὶ μουσικῇ φαντασίᾳ. Ἐν αὐτοῖς ὄρα τις εὐκρινῶς τὸν σκοπὸν ὃν προέθετο ὁ Βάγνερ, ἵνα διὰ τοῦ αἰθερίου χιτῶνος τῆς μουσικῆς περιβάλ-

λει ὄντως ἠθικωτάτας ἀρχὰς καὶ φιλοσοφίαν, οὗ ἔνεκεν καὶ ὡς ποιητῆς σπουδαῖος ἰδιαιτέρως ἐφελκύσατο ἐπαίνους ἐν τοῖς φιλολογικῶς περιοδικῶς τῆς Γερμανίας. Ἐν τῷ διαγωνισμῷ τούτῳ ἀνεμνήσθη μετὰ πόνου ψυχῆς τῶν ἀρχαίων τραγικῶν, καὶ δὴ τῶν ἠθικωτάτων ἐκείνων χορῶν τοῦ Σοφοκλέους, νῶ ἀείποτε ὑπέρμαχος — καθ' ἃ ἤκουσα — ὁ Βάγνερ παρέστη. —

"Ἀρχεται ὁ διαγωνισμὸς, ὁ δὲ Βόλφραμ ἐξ Ἐσχενβαχ πρῶτος τοῦ κλήρου λαχὼν, δρᾷ τταται τῆς χρυσῆς αὐτοῦ ἀρχαϊκῆς λύρας, καὶ προχωρῶν ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης ἀδει τὸ ἐφεξῆς ὠραῖον ἄσματιον, τὸν ἀγνὸν αἰνιττόμενον ἔρωτα, οὗ ἀτελῆ παρατιθέμεθα παράφρασιν.

«Ὀἶον θέαμα ὠραῖον παρίσταται μοι ἤδη, ὦ εὐγενῆς ὀμήγουρις! Ἐνθεν ἦρωες περιόδοι καὶ ἄνδρεῖοι, δρῦς ἀγέρωχοι καὶ μεγαλοπρεπεῖς ἐνθεν κάλλη σεβαστὰ καὶ τηλέκλυτα, στέφανοι ἐκ μυρίων ἀπαστράπτοντες ἀνθέων. . . Τὸ ἄσμα μου ὠχρεῖ πρὸς τηλικούτων λαμπροτήτων. . . Ἐνα λοιπὸν κἀγὼ ἀτενίζω ἀστέρα ἐν τῷ ὠραίῳ τούτῳ ὀρίζοντι, αὐτὸν καὶ μόνον θεώμενος κατασβέννυμι τῆς ψυχῆς μου τὸν σάλον. . . .

«Τὸ ὄμμα μου στρεφόμενον πρὸς διαυγῆ τινὰ πηγὴν βυθίζεται ἐν αὐτῷ ἐν νύξει ἀγία. . . Τὰ διαυγῆ αὐτῆς νάματα γαληνῶσι τὴν ψυχὴν μου, ἀνυψοῦσι τὴν καρδίαν μου. . . Χωρὶς δε νὰ ταράξῃ τῆς πηγῆς ταύτης τὸν κρυστάλλον δι' ἀγενοῦς τινος πόθου ἡ φλογερά μου καρδία θὰ ἐπόθει χάριν αὐτῆς καὶ τὸ αἶμα νὰ χύσῃ. . . Ἰδοῦ, ὦ ἀβρά μου ὀμήγουρις, οἷαν ὁ Βόλφραμ ἐννοεῖ τοῦ ἔρωτος τὴν οὐσίαν. . . .»

Ὅσα ἰδέα ὑψηλῆ, οἷα φαντασία ποιητικωτάτη!! . . . Τὸ πλῆθος τῶν παρισταμένων ἐνθουσιᾶ, καὶ ἐπευφημεῖ βροντωδῶς τὸ ἄσμα τοῦ Βόλφραμ. Προσέρχεται δεύτερος ἀοιδὸς, ὁ Τανχάυζερ, ὅστις καὶ εἰς ἀπάντησιν οἶονεῖ τοῦ πρώτου, ψάλλει.

«Βόλφραμ! — λέγει ὑπερήφανος ὁ τοῦ δράματος ἦρωες — Εἶδον κἀγὼ τὴν διαυγῆ σου ταύτην πηγὴν. . . Τίς ὁ τὰ μαρμαίροντα αὐτῆς νάματα μὴ γνωρίσας; . . . Ἐρχομαι κἀγὼ λοιπὸν ἄσων αὐτὴν ἐνταῦθα. Ἄλλ' ἡ παράφορος τοῦ ἐμοῦ πόθου φλόξ με καίει εὐθύς ἅμα θεωρήσω αὐτὴν καὶ ἵνα σβέσω τὴν ἄσβεστον δίψαν μου ῥίπτομαι ἐν αὐτῇ θαρδάλος καὶ πίνω. . . διότι ἡ πηγὴ αὕτη ἐστὶν ἀθάνατος, ὡς ἀθάνατος καὶ ὁ πόθος μου. . . ὦ! ἅς με καίῃ ἀείποτε νέον πῦρ! ἐν τῷ ὕδατι τούτου ἐγὼ θὰ τὸ σβύνω. . . οὕτως, ὦ Βόλφραμ, ἡ ψυχὴ μου ἐννοεῖ τὸν ἀληθῆ ἔρωτα. . . .»

Ἡ Ἐλισάβετ ἐνθους ἐπὶ τῇ ἀκροάσει τοῦ ὀρχητικῶν τούτου ἄσματος τοῦ ἔραστοῦ, κρύφα ποιεῖ αὐτῷ νεῦμα ἐπιδοκιμασίας. . . Οὕτως ἐννοεῖ, ὡς φαίνεται, ἡ δειλαία τὸν ἀληθῆ ἔρωτα. . . Προσέρχεται τρίτος ἀοιδὸς, ὁ Βάλτερ, καὶ ψάλλει.

«Κἀγὼ ἐννοῶ τὴν πηγὴν ταύτην οἷαν ὁ Βόλφραμ παρέστησεν ἡμῖν, ἥς δε οὐδέποτε ἐπὶ ζωῆς ἐδοκίμασας, ὦ Τανχάυζερ! Ἡ πηγὴ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀρετῆ, ὁ ἀγνὸς ἔρωτος, ὃν ἡ καρδία σου βεβαίως τιμᾶ καὶ λατρεύει ὡς ἀπαντες. . . Ἄλλ' ἐὰν τὰ βυπαρὰ χεῖλη σου ἐμεθύοντο ποτε ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐκείνοις νάμασι πρὸς τιμωρίαν τῆς βεβηλώσεως ταύτης, ἡ πηγὴ θὰ ἐξηραίνετο παρραυτικά ὦ Τανχάυζερ! . . . Ἐν τοῖς ὕδασι τούτοις ἵνα κατευνάσῃ τις τὴν ἑαυτοῦ φλόγα ὀφείλει καταβυθισαί οὐχὶ τὸ σῶμα, ἀλλὰ τὴν ψυχὴν. . . .»

«Βάλτερ! — ἀποκρίνεται ὁ Τανχάυζερ ἀσχάλλων. — Τίνα πενιχρὸν ἔρωτα θρηνηθεῖς μοι; Λάτρευσον τὸν Θεὸν ἐν ταῖς ὑπάταις σφαιραῖς ὧν ἡ αἴγλη κρύπτει ἀφ' ἡμῶν τσαῦτα μυστήρια. . . Λάτρευσον εὐλαβῶς πανθ' ὅσα κρύπτουσιν οἱ οὐρανοί. . . Ἐγὼ ὁμῶς παραδοθήσομαι ἐλευθέρως τῇ γοητείᾳ τοῦ ἔρωτος, τῇ καρδίᾳ ἐκείνῃ ἣτις παρ' ἐμοῦ πάλλει, τῷ σώματι ἐκείνῳ οὐ κατακτῆσει με ἡ καλλονῆ, μιγνύων τὴν ἐμὴν ὑπαρξίν τῇ ὑπάρξει ἐκείνης. . . Ἄνευ τούτου ὁ ἔρωτος ἐστὶ μὴ δὲ ἐν ἐνώπιόν μου.»

«Ἀρκεῖ Τανχάυζερ! — κραυγάζει ἐν ὀργῇ τέταρτος ἀοιδὸς ὁ Βίτερολφ προβάς ἐν τῇ αἰθούσῃ — Τὰ ἄσματά σου εἰσὶ τραύματα· τίς δύναται ἀκροασθῆναι αὐτῶν ἀπαθῶς; Εὐδοκίμως ἀείποτε προτάσσω τὸ ξίφος μου χάριν τῆς ἀρετῆς, τῆς τιμῆς ταύτης τῶν γυναικῶν. Ἄλλ' αἱ ἡδοναὶ ἅς ἤδη κηρύττεις δὲν χρήζουσι κἀν τοιαύτης τιμῆς. . . ἐνὸς ξίφους.»

«Ἄ Βίτερολφ! — ἀνταποκρίνεται ὁ Τανχάυζερ σαρκάζων. — Ψάλλεις τὸν ἔρωτα; . . Ἀλύκος ἐρωτύλος!! Ἄλλ' ὀποίας, ὦ ἄθλιε, χαρὰς ἀπῆλαυσάς ποτε ἐν τῷ βίῳ; Ἡ ζωὴ σου στερεῖται παντελῶς τοιαύτης. . . Ἐἶναι πολὺ τῇ ἀληθείᾳ, διὰ σὲ τὸ ξίφος μου. . . Δὲν ἀξίζει εἰς τοῦ κόπου. . . .»

Καὶ τότε στρέψας ὑπερηφάνως τὸ ἀστράπτον αὐτοῦ ὄμμα ὁ Τανχάυζερ ἐπὶ τοῦ ἀνησυχούτου πλῆθους, καὶ αὐθρεῖ ἀτενίσας τὸν οὐρανὸν ἀγερώχως, ὡσεὶ ἀπ' αὐτοῦ ἀρούμενος τὰς ἐμπνεύσεις.

«Σοὶ μόνῃ ἡ δόξα, ὦ Ἀφροδίτη θεά μου!! — λυσσωδῶς κράζει. — Τρισόλθιος ἐκεῖνος οὗ ἐπλήρωσας τὸν πόθον. . . ὅστις ἐγγύς σοι καὶ

μόνη θεῖκῶν ἐγεύσατο ἡδονῶν. . . Ὁ ἔραστῆς σου μόνος γνωρίζει τὸν ἔρωτα, καὶ τὰς παρὰ φύρον αὐτοῦ ὀρμὰς παντὸς ἄλλου κάλλιον. . . Δυστυχεῖς — προστίθησιν ἀποτεινόμενος τοῖς τρουβαδοῦροις. — ὑμεῖς ὧν ἡ ψυχὴ ἀγνοεῖ αὐτὸν, τρέξατε εἰς ΒΕΝΟΥΣΒΕΡΓ!! . . . Ἀὐτὸ θι εὐρήσετε τὸν ἔρωτα. . . .»

Ὡ φρίκη! τὸ ἐγκλημα αὐτοῦ, τὸ ἀποτρόπαιον ἐκεῖνο τῶν μετὰ τῆς Ἀφροδίτης ὀργίων αὐτοῦ, ἐγκλημα ἐξωμολογήθη. . . Τὸ πλῆθος φοικιᾶ ὁ φανατισμὸς ἐν τοῖς χρόνοις ἐκείνοις ἦν εἰς τὸ ὑπατον, αἱ δὲ μετὰ τῶν πεπτωκότων θεῶν ὑποτιθέμεναι παρὰ τῷ λαῷ σχέσεις τῶν ἀνθρώπων ἐθεωροῦντο ὡς ἡ ὑπάτη καὶ ἀσυγχώρητος ἀμαρτία, ἣν μόνῃ πονιφικῇ ἀφesis ἡδύνατο πιθάνῳς ἐξιλεῶσαι. Τὸ πλῆθος τῶν παρισταμένων ἐν τῇ τελετῇ, διασκορπίζεταί τῆδε κἀκεῖσε ἐν τρόμφ φεῦγον τὸν Τανχάυζερ ὡς πανώλην. . . Τέσσαρα ξίφη ἀπαστράπτουσι πάραυτα ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ὡς Δαμόκλεια ξίφη, ἀπειλούντα τὴν ζωὴν, καὶ ἀθάνατος τῷ ἀμαρτωλῷ! θάνατος τῷ ἀσεβεῖ! θάνατος τῷ κακούργῳ!» ἐν φρίκῃ ἀντηγεῖ πανταχόσε, ὅτε ἡ δειλαία Ἐλισάβετ τὸ ταλαίπωρον τοῦτο τοῦ ἀπίστου ἔραστοῦ θῦμα, νεκρὰ μᾶλλον ἢ ζῶσα προσερχομένη τοῖς τρουβαδοῦροις.

«Ὅπισω, ὀπίσω! — ἐν κοπετοῖς φωνάζει. — Ἐἶναι μὴδὲν τῶν ξιφῶν ἡμῶν ἡ πληγὴ ἀπέναντι τοῦ θανασίμου τραύματος ὅπερ σπαράττει μου τὴν καρδίαν. . . Μὴ ἐγγίσητε τὸν Τανχάυζερ! τίς ὁ κριτῆς αὐτοῦ; . . Τρομερὰ γόητρα ὡσαν αὐτὸν εἰς τὴν ἀπώλειαν. . . μὴ δὲν δύναται ἐν δάκρυσι καὶ συνειδήσει νὰ ἀποπλύνῃ τὸ κρῖμα; . . Σεῖς οἱ τοσοῦτοι εὐλαβεῖς καὶ πιστοὶ θέλετε νὰ τιμωρήσητε τὸ ἐγκλημα ἀφαιροῦντες αὐτῷ πᾶσαν ἐλπίδα; Τί ἐπραξε λοιπὸν ὑμῖν οὗτος; . . Ἐγὼ ἡ τάλαινα ἥς ἡ φλόξ σβέννυται πλέον ἐν τῇ δυστυχίᾳ ταύτῃ, ἐγὼ ἡ παρθένος ἡ τοσοῦτον αὐτὸν ἀγαπήσασα, θὰ ἱκετεύω τὴν Εὐσιλαγχιάν τοῦ Θεοῦ ἵνα ἐν συνειδήσει ἀποπλύνῃ τὸ αἴσχος αὐτοῦ ὁ δειλαίος, καὶ πιστεύσῃ ὅτι χάριν τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων ἐσταυρώθη ὁ Σωτήρ μας. . . .»

Τὰ ξίφη ἐπανάκαμπτουσιν ἀπρακτὰ εἰς τὰς θήκας· οἱ τρουβαδοῦροι κλίνουσι ταπεινῶς τὸν αὐχένα ὑπὸ τὴν ἐπιταγὴν τῆς δυστυχησάσης ἐκείνης κόρης, ὁ Τανχάυζερ γονυπετῶν ὀδύρεται καὶ οἰμῶζει, ἐν ᾗ ὁ λαὸς ἀπέρχεται κράζων ἐν φρίκῃ πρὸς τὸν ἀμαρτωλὸν.

«Εἰς μετάνοιαν ἀμαρτωλέ! Εἰς Ῥώμην, εἰς Ῥώμην!!»

Καὶ ἡ αὐλαία κατέρχεται τὸ δεύτερον ἐν μέ-



σφ τῶν ψυχορραγούντων πατάγων τῆς ὀρχήστρας. Ὅποιον ὕψος μουσικῆς, ὁποία ἀληθῶς ποιητικὴ φαντασία! . . . Θεσπέσιον ὄντως τὸ δρᾶμα.

Ἦν ὅττα τῆς ὥραίας γείτονος ἦν κατ' εὐτυχίαν κεκλεισμένη, καὶ μόνον τὸ βιπίδιον ἐντρυφεῖ ἐν ταῖς χερσὶ τῆς κόρης.

Ἀποδείξει ὅτι ἐμελλε νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν περὶ Βάγνερ λόγον. Τὸ πρόγραμμα ὑπισχνεῖτο ἡμῖν αὐθις ἡμίωρον ἀνάπαυλαν, ἐφ' ᾧ καὶ ἀνυπομόνως προσέμενον ἵνα πρώτη ἀνοίξῃ τὸ στόμα.

## VIII

«Κυρίε μου — λέγει ἡ Γερμανίς — Εἶμαι λάτρις ἐμμανῆς τῆς μουσικῆς ἐκείνου ὃν ἡ Εὐρώπη σύμπασα, καὶ αὐτὸς ὁ Βάγνερ θεσποιοῦσιν ὡς «τὴν πρώτην τῆς γῆς ἀηδῶνα» ἐννοῶ τοῦ Βετχόβεν, (1) ἀλλ' ἀποκαλύπτω τὴν κεφαλὴν μετὰ σεβασμοῦ ἐνώπιον τῆς μουσουργίας τοῦ Βάγνερ, δι' ὃν λόγον μετ' ὀλίγον ἐρῶ ὑμῖν. Συγκινοῦμαι, δακρῶν προ τῆς «Παρθένου ἐπὶ χλόης» καὶ τοσοῦτων ἄλλων ἀριστουργημάτων τοῦ Ῥαφαήλου, ἀλλ' ἀνυψοῦμαι ἐνώπιον τῶν τεραστίων τοῦ Ῥούβενς καὶ Βάνδουκ εἰκόνων. — Οἷαν διαφορὰν εὐρίσκω ἐν ταῖς μουσικαῖς ἐκείνων, τὴν αὐτὴν φιλοσοφικῶς ἐξετάζουσα, ἐνορῶ καὶ ἐν τῇ ζωγραφικῇ τῶν ἀθανάτων ἐκείνων ζωγράφων.

«Ὁ Βάγνερ ἐστὶ ποιητὴς ἐν ταῦτῳ καὶ μουσικός. (2) θὰ ἔλεγε τις ὅτι ἐν ἑκατέρῳ τῇ χειρὶ κρατεῖ καὶ διάφορον κάλαμον, τὸν τῆς ποιήσεως τοῦτέστι καὶ τῆς μουσικῆς. Οἱ στίχοι αὐτοῦ ὕγροι ἔτι καὶ πρόσφατοι λαμβάνουσι ψυχὴν καὶ φθόγγον. Ἀμφότεραι δὲ ἦτε ποιήσεις καὶ ἡ μουσικὴ αὐτοῦ ἐν τῇ αὐτῇ κυφορούμεναι ἀγανεῖ

(1) Ὁ Βάγνερ ἐν συγγράμματι αὐτοῦ «Beethoven» αἶρει τὸν θεσπέσιον τοῦτον μουσικοσιθέτην ἐπιλέγων μάλιστα ὅτι μετὰ τὰς ἀπαραμίλλους αὐτοῦ μελωδίας, μάτην θὰ ἐτόλμα τις παραῖξαι ἀνάμιλλον μέλος, ἢ συμφωνίαν. Προκειμένου δὲ περὶ Βετχόβεν οὐδέποτε λησμονήσω λόγων τιῶν γερμανοῦ, οὓς ἔλεξε μοι νύκτα τινα ἐν τῷ Κονσερβατορίῳ Βιέννης, ἐκτελουμένης συμφωνίας τινός τοῦ μουσουργοῦ ἐκείνου, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀρχιμουσικοῦ Στράους. «Ἡ συμφωνία τοῦ παραδείσου ἔτελειώσε. . . ἐπ' ἀνέλω γμὲν εἰς τὴν γῆν. . .» Ταιούτος παρ' Εὐρωπαίους ὁ Βετχόβεν!

(2) Εἶμεθα ἀνεύθυνοι εἰς τὰς περὶ τῆς Βαγνερίου μουσικῆς ἰδέας ταύτας, διότι εἰδὼ γινώσκω — ὡς προείπομεν — Γερμανίδος Βαγνερμανοῦς, καὶ οὐχὶ ἡμῶν. Ἄν δὲ ἀσπαζώμεθα αὐτὰς ἢ ὄχι, τοῦτο δεύτερον ζήτημα. — Ὁ ἀναγνώστης βεβαίως ἐκ τοῦ ὅλου κρίνει.

διανοίᾳ ὑπὸ τῆς αὐτῆς ὠθοῦνται δυνάμει. Καθάπερ δὲ γόνιμοι τῆς αὐτῆς μητρὸς δίδυμοι ἔχουσι τὰς αὐτὰς ὁρμὰς, τὰς αὐτὰς τάσεις. Ἐὰν ἡ μουσικὴ αὐτοῦ ἀρχαῖον ὄλω ἐνδεδυμένη χιτῶνα, Ἑλληνικῆς ἀποπνεύουσα αὔρας, καὶ ἐστολισμένη δι' ὄντως Ἑλληνικῶν ἀρχῶν καὶ διδαγμάτων, ζωγραφεῖ ἡμῖν οὐχὶ καρδίαν τρυφερὰν ἐν ἔρωτι καὶ τρυφηλότητι κυμαινομένην, ὡς τοῦτο συμβαίνει ἐν τῇ καθόλου σχεδὸν Ἰταλικῇ ποιήσει καὶ μουσικῇ, ἀλλὰ καρδίαν ἐριπρεπῆ, ἀνδρικήν καὶ σταθερὰν, πάσχουσαν φεῦ! πάσχουσαν ἀδίκως καὶ παρ' ἀξίαν. . . Ἐὰν ἐν τῇ ποιήσει ταύτῃ ὁ ἄνθρωπος παρίσταται οὐχὶ ὡς ὁ ἄνθρωπος τῶν Ἰταλῶν λυρικῶν, κύκνος ἐρώμενος καὶ κλαίων, ἀλλ' ὡς περιέγραψε μόνος ἴσως μετὰ τῶν νεωτέρων ποιητῶν ὁ ἀθάνατος ἡμῶν Γκαίτε ἐν τῷ Φάουστ αὐτοῦ, ἄνθρωπος δηλονότι παλαίων ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους τοῦ βίου αὐτοῦ κατὰ τοῦ ἀδριτίου σθένους τῆς Ἀνάγκης, καὶ ἐν τῇ ἐξάψει τοῦ παρ' ἀξίαν πάθους αὐτοῦ ἐμμέσων τοὺς δριμυτάτους ἐκείνους φθόγγους, καὶ τὰς ἐκ τῆς ὑψηλῆς ἀπογνώσεως κατάρας, ὁποία ὀφείλει νὰ ἦ καὶ ἡ μουσικὴ ἐφαρμοζομένη τοιαύτη ποιήσει; Τεταραγμένη ἀναμφιλέκτως καὶ τερατώδης ὡς ἡ καρδία τοῦ πασχόντος θύματος. . . Ὅποια μουσικὴ θὰ ἤρμοζέ ποτε τῇ Μηδεῖᾳ ἐκείνῃ, θυγατρὶ προδιδούσῃ πατέρα, ἀδελφῇ κρεουργούσῃ ἀδελφόν, μητρὶ σφαγιαζούσῃ τέκνα, καὶ κακούργῳ προσμενοῦσῃ τέλος ἐν συνειδήσει τὰ ἀντίποινα; Ὅποια μελωδίαν θὰ ἐφθέγγετο ποτε ἡ ἀγρία ἐκείνη τοῦ Ὁθέλλου (3) καρδία, ὁ θυελλώδης ἐκείνος πόντος ὃν ἀνακυκῶσιν ἐναλλάξ καὶ γαληνῶσι δύο ἀντίπαλοι ἄνεμοι, ὁ τῆς ζηλοτυπίας δηλονότι καὶ τῆς ἀγάπης; . . . Τίς μουσικὴ — λέγω — ἠδύνατο παραχθῆναι ἐξ ἀναμίκτων χαρακτήρων, καὶ τοσοῦτων ἀγρίων παθῶν ἅτινα εὐρίσκονται πρὸς στιγμὴν ἀντιμέτωπα ἐν τοσοῦτῳ στενῷ πεδίῳ τοῦ Ἄρεως, οἷον ἡ σκηνὴ καὶ τὸ δρᾶμα; . . . Μουσικὴ φρενῆρης βεβαίως καὶ τερατώδης φρίκην ἐμποιοῦσα τὸ πρῶτον τῷ ἀκροατῇ πρὶν ἢ συγκινήσῃ αὐτὸν καὶ ἐγείρει. «Δὲν ἔχει μελωδίαν ὁ Βάγνερ!» λέγουσιν οἱ ἀντίπαλοι. Ἀλλὰ πρὸς Θεοῦ! μελωδίαν ψάλλει

(3.) Τὸν Ὁθέλλον ἐτόνισεν ὡς γνωστὸν, πρῶτος καὶ ἔσχατος ὁ ἀθάνατος τοῦ Πεζάρου κύκνος Ροσσίνης. Ἀλλὰ πόσον τὸ ἔργον τοῦτο ὑποδεέστερον ἐθεωρήθη πρὸ τῶν θείων ἐκείνων ἔργων τοῦ «Γουλιέλμου Τέλλου» καὶ «Κουρέως.» Ἀποδείξει ὅτι ἡ μελωδία δὲν προσαρμόζεται πανταχοῦ δεόντως. Ἐχει δίκαιον ἢ ἀγαθὴ Γερμανίς.

ἢ ἀηδῶν, τὸ ἔαρ, ὁ ζέφυρος, ὁ ἔρως. . . Μελωδίαν ἀπαιτεῖ τις ἀπὸ στόματος βορρᾶ ἐν κλύδωνι, ἢ στέρνου ὑπάρξεως ἀτυχοῦς παλαιούσης εὐθαρσῶς καθ' ἀπασῶν τῶν ἰδιοτροπιῶν τῆς Εἰμαρμένης; . . .»

Καὶ λέγουσα ἐσπόγγισε διὰ τοῦ ρινομάκτρου αὐτῆς τὰ χρυσᾶ δίοπτρα. . . καὶ ὅμως οὐδαμῶς διεφυγέ μοι λαθραῖον δάκρυ ἀναβλύσαν δίκην σταγόνος πρῶτῆς δρόσου ἐπὶ τῶν ὀμμάτων τῆς, ἀλλ' οὔτε στεναγμὸς ὃν μάτην ἐπειράθη ἐν ἑαυτῇ νὰ καταπνίξῃ ἢ κόρη ἐκείνη. . . Μεθ' ὅλας προσοχῆς ἤκουον τῶν ὥραίων αὐτῆς λόγων ἀρπάζων αὐτοὺς — οὕτως εἶπεῖν — μὲν ἐξερχομένους τοῦ στόματός τῆς, διὰ τῶν ἀπλήστων βλεμμάτων μου, καὶ οἷαν ἐντύπωσιν ἀφῆκάν μοι ἔπη τοιαῦτα τὸ πρῶτον πηγάζοντα ἀπὸ γυναικείου στόματος ἐνώπιόν μου, ὁ ἀναγνώστης βεβαίως συμπεραίνει κάλλιον, ἐὰν πώποτε ἐγένετο παρομοίᾳ λαλιᾶς ἀκροατῆς. . . Ἐννόησα παραχρῆμα ὅτι σπουδαία ἦν ἡ κόρη ἐκείνη, καὶ ὅτι τὸ ἐπίκτητον αὐτῆς κάλλος ὑπερτερεῖ πολὺ τὸ τῆς αἰθερίου μορφῆς. Ἐφ' ᾧ καὶ ἐσφιγμένη — οὕτως εἶπεῖν — τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐκστατικός ὄλος δὲν ἐτόλμων ἰσχυρίζεσθαι ὅτι τὸ στόμα, ἀλλ' ἀφῆκα νὰ περάνῃ τοῦ περὶ Βάγνερ λόγου, ἄλλως τε οὐδὲ ἠδύναμην ἀντιτάξαι αὐτῇ τὸ παράπαν. . .

«Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Βάγνερ — προσέθηκέ μοι μετὰ τινα σκέψιν καὶ πᾶν ἄλλο σκεπτομένη, ὡς συνεπέρανα ἢ τὸν Βάγνερ — διὰ τοῦ τίτλου τοῦ μουσικοδράματος (music-drama) ὃν ἔδωκα ἐξ ἀρχῆς τοῖς ἔργοις αὐτοῦ καταδείκνυσιν ἡμῖν τὸν τε σκοπὸν καὶ ὄρισμόν αὐτῶν, καὶ ἂν προσαρμόζονται αὐτοῖς τὸ μέλος.»

«Ἐχετε δίκαιον, δεσποινίς μου, καθ' ὅλα — ἀπῆντησα ὑπὲρ ποτε ἔνθους. — Καίπερ ἀδυνατῶ συλλαβεῖν ἀτελῆ ἔστω ἰδέαν τῆς Βαγνερίου μουσικῆς ἐκ πρώτης ἀκροάσεως, οὐχ ἦττον συνεπέρανα ἐξ ἀρχῆς ὅτι οἱ τιτάνειοι οὗτοι φθόγγοι οἱ δίκην θρόμβων χιόνος ἢ πεπηγὸτος ὕδατος, τὸ πρῶτον πίπτοντες ἐν τῷ ὄντι τοῦ ἀκροατοῦ θὰ κρῦπτωσι βεβαίως ἐν τῷ ὄγκῳ αὐτῶν ἀγνωστόν τι ὅπερ τοσοῦτον συγκινεῖ ὑμᾶς καὶ ἀνεγείρει. . . Οὐδαμῶς δὲ — πέποιθα — ἐρῶ παραλογισμὸν, παραβάλλον τὸ non so che τῆς Βαγνερίου μουσουργίας τῇ ὑψηλῇ ἐκείνῃ ἀληθείᾳ τοῦ Φάουστ σας, ἣν ἵνα ἀνεύρη τις ὀφείλει μετὰ μόχθου ἀνελεῖν ἀπαξιαπάσας ἐκείνας τὰς κοπιώδεις τοῦ ἀριστουργήματος τοῦ Γκαίτε, βαθμίδας, καὶ παλαίστην κατὰ πασῶν τῶν δυσχερειῶν ἃς συναντᾷ ἐν ταῖς ἀναμίκτοις ἐκείναις σκηναῖς, τοῖς ἀναχρονισμοῖς, ταῖς παραδόξοις ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ χώρῳ συναντήσῃ καὶ ἐπι-

μιξίαις τῶν ἡρώων καὶ φιλοσόφων τῆς ἀρχαιότητος μετὰ τῶν πνευμάτων καὶ δαιμόνων τοῦ μεσαιῶνος. . . Ὄστε εὐχαριστῶ ὑμᾶς ταπεινῶς, δεσποινίς, διότι ἐν συντομίᾳ τηλικαύτῃ, ἔθητέ μοι — οὕτως εἶπεῖν — ἐδραῖαν κρηπίδα, ἐφ' ἧς νὰ στηρίξω ἐφεξῆς τὰς ἐπὶ τῆς τραχείας ταύτης μουσικῆς ἰδέας μου, ἐὰν κατορθώσω νὰ συλλάβω ποτε ἐν ἑμαυτῷ τοιαύτας, καὶ προσέξω βαθύτερον εἰς τὴν ὑψηλὴν ἔννοιαν.»

Ὁ ἠλεκτρικὸς κωδωνίσκος ἐκ τρίτου κρούσας διέκοψεν ἀπῆνως καὶ αὐθις τὸν διάλογον ἡμῶν, καὶ μετὰ λύπης ἠναγκάσθη νὰ στρέψω τὸ ὄμμα ἐπὶ τῆς. . . λησμονηθείσης σκηνῆς ἧτις καὶ ἄχρι πρώτας ἂν ἔμενε κεκλεισμένη, οὐδαμῶς θὰ δυστηρέστα με τότε. Ἡ διαυγῆς τοῦ κορασίου ἐκείνου καλλονῆ, ἡ αἰμύλη φωνή, οἱ θεσπέσιοι τῶν χειλέων αὐτοῦ φθόγγοι, ὁ βαρὺς στεναγμὸς, καὶ τὸ ὡς ἐπίμετρον ἀπόρητον ἐκείνο δάκρυ προῦδιόν με κόρην οὐχὶ τῷ ὄγκῳ ἀνήκουσαν, ἀλλ' ἀνεπτυγμένην, ἀλλὰ καρδίαν ἐριπρεπῆ καὶ εὐγενῆ πάσχουσαν ἴσως καὶ αὐτὴν παρ' ἀξίαν. . . Ἐφ' ᾧ καὶ πλεῖστα ὅσα ἀνελογιζόμην ἄχρι τοῦ ἀνοίγματος τῆς αὐλαίας. Ὁ πρῶτος μουσικὸς τόνος τῆς Βαγνερίου ὀρχήστρας, ὁ πρῶτος στίχος τοῦ δραματικοῦ ἔπους ἐκείνου, ἐποίησάν με καὶ αὐθις ἀνάρπαστον, καὶ τὸ δρᾶμα τοῦ Τανχάυζερ ἐσθυσεν αὐθις ἐν ἐμοὶ τὸ δρᾶμα τῆς γείτονος, διότι δύο δράματων ἐγενόμην ἐναλλάξ ἀκροατῆς καὶ ἤρωος, ὡς προφανῶς καὶ ὁ ἀναγνώστης βλέπει.

## IX

Ἡ τρίτη πράξις τοῦ «Τανχάυζερ» ἐστὶν ἀριστοῦργημα καθ' ἡμᾶς λυρικοδραματικῆς ποιήσεως, καὶ μουσικῆς, οὐ μὴν καὶ τύπος φιλοσοφίας καὶ διδασκαλίας ἀπὸ σκηνῆς, καὶ λεγέτωσαν οἷα βούλονται οἱ ἐν τῷ φανατισμῷ αὐτῶν πάντα τὰ Εὐρωπαϊκὰ ἀείποτε μεμφόμενοι ὡς ὀθνεῖα καὶ κακοήθη. Ὑφ' ὅλας δὲ τὰς ἐπόψεις τοιαύτην ἡμῖν ἀφῆκεν τὴν ἐντύπωσιν, ὡστε ἐν τῇ τρίτῃ τοῦ Τανχάυζερ ἀκροάσει ἀφθονα ἐσπόγγισα τὰ δάκρυα, καὶ ἔνθους ὄλος ἀνεφώνησα παρακειμένῳ τινὶ Βαυαρῷ φίλῳ «Ἐἴθε σπουδαῖοι, σᾶς ζηλεῦω. . .» (1)

(1) Ἐν τοῖς περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑκκλ. μουσικῆς πομπώδεσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πανηγυρικοῖς τῶν ψαλτῶν, μετὰ δριμύτητος ἀείποτε καὶ γόλου γίνεταί λόγος περὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς. Ἀλλ' αἱ ἠδύφθογγοι ἀηδόνες μας (1) ἔχουσιν — ὡς φαίνεται — ὑπ' ὄντιν τὰ κωμειδύλλα καὶ τὰ ὄδετα τοῦ Πέρα καὶ ἐξ αὐτῶν καὶ μόνον κρίνοντες γράφουσιν ἀείποτε Ὁ



Υπό τούς ἀπαραιμίλους καὶ κατανυκτικωτάτους ἐκείνους κλαυθμηρισμούς τῆς ὀρχήστρας ἐπαναλαμβάνουσης μέρος τοῦ μεγάλου ἐκείνου προανακρούσματος, αἴρεται ἡ αὐλαία ἀπακλύπτουσα ἡμῖν ἐπὶ τῆς σκηνῆς κοιλάδα, καὶ δεξιόθεν λοφίσκον . . . Εἶναι φθινόπωρον . . . ἡ γλῶσσά σου καὶ πού τὸ ἔδαφος καλύπτει, τὰ δὲ δένδρα πληροῦντα τὸν ἐτήσιον αὐτῶν φόρον τῆ φύσει ρίπτουσι τῆδε κάκεισέ τὰ μεμαραμμένα φύλλα τῶν . . . Σκηπὴ κατανυκτικωτάτη, καὶ ποιητικὴ! Ὅταν εὐφύϊαν δείκνυσιν οἱ ζωγράφοι ἐν Εὐρώπῃ καλλιτεχνούντες τὰς σκηνογραφίας! Ποσάνις δὲ ἡ ἄφρονος σκηπὴ δὲν λαλεῖ πλείονα ἢ ὀλόκληρον δρᾶμα! Εἶναι φθινόπωρον, ἐποχὴ καθ' ἣν ἐπανακάμπτουσιν κεκμηκότα ἐκ τῆς ἀγίας πόλεως, τῆς Ρώμης, τὰ εὐλαβῆ ἐκεῖνα τῶν προσκυνητῶν κερθάνια, καθ' ἣν ἐπαναβλέπουσιν ἐν χαρᾷ τὰς ἐστίας αὐτῶν οἱ ἀμαρτωλοὶ ἐκεῖνοι ὅσοι ἤξιώθησαν πνευματικῆς ἀφέσεως καὶ εὐλογίας . . . Μεθ' ὧν παλμῶν προσμένουσι τοὺς τεταλαιπωρημένους τούτους ὁδοιπόρους ἐν τοῖς προθύροις τοῦ Βαρθεβούργου αἱ σύζυγοι, τὰ τέκνα, οἱ οἰκεῖοι!

Ἡ δειλαία Ἐλισάβετ ὑπὸ δένδρον ἱσταμένη ἐν συννοίᾳ, προσμένει καὶ αὐτὴ τὸν ὁδοιπόρον τῆς . . . τὸν προσφιλῆ τῆ καρδίᾳ αὐτῆς Τανχάυζερ ὅστις πρὸ ἕξι μηνῶν ὤχθη εἰς Ρώμην ὅπως ἐξιλεύσῃ τὸ μετὰ τῆς Ἀφροδίτης αἰσχροῦργημα. Ἡ τάλαινα! . . . ἐν ἐξαμηνίῳ προσευχῇ καὶ νηστείᾳ προσμένει τὴν ὑψηλὴν ἐκείνην στιγμήν τῆς ἐπανόδου τοῦ ἐραστοῦ αὐτῆς, ἣτις μέλλει νὰ ἀποφασίσῃ τὴν τύχην τῆς . . . Ἀκούσωμεν τὸν Βόλφραμ περιγράφοντα ἐν λαμπρᾷ μονωδίᾳ τὰ κατὰ τὴν ἀτυχῆ ἐκείνην κόρην.

« Νεκρὰ μᾶλλον ἢ ζῶσα — λέγει — καὶ ἐν συντετριμμένη καρδίᾳ ἡ δύστηνος, προσεύχεται ὑπὲρ τοῦ προδοῦντος αὐτὴν ἐραστοῦ. Οἷος ἔρωσ ἀγνός καὶ θεῖος! Προσμένει ἀνυπομόνως τοὺς ὁδοιπόρους . . . Τὰ φύλλα πίπτουσι . . . Θὰ ἔλθωσιν ἐκεῖνοι . . . Ἄλλ' ὁ Τανχάυζερ; θὰ ἔλθῃ καὶ αὐτὸς ὡς ἐκεῖνοι φέρων μεθ' ἑαυτοῦ τὴν συγχώ-

ρσιν; ἰδοὺ οἱ πόθοι αὐτῆς καὶ αἱ ἰδέαι . . . Οὐρανέ!! Εἰσάκουσον τῶν εὐχῶν αὐτῆς . . . Ἰάτρευσον τὴν καρδίαν ἢ τοῦλάχιστον ἐλάφρυνον τοὺς πόνους τῆς . . . »

Εἶναι δύοσις . . . Ἐν τῇ ἀμυδρᾷ αὐτῆς διαυγείᾳ διακρίνεται μακρόθεν κατερχόμενον τὴν κλιτύαν τοῦ ὄρους τάγμα ρασοφόρων προσκυνητῶν, καὶ ᾧδὴ αἰμύλη ἀκούεται ἐν τῇ κοιλάδι. Εἶναι οἱ ὡς Μεσσίαί προσμενόμενοι ὁδοιπόροι . . . τὸ ἄσμα αὐτῶν γίνεται εὐκρινέστερον, καὶ ὡς ἐσπερινὴ τῆς ἀηδόνος προσευχὴ ἀνέρχεται πρὸς τὸν Πλάστην.

« Χαῖρε οὐρανέ τῆς πατρώας! Χαίρετε δάση καὶ σὺ γλοερὰ κοιλάς! Ἀφικόμεθα τέλος εἰς τὸν πρὸς ὄν ὄρον . . . Ρίψωμεν πλέον τοὺς ὁδοιπορικούς σκίμποδας . . . Ἐν σοί, ὦ Λυτρωτά Χριστέ εὐρομεν ἀνάπαυσιν καὶ εὐτυχίαν . . . Εὐλογημένος εἶσθι ὦ Σῶτερ, ὁ συγχωρῶν τῷ ἀμαρτωλῷ . . . Ὁ τάλας! βλέπει ἐν δόξῃ τὸν οὐρανὸν . . . δὲν φοβεῖται πλέον τὰς γνοφερὰς Κολάσεις . . . Δόξα σοι Σῶτερ, δόξα! Ἀλληλουῖα, ἀλληλουῖα!! . . . »

Ἐποία χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις ταῖς καρδίαις τῶν συγχωρηθέντων!!

Τὸ εὐσεβὲς τάγμα διέρχεται ἐνώπιον τῆς Ἐλισάβετ παλλούσης ἐκ στιγμιαίας χαρᾶς . . . Τρέχει ἡ δύστηνος εἰς συνάντησιν . . . Ἀπελπισία! ὁ ἐραστής αὐτῆς δὲν εὐρίσκειται μετὰ τῶν συγχωρηθέντων ἀμαρτωλῶν . . . Δὲν συνεχωρήθη, ὁ δειλαίος δὲν συνεχωρήθη! Ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς μία ἔτι ἐλπίς ὑποφώσκει . . . ἐν καθῆκον τῇ μένει ἔτι νὰ ἐκπληρώσῃ, ἀλλ' ὁποῖον σκληρὸν καθῆκον!! Νὰ ἀφιερῶσθαι τὴν καρδίαν αὐτῆς διαπαντός τῇ Παναγίᾳ, καὶ δι' ἰκεσιῶν καὶ δακρύων καὶ τῆς ζωῆς αὐτῆς κατωρθῶσθαι παρὰ Θεοῦ τὴν συγχώρησιν ἐκείνην ἣν ἠρνήσαντο τῷ Τανχάυζερ οἱ ἄνθρωποι . . .

« Ἁγία μου Παρθένη! — κράζει ἐν κοπετοῖς — Ἄξον με ἐκ τῆς γῆς ταύτης, καὶ κατὰ τάξον με παρ' ἀγγέλοις ἐν τῷ ἀγίῳ κράτει τῆς πίστεως . . . Ἐὰν ἡ καρδία μου πλανηθεῖσα πώποτε ἐν ἀνιαρῷ τινι ὄνειρῳ ἐλησμόνησέ σου, ἐὰν πόθος γήινος καὶ ἔνοχος ἐνίκησέ με, ἥδη συντετριμμένη ψυχῇ προσέρχομαι σοι . . . Ὡ οἴκτειρόν με ἐν τῇ θλίψει . . . »

Ἡ προσευχὴ παύει . . . Ἐν θεῖα καὶ οὐρανόθεν ἐκστάσει τὸν οὐρανὸν ἡ Ἐλισάβετ ἀτενίζει, καὶ γλυκὺ μεϊδιάμα, μεϊδιάμα ἀγγέλου ὄραται πλανώμενον ἐν τοῖς χεῖλεσιν αὐτῆς . . . Ὅποια φαντασία! οἷα εὐαγγελικὴ ὄντως διδασκαλία!

« Ἐλισάβετ — φωνεῖ πρὸς αὐτὴν ὁ Βόλφραμ ἀναβαίνουσαν ἐν ἰδρωτί τὸν λόφον, ὡς ὁ Ἰησοῦς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν — Ἐλισάβετ! Στήθι! Ἐπίτρεψόν με νὰ σέ ἀκολουθήσω . . . »

τεντοτέλους κατ' ἐκείνης Ἱερραμάδας, διότι οὐδέποτε ἠκούσθη ἐν τῇ βασιλευσίᾳ οὔτε ἀκούσθησεται ἴσως μουσικῇ ὅταν τὸ ἐλάχιστον Εὐρωπαϊκὸν χωρίον ἀκούει· οὐδὲ ἐν αὐτοῖς τοῖς νάρθηξι καὶ προαυλίαις (ἀδύτοις ἡμῶν) ὅπου — ὡς ἠμολογεῖ ἐν τῷ Γρ. κόσμῳ μουσικῶς — διδάσκονται οἱ ψάλται τὸ προγονικὸν κειμήλιον. Παύσωμεν ὅθεν καταφερόμενοι ἐναντίον τῶν ὅσα δὲν εἴμεθα εἰς θεῖαν ἔτι νὰ κατανοήσωμεν, ἵνα μὴ φωραθῶμεν ἀλώπεκες καὶ ὑποκριταί, ἀλλ' οὔτε κατακρινόμενοι ἔργα ἀθανάτων καὶ θεῶν ἐπινοῶν, ἐπὶ λόγῳ, ὅτι δὲν εἶναι Ἑλληνικά.

Ἄλλ' ἐκείνη ἐν τῇ ἐκστάσει αὐτῆς δὲν ἀποκρίνεται . . . Μειδιῶσα μόνον δεικνύει αὐτῇ διὰ τοῦ δακτύλου τὸν οὐρανὸν, ὡσεὶ ἔχουσα αὐτὸθι ὑψηλὴν ἀποστολήν . . . Ἐν τῷ προσώπῳ τῆς Ἐλισάβετ εἶδον τὴν Μαργαρίταν τοῦ Γκαίτε, ἀπωθοῦσαν ἐν τῇ εἰρκτῇ τὸν Μεριστοφελῆ, ἀπωθοῦσαν τὸν κόσμον, τὸν διάβολον . . . καὶ ἐν ἀγγελικωτάτῳ μεϊδιάματι ἐγκαταλιμπάνουσαν ἔσσει τὴν κοιλάδα ταύτην τῶν κλαυθμῶν, τὸν κόσμον . . .

Σπαρακτικὴ ἡ στιγμή καθ' ἣν ἡ Ἐλισάβετ ἀναβαίνει τὸν λόφον. Ἡ πρὶν ὠραία καὶ ζηλευτὴ πριγκίπισσα πελιδὴν ἤδη ἐκ τοῦ ἄλλου καὶ τῶν ταλαιπωρημάτων ἀνέρχεται τὸν λόφον τοῦ μοναστηρίου γογγύζουσα, ἐν ᾧ ἡ ὀρχήστρα ὀρουμένη ὡς λέαινα ἐν ὄργῃ, παριστάνει ζωγραφικώτατα τὴν κατάστασιν τῆς σπαιρούσης αὐτῆς καρδίας, ἀληθῶς « καρδίας πασχούσης παρ' ἄξιαν », κατὰ τὴν ἔκφρασιν τῆς περιπαθοῦς μοι γείτονος, ἐν ᾧ ὁ Βόλφραμ ᾄδει τὴν ὠραίαν ἐκείνην ᾧδὴν « εἰς τὸ ἄστρον τῆς νυκτός » (1), ἀληθῶς ἀδάμαντα τιμαλφῆ ἐν τῷ καθόλου μουσικοδράματι, ὡς μουσικὸν καὶ ποιητικὸν ἔργον. Ἀναλύομεν αὐτὸ ὡδε χάριν τῶν ἀναγνωστῶν μας. « Οἶμοι! οἶωνοι ἀπαίσιοι . . . Λυκόφως ἀμυδρὸν ἐξαπλοῖ τὸν ὑπομέλαινα αὐτοῦ πέπλον ἐπὶ τῆς κοιλάδος, ἡ δὲ ψυχὴ πρὶν ἢ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνέλθῃ ἀναστέλλει τὴν πτῆσιν αὐτῆς καὶ φοβεῖται . . . Ἄλλ' ἐπιφαίνεσαι γλυκύμοι καὶ ἐκλαμπρον ἄστρον! Τὸ διαυγές σου σέλας διασκεδάσει τὴν ἀγλύα τῷ ὀρίζοντος, ἡ δὲ σκιά παραυτίκα διαλύεται ὑπὸ τὴν ἐπίρροισιν τῶν ὠραίων σου ἀκτίων . . . Ὡ γλυκύμοι ἄστρον, φανέ τῆς νυκτός! σὺ ὁ ἐπόθου ἄλλοτε νὰ ἐπαναβλέπω . . . Ὅταν διέλθῃ ἔμπροσθέν σου Ἐκείνη . . . ὅταν ἀνύσῃ τὰς θεῖας αὐτῆς πτέρυγας ὡς ἄγγελος κατευθυνόμενος εἰς τὰς αἰωνίας σφαίρας, ὦ! εἰπέ αὐτῇ ἐν « Χαῖρε » ἐν αἰώνιον ἀπὸ μέρους μου « Χαῖρε! » . . . »

Ἡ νύξ ἐπέρχεται, καὶ φωνὴ μακρόθεν ἐν εἴδει ἀπέλπιδος γογγυσμοῦ ἀκούεται ἐν τῇ γνοφερᾷ κοιλάδι, καὶ ἐρημίτης αὐθωρεῖ ἐπιφαίνεται βραδυπορῶν ἐπὶ βάρτρῳ . . .

Εἶναι ὁ ἀτυχὴς Τανχάυζερ . . . πόθεν καὶ πού; θὰ τὸ μάθωμεν.

« Τίς εἶ, ὦ ὁδοιπόρε, — φωνεῖ ὁ Βόλφραμ — ὅστις μακρὰν τῶν ἄλλων περίλυπος βαδίσεις; »

— « Βόλφραμ!! »

(1) Τὸ μόνον σχεδὸν ἐν Ἀνατολῇ γνωστὸν ἀμυδρῶς ἄσμα διὰ φωνὴν βαρυτόνου « Wie Todesahnung » τοῦ Βάγνερ.

— « Τανχάυζερ!! »

Καὶ ἡ ἀναγνώρισις γίγνεται αὐθωρεῖ ἐκατέρωθεν, ἀλλ' ἐν ψυχρᾷ καὶ παγερᾷ καρδίᾳ . . .

« Ἐὰν δὲν ἐξιλεύσῃ σου τὸ ἀμάρτημα — λέλει ὁ Βόλφραμ — πρὸς τί βεβηλοῖς καὶ αὐθις τὰ ἔδαφ; . . . »

Ἄλλ' ὁ δύστηνος Τανχάυζερ παράφρων μᾶλλον ἢ ἀπελπίς ἐκ τῆς θλίψεως, δὲν ἐρχεται πλέον εἰς τὴν προσφιλῆ του πατρίδα ζητήσων τοὺς οἰκειούς οὐδὲ τὸν ἔρωτα αὐτοῦ . . . Ζητεῖ ἄλλην ὁδὸν ἢ τὴν εἰς Βαρθεβούργον ἄγουσαν . . . Ζητεῖ ὁ ἐπικατάρατος τὴν . . . ὁδὸν τοῦ Ἀφροδίσειου ἄντρου, ζητεῖ τὸ Βένουσβεργ . . . Ὡ φρίκη!

« Βλάσφημε! — κράζει ὀδυνηρῶς ὁ Βόλφραμ. — Τίς δαίμων ὠθεῖ σε αὐθις εἰς τὸ νέον σου τοῦτο διάδημα; Ὁ τρόμος πηγνύει μου τὰ νεῦρα . . . Πόθεν ἐρχεσαι; Δὲν ἦτο ἐν Ρώμῃ; . . . »

« Ἡμῖν ἐν Ρώμῃ — ἀποκρίνεται ὁ Τανχάυζερ. — Λοιπὸν ἀκουσον, καὶ μάθε τὴν τύχην μου. Μὴ προσεγγίσῃς μοι . . . Ὁ τόπος ὅπου ἵσταμαι ἐστὶν κατηραμένος . . . Ἀκουσον Βόλφραμ! . . . Ἐφθασα εἰς Ρώμην . . . ἐγονυπέτησα πρὸ τοῦ φλοιοῦ τοῦ ναοῦ . . . ἐπροσευχήθη . . . Ἦν ἡώς· οἱ δὲ κώδωνες ἀνέπεμπον οὐρανίους ἤχους . . . Ἄσμα χαρᾶς εὐηγγελίζετο πανταχῇ τὴν ἐλπίδα.

« Χάρις διενέμετο ἀπλῆτως τῷ λαῷ . . . Εἶδον ἐκεῖνον ὅστις ἔχει Θεοῦ θέσιν ἐν τῇ γῇ . . . Λαὸς ὀλόκληρος ἐγονυπέτει πρὸ τῶν ποδῶν του . . . ἡ δὲ φωνὴ του διένεμε δαψιλῶς τὴν συγχώρησιν . . . Ἐξωμολογήθη! Ἄφ' οὐ ἀπετάχθη — μοι ἀπήνησε — τῷ Θεῷ, ἄφ' οὐ διήγαγε ἐν τῷ Ἄδῃ, ἄφ' οὐ διέμενεις ἐν Βένουσβεργ, ἔσο κατηραμένος εἰς τὸν αἰῶνα! Ὡς τὸ σκῆπτρον τοῦτο μου οὐδέποτε βλαστήσει φύλλα, οὕτω καὶ ἡ σωτηρία ἡ σὴ οὐδέποτε φύσεται ἐκ τοῦ πυρός τῆς Κολάσεως . . . » Ἐπεσα κεραυνόπληκτος. Ἐνώπιον τῆς ἀπειλῆς ἐκείνης πᾶν αἶσθημα ἐν ἐμοὶ ἀπενεκρώθη . . . Ἦδη δὲ πορεύομαι καὶ αὐθις εἰς τὴν τρισολβίαν ἐκείνην μονὴν ἐν ἣ ἐργεύθη χαρᾶς καὶ ἔρωτος . . . Ἐρχομαι πρὸς σέ, ὦ χαριεσσα Ἀφροδίτη! . . . Ἐρχομαι πρὸς Σέ, Θεά, ἄφ' οὐ τὸ πᾶν ἐν γῇ με ἀπαρνέεται . . . »

« Στήθι ἄφρον! — φωνεῖ ὁ Βόλφραμ περίλυπος — Στήθι! τί λέγεις; . . . »

« Εἰς Βένουσβεργ! — φωνάζει ληρῶν ὁ Τανχάυζερ — ἰδοὺ . . . ἰδοὺ ὄσφραϊνομαι μύρων . . . Ἀκούω ἄσματων . . . Εἶναι αἱ νύμφαι . . . Ἐλθετε, ἔλθετε, ὦ νύμφαι μου, πρὸς με . . . Ὡ! τῆς χαρᾶς καὶ τοῦ ὄλθου! Ὡ! ἐμεθύσθη ἐν τῇ εὐώδει ταύτῃ ἀτμοσφαίρα . . . Ἐρως με κατεκυριευσεν αὐθις . . . ἰδοὺ ἐγὼ ἐν Βένουσβεργ . . . »



Οι λόγοι του ἐπαράτου ἀμαρτωλοῦ φθάνουσιν εἰς τὰ ὦτα τῆς ἐπαράτου Θεᾶς, ἥτις καὶ τρέχει πάραυτα εἰς βοήθειαν τοῦ προσφιλοῦ ἐραστοῦ. . . . Ῥοδόχρους ἤως φωτίζει μέρος τοῦ αἵθερος, καὶ ἐπὶ χρυσίζουσῶν νεφελῶν παρουσιάζεται ἡ Ἀφροδίτη, νωχελῶς καθεδούσα ἐπὶ μαλθακοῦ ἀκλίντρου. . . .

« Χαῖρε, ἄπιστε ἐραστά! — κραυγάζει ἐκ τοῦ ὕψους ἐν ἀγαλλιᾶσει. — Ἐπανήλθες μοι τεταλαιπωρημένος; Ἐλθέ ἐν τῇ ἀγκάλῃ μου αὐθις ὅπου ἡ μέθη τοῦ Ἔρωτος σὲ προσμένει. . . . »

Ὁ Τανχάυζερ τείνει πρὸς αὐτὴν ἰκετίδας χεῖρας. . . . ὁ Βόλφραμ ἐν τρόμῳ ἀποτρέπει αὐτὸν τοῦ ἀποτροπαίου βήματος, καὶ πάλι μεταξὺ ἀμφοτέρων ἀρχεται. . . . Πάλι τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐναντίον τῆς Πολυθείας. . . . Τίς ὁ νικήσων; Ὁ Χριστός!

« Πανίσχυρε Θεέ! — φωνεῖ ἀπελπισ ὁ Βόλφραμ — Ἐλθέ μοι ἀρωγός. . . . Τανχάυζερ! ἀκολούθει με. . . . Μία λέξις πρὸς Θεοῦ! καὶ σώσει σε. . . . Μία λέξις. . . . Ἄγγελος προσευχῆθη ὑπὲρ σοῦ ἐν τῇ γῆ, ἄγγελος μετ' ὀλίγον ἰκετεύσει ὑπὲρ σοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ. . . . »

Ὁ Τανχάυζερ ὀπισθοχωρεῖ. . . . Θέαμα τι τῷ πηγνύει τὰ νεῦρα αὐθις. . . . Εἶναι ἡ Ἀφροδίτη ἄρα γε ἡ εἰς νέαν βυθίσασα αὐτὸν ἐκστασιν; . . . Οὐχί! ἐκείνη ἀνεχώρησε καταρωμένη αὐτὸν ἐν λύσση. . . . Εἶναι τάγμα καλογήρων λαμπαδηφόρων κομίζον φέρετρον πενιχρὸν νεανίδος νεκρᾶς. . . . Εἶναι ἡ Ἐλισάβετ ἡ δευλαία Ἐλισάβετ ἥτις ἐν προσευχῇ περάνασα τοῦ γηίνου αὐτῆς βίου, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οὐρανὸν προσευξομένη καὶ αὐτόθι ὑπὲρ τοῦ ἀμαρτωλοῦ Τανχάυζερ. . . .

Ἡ ἐκφορὰ διέρχεται ἐνώπιον αὐτοῦ. . . . Ὁ δὲ δύστηνος πίπτει ἐπὶ τοῦ προσφιλοῦς πτώματος καὶ κατασπάζεται αὐτὸ ὡς ἅγιον λείψανον, καὶ ἐν ᾧ ὁ χορὸς ἀδει ἐν νύξει « Ἁγία μου Ἐλισάβετ! ἰκέτευσον ὑπὲρ ἡμῶν. . . . » ὁ Τανχάυζερ κλίνει βραδέως τὴν κεφαλὴν. . . . καὶ παραδίδωσι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τῷ Θεῷ. . . .

Ἡ μετάνοια ἐπέφερε τὸ σωτήριο αὐτῆς ἀποτέλεσμα, ὁ Τανχάυζερ ἐσώθη. . . . Καὶ θαῦμα μέγιστον ἐνώπιον τῶν προσκυνητῶν τελεῖται πρὸς θαυμασμὸν οὐ μὴν καὶ ἐπιθεθαίωσιν τοῦ ὑψηλοῦ τῆς μετάνοιας προορισμοῦ. Ἡ βακτηρία τοῦ Τανχάυζερ ἀνθεῖ, ὡς ἤνθησεν ἡ μεμαραμμένη ψυχὴ του. . . . καὶ δύο ψυχαὶ ἀπέρχονται πρὸς τὸν οὐράνιον πατέρα προσευξόμενοι ὑπὲρ τῶν ἐπιζώντων. . . .

Ὁ Τανχάυζερ καὶ ἡ Ἐλισάβετ!

(ἀκολουθεῖ).

**Ο ΣΚΟΥΦΟΣ ΤΟΥ ΚΟΖΑΚΟΥ**

(Συνέχεια, ἴδε σελ. 374 τεῦχος IB'.)

Τὰς λέξεις ταύτας μετ' ἄλγους καρδίας καὶ συγκεχυμένως ἀπηύθυνε πρὸς τὸν Ῥενέον, ὅστις καθ' ὄλον τὸ διάστημα τοῦτο ἀκινήτως καὶ μετὰ προσοχῆς ἤκουε τοὺς λόγους τῆς μητρὸς του καὶ μετὰ λύπης παρετήρει τὴν δυσχερῆ καὶ ἐπώδυνον θέσιν αὐτῆς. Ἄμα δὲ ἡ κυρία Μοντριέ ἐπαυσεν ὀμιλοῦσα, ὁ Ῥενέος ἀπεμακρύνθη ὀλίγον καὶ γλυκεία τῇ φωνῇ, ἀλλὰ στερεῶ εἶπε πρὸς αὐτήν:

— Ὁ Θεὸς εἶναι μάρτυς μητέρα μου, ὅτι σᾶς σέβομαι καὶ σᾶς ἀγαπῶ ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. Ἄλλ' ὅμως καίτοι μὲ ἀνεθρέψατε ἐν ἀγνοίᾳ πάντων τῶν πραγμάτων τοῦ παρόντος κόσμου — ἐλπίζουσα ὅτι οὕτω μὲ ὠφελεῖτε, — αἰσθάνομαι ἐν τοῖς μυχοῖς τῆς καρδίας μου ἐμφύτους τινὰς δυνάμεις, ἃς δὲν ἠδυνήθητε μεθ' ὅλας τὰς προσπάθειάς σας νὰ καταπνίξητε. . . . Μυχιὰ τις φωνὴ μοὶ λέγει ὅτι τὸ καθῆκον εἶναι ἀνώτερον πάντων τῶν ἀνθρωπίνων ἐρώτων καὶ φίλων!

— Τὸ καθῆκον σου εἶναι νὰ με ἀγαπᾶς καὶ νὰ ὑπακούῃς εἰς τὰς συμβουλὰς μου! Ἰδοὺ ποῦ ἔγκειται τὸ καθῆκον!

— Τὸ καθῆκον μου εἶναι νὰ ὑποτάσσωμαι εἰς τοὺς νόμους τῆς πατρίδος!

— Ἐξακολουθεῖς εἰσέτι ἐπαναλαμβάνων αὐτά! ἀνεφώνησε τότε ἡ Κυρία Μοντριέ.

— Πάντοτε! μητέρα μου.

— Λοιπὸν ἐπιθυμεῖς νὰ ὑπηρετῆς ταπεινῶς τὴν πατρίδα σου;

— Μάλιστα!

Ἡ λέξις αὕτη ἦτο κεραυνὸς διὰ τὴν κυρίαν Μοντριέ. Ἐκβάλλουσα δὲ συγκεχυμένας φωνὰς ἐρρίφθη ἐκπληκτος ἐπὶ τινος ἑδρας χέουσα θερμὰ δάκρυα. Ἀναλαβοῦσα δὲ καὶ αὐθις μετὰ πολὺ τὰς δυνάμεις αὐτῆς ἠγέρθη βιαίως ἐκ τῆς ἑδρας τῆς καὶ μὲ ἦθος ἀπειλητικὸν εἶπε πρὸς τὸν Ῥενέον:

— Λοιπὸν ἐγὼ σοὶ τὸ ἀπαγορεύω! . . . εἶμαι ἡ μήτηρ σου! . . . οφείλεις νὰ μοὶ ὑπακούῃς!

Ὁ Ῥενέος ἔσσει τὴν κεφαλὴν παρατηρῶν συρον! . . . ἀπὸ τῆς ἐσπέρας ταύτης! Ἀμέσως! νάμα αὐτὴν μετὰ βλέμματος ἀπειλητικοῦ.

— Θὰ ἀναχωρήσῃς μετ' ἐμοῦ! ἐξηκολούθησε ἡ Κυρία Μοντριέ. Θὰ ἐγκαταλείψωμεν τοῦ λοιποῦ τὴν Γαλλίαν! Καὶ μάλιστα ἀπὸ τῆς σήμερον! . . . ἀπὸ τῆς ἐσπέρας ταύτης! Ἀμέσως! Ἀκούεις, Ῥενέε; Τὸ θέλω . . . τὸ ἀπαιτῶ! — Δὲν θὰ ἀναχωρήσω! ἐπανελάβην ἀπαθῶς ὁ Ῥενέος ἀλλ' ἕνα μετριάση τὸ ἀπότομον τῆς ἀπαντήσεώς του ταύτης ὕψος ἐξέτεινε πρὸς αὐτὴν



Ο ΝΟΜΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΣΑΛΩΝ (ἴδε τεῦχος IB' σελ. 374).

τὰς χεῖρας, ἥτις ἐν τῇ παραφορᾷ τῆς ἀπώθησε ταύτας.

— Δὲν θὰ ἐξέλθῃς ἐκ τῆς αἰθούσῃς ταύτης, νὰ δραπετεύσῃ.

ἐπιπροσέθηκεν ἡ Κυρία Μοντριέ, εἰμὴ μόνον ὅταν ἀναχωρήσωμεν ὀμοῦ!

Ἐπὶ τούτοις ἐξελοῦσα ἔκλεισε τὴν θύραν τῆς αἰθούσῃς οὕτως, ὥστε δὲν ἠδύνατο ὁ Ῥενέος νὰ δραπετεύσῃ.

Κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὸ πρῶτον ἐνεθυμάτισε μόνη, ἔχουσα ἀπέναντι αὐτῆς ἐκ τῆς τραπέ-



ζη κενὴν τὴν ἔδραν τοῦ 'Ρενέου.

Ὅτε, μετὰ τὸν θάνατον ἐκείνων, οὓς περιπαθῶς ἠγαπῶμεν, εἰσερχώμεθα εἰς τὰς αἰθούσας αὐτῶν ἢ καρδία ἡμῶν κατασπαράσσεται· νομίζομεν ὅτι τὰ ἐπιπλα καὶ τὰ διάφορα ἐν αὐταῖς σκευὴ ἐμφυχοῦνται καὶ ὀμιλοῦσι πρὸς ἡμᾶς. Μετ' ἐνδομύχου δὲ θλίψεως ἀναλογιζόμεθα ὅτι οὐδέποτε πλέον θὰ ἐπανέλθωσιν οἱ χρόνοι ἐκεῖνοι ὧν ἀναμιμνησκόμεθα.

Ἡ Κυρία Μοντριὲ εὐρισκομένη μόνη ἐν τῇ εὐρεῖα καὶ σκοτεινῇ αἰθούσῃ τοῦ ἐστιατορίου ἤρξατο νὰ σκέπτηται ὀπόσας ὀδύνας καὶ θλίψεις θὰ ὑφίστατο, ἐάν ποτε ὁ 'Ρενέος ἐγκαταλείψῃ αὐτήν. Ἡ ἀπουσία αὐτοῦ ἐκ τῆς τραπέζης κατεσπάρασσε τὴν τεθλιμμένην αὐτῆς καρδίαν. Συνελάμβανε κατὰ φαντασίαν διαφόρους συγκεχυμένους καὶ ἀπαισίους εἰκόνας, αἵτινες ἐνέπνεον αὐτῇ τρόμον καὶ φρίκην.

Ἠγέρθη λοιπὸν πάραυτα· ὁ κρότος δὲ μόνον τῆς ἐσθῆτός τῆς ἐφόβησεν αὐτήν! ἐνόμισεν ὅτι ὁ ὕψιστος ἤρξατο τιμωρῶν αὐτήν! Καὶ πράγματι ἐτιμωρεῖτο. Μετὰ κόπου ἀνῆλθε καὶ ἠνέφξε τὴν θύραν τῆς αἰθούσης τοῦ 'Ρενέου· ἐβρίθη δὲ εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ λέγουσα:

— Ἐλθέ! . . . κατάβηθι! . . . θὰ γευματίσωμεν.

Ὁ 'Ρενέος πάντοτε τεθλιμμένος καὶ κατηφῆς ὑπῆκουσεν εἰς τὴν διαταγὴν τῆς. Ἡ Κυρία Μοντριὲ ἤρξατο νὰ κλαίῃ νὰ γελᾷ καὶ νὰ ὀμιλῇ συγχρόνως καταληφθεῖσα ὑπὸ ἀμέτρου χαρᾶς καὶ λύπης συνάμα.

Ἡ Κυρία Μοντριὲ, ὅτε ἀπεφάσισεν ὅπως ὑπάγῃ καὶ προσκαλέσῃ τὸν υἱὸν τῆς εἰς τὴν τράπεζαν ἐθεώρησε καλὸν ὅπως μὴ ἐπανέλθῃ ἐφ' ὅσων, ἅτινα προὔξενον εἰς αὐτοὺς δυσαρέσκειαν, καὶ ἐπαφήσῃ τὰ πάντα εἰς τὴν πρόνοιαν τοῦ Ὑψίστου.

Ἀλλὰ μόλις παρήλθον στιγμαί τινες καὶ ἤρξατο καὶ αὐθις παρακαλοῦσα αὐτὸν νὰ ἀναχωρήσῃ μετ' αὐτῆς καὶ νὰ ἐγκαταλείψῃ διὰ παντός τὴν Γαλλίαν. Πλειῖσθ' ὅσα ἐπιχειρήματα προὔβαλεναὐτῶν, ἀλλ' οὐδὲν ἴσχυσεν ὅπως κάμψῃ αὐτόν.

Ὁ 'Ρενέος ἦτο ἀκατάπειστος· ἐπανελάμβανε δὲ πάντοτε τὴν πρώτην αὐτοῦ ἀπάντησιν:

— Ὁ νόμος καθιερώθη διὰ πάντας τοὺς πολίτας ἀνεξαιρέτως τῆς κοινωνικῆς αὐτῶν τάξεως. . . . Οὐδέποτε!

Ἡ βαρωνίς τοῦ Μοντριὲ μετὰ μεγίστης λύπης παρετήρει καταρρέον ὑπὸ τῶν πρὸς τὴν πατρίδα ἐμφύτων αἰσθημάτων τοῦ υἱοῦ τῆς τὸ οἰκοδόμημα, ὅπερ ἐπὶ εἴκοσι ὀλόκληρα ἔτη μετὰ τοσούτων κόπων καὶ μόχθων, μετὰ τοσούτων φροντίδων καὶ προφυλάξεων προσεπάθη νὰ ἀνεγείρῃ. Ἀπελπισ δὲ ἴστατο τὰς χεῖρας ἐρχουσα ἠνωμένης καὶ τὰ βλέμματα αὐτῆς προσηλωμένα ἐπὶ τοῦ 'Ρενέου. Οὐδόλως ἠθάνθη ὅτι ὁ 'Ρενέος ἠναγκαλίστη αὐτὴν καὶ χαμηλῇ τῇ φωνῇ τῇ εἶπε:

— Θάρρος, μῆτερ μου, θάρρος!

Ἀνελθὼν δ' εἰσῆλθεν ἐντὸς τῆς αἰθούσης αὐτοῦ χωρὶς ἢ μήτηρ του νὰ παρατηρήσῃ αὐτόν.

Ἡ νύξ ἦτο ἀρκούντως προκεχωρηκυῖα ὅτε ἐβελτιώθη κάπως ἡ δεινὴ θέσις τῆς Κυρίας Μοντριὲ, εἰς τὴν περιῆλθεν ὡς ἐκ τῆς ἐπιμονῆς καὶ τῶν ἀντιφατικῶν ἀπαντήσεων τοῦ 'Ρενέου.

Πλειῖσθ' ὅσα φρικώδη καὶ ἀπειλητικὰ φάσματα παρίσταντο ἐν τῇ φαντασίᾳ αὐτῆς, πλειῖσθ' ὅσα συγκεχυμένα ἰδέαι ἐπήρχοντο ἐν τῷ νῷ αὐτῆς κατὰ τὰς ὥρας τῆς παραφορᾶς. Μία ὅμως ἰδέα ἐξ ὄλων τούτων δεινῶς ἠπέιλει καὶ ἀνηλεῶς κατεβασάνιζεν αὐτήν: Ἡ ἀναχώρησις τοῦ 'Ρενέου τοῦ μονογενοῦς καὶ τοῦ προσφιλοῦς αὐτῆς τέκνου διὰ τὸν πόλεμον.

Ἀναλογιζομένη δὲ τὰ ἐπιχειρήματα καὶ τοὺς λόγους, οὓς ἐπρόβαλε τῷ 'Ρενέῳ ὅπως ἀποτρέψῃ αὐτὸν ἐκ τῆς σταθερᾶς αὐτοῦ ἀποφάσεως, ἐσκέφθη καὶ εὔρε καὶ πολλοὺς ἄλλους ἰσχυροτέρους. Ἐνόμισε τότε ὅτι οὐδὲν εἶπεν αὐτῷ ἐξ ὅσων εἶδει νὰ εἴπῃ ὅπως κάτανικήσῃ αὐτόν. Μὴ λαβοῦσα δ' ὑπ' ὄψιν τὸ προκεχωρηκὸς τῆς νυκτὸς ἀνῆλθε ταχέως τὴν κλίμακα καὶ εἰσῆλθε βιαίως ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ υἱοῦ τῆς, ὅπου εὔρεν αὐτὸν ἠρέγα ὑπνώττοντα. Ἡ θλίψις καὶ ἡ ἀδημονία τῆς Κυρίας Μοντριὲ, αἵτινες κατεσπάρασσον τὴν καρδίαν τῆς, δὲν συνεκίνουν ἄρά γε καὶ τὴν καρδίαν τοῦ 'Ρενέου;

Ὁ 'Ρενέος ἐκοιμᾶτο! . . . τὴν κεφαλὴν του εἵχεν ἐστηριγμένην ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ αὐτοῦ βρα-

χίονος. Τὸ ὠραῖον καὶ ἀγγελικὸν αὐτοῦ πρόσωπον ἐμειδία ὑπὸ χαρᾶς καὶ λύπης συνάμα. Ἡ Κυρία Μοντριὲ ἀδιαφοροῦσα ὅτι ἠδύνατο νὰ διαταράξῃ τὴν ἡσυχίαν αὐτοῦ, ἔδραμεν πρὸς τὴν κλίνην του καὶ βίφθεισα ἐπ' αὐτοῦ περιπαθῶς ἠναγκαλίζετο καὶ ἠσπάζετο αὐτόν· ὁ 'Ρενέος ἐταράχθη τότε ὀλίγον καὶ ἐξέτεινε τὸν ἀριστερόν του βραχίονα ἐφ' οὗ ἐστηρίζετο ἡ κεφαλὴ του, ὅστις μετὰ κρότου ἔπεσεν ἐπὶ τῆς παρακειμένης μικρᾶς τραπέζης.

Ἡ Κυρία Μοντριὲ παρατήρησασα τὴν χεῖρα τοῦ 'Ρενέου ἐφρικίασεν! Ἐνεθυμήθη πάραυτα τοὺς λόγους τῆς Παλαίτας, ἧτις γελῶσα καὶ ἐπιδεικνύουσα τὴν χεῖραν τῆς τῇ ἔλεγε:

— Μὲ κομμένον τὸν δάκτυλον δὲν δύναται κἀνεὶς νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν πόλεμον!

Τῇ ἐπῆλθε τότε ἡ ἰδέα ὅπως διὰ παρομοίου τινος μέσου καταστήσῃ τὸν υἱὸν τῆς ἀστράτευτον.

— Ὁ 'Ρενέος δὲν θὰ ἀναχωρήσῃ! ἔλεγε καθ' ἑαυτήν. Μικρὸν κακὸν ἢ ἔλλειψις ἐνὸς δακτύλου.

Ἐντρομος δὲ καὶ τετραραγμένη ὡς ἐκ τοῦ φρικώδους σχεδίου, ὅπερ συνέλαβε κατὰ νοῦν καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἐκτελέσῃ ἀπεσύρθη ἐκ τῆς κλίνης τοῦ υἱοῦ τῆς καὶ ἐκ τινος γωνίας μετὰ προσοχῆς παρετήρει ἅπασαν τὴν αἴθουσαν. Ἐνώπιον αὐτῆς εἰς τὸ βάθος τῆς αἰθούσης εὕρισκετο μεγάλη μαρμαρίνη ἐστία ἄνωθεν τῆς ὁποίας ἐκρεμάτο ὠρολόγιον πρὸς τὰ ἀριστερὰ δὲ πανοπλία, συγκεκλιμένη ἐκ τῶν διαφόρων παντοσιδῶν ὅπλων ἐκάστου τόπου, ἣν ὁ Βαρῶνος εἶχεν ἀνηρητημένην ἐπὶ τοῦ τείχους ἐκείνου καὶ τὴν ὁποῖαν ἡ Κυρία Μοντριὲ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τοῦ θανάτου αὐτοῦ οὐδέποτε εἶχεν ἐγγίσει.

Πρὸς τὰ δεξιὰ δὲ εὕρισκετο ἡ κλίνη τοῦ υἱοῦ τῆς, ὅστις βαθέως, ἐκοιμᾶτο.

Μετ' ἐκπλήξεως παρετήρει αὐτόν, ὅστις ἐφαίνετο αὐτῇ, ὅτι ἐπρόφερον ἔτι τὴν λέξιν!

— Οὐδέποτε!

Μετὰ πλείονος τότε φρίκης ἀνελογίζετο τὸν ἀποχωρισμὸν τοῦ 'Ρενέου, ἔτι δὲ μᾶλλον ἀπειλητικὸν καὶ φρικώδες παρίστατο ἐν τῇ φαντασίᾳ αὐτῆς τὸ ἀποτρόπαιον φάσμα τοῦ θανάτου.

Ἐπανελάμβανε δὲ πάντοτε μετὰ φρικιάσεως:

Δὲν θέλω νὰ ἀναχωρήσῃ ὁ 'Ρενέος!

Τὰ βλέμματα αὐτῆς διηυθύνοντο ἀκαταπαύστως ἐπὶ τῆς χειρὸς τοῦ 'Ρενέου, ἧτις ἦτο ἐξαπλωμένη ἐπὶ τῆς παρακειμένης τραπέζης, εἰς τινα μικρὸν πέλεκυν τῆς πανοπλίας ἐκείνης, οὕτινος ἡ αἰχμὴ ἔλαμπεν πρὸ τῶν βλεμμάτων αὐτῆς.

Ὁ ἰδρῶς ἔρρεε ἀφθόνως ἐκ τοῦ μετώπου καὶ τῶν βροδίων αὐτῆς παρειῶν, οἱ δὲ ὀδόντες τῆς ἔτριζον!

Ἀἴφνης ὀρμᾷ ἀρπάζει τὸν μικρὸν ἐκεῖνον πέλεκυν, πλησιάζει τὸν υἱὸν τῆς καὶ μὲ ἐν κτύπημα τῷ ἀφαιρεῖ τοὺς δύο δακτύλους.

Τὸ αἷμα ἤρχισε νὰ βῆ ποταμηδὸν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ υἱοῦ τῆς. Ἡ δὲ κυρία Μοντριὲ ἀπέναντι τοῦ φρικώδους τούτου θεάματος ἔπεσε λειπόθυμος ἐκβάλλουσα κραυγὰς τρόμου καὶ φρίκης, αἵτινες ἔσειον τοὺς τοίχους τοῦ μεγάρου καὶ ἀρύπνισαν τὸν Βενουά.

Καθ' ὄλην τὴν νύκτα βραγδαία ἐπιπτε βροχῆ, ἧτις ὡς ἐκ τῆς σφοδρότητος αὐτῆς μικροῦ δεῖν κατέθραυε τὰς ὑάλους τῶν παραθύρων. Ὁ ἄνεμος πενήθιμος ὠρούετο. Ἡ μανιώδης λαίλαψ δεινῶς ἠπέιλει τὸ μέγαρον. Τὰ πάντα τέλος καὶ οὐρανὸς καὶ γῆ ἐμαίοντο κατὰ τῆς κυρίας Μοντριὲ.

Ὅτε δὲ συνῆλθεν ἐκ τοῦ ληθάργου αὐτῆς μετ' ἀπαθείας ἠτένιζε τὸν υἱὸν τῆς νομίζουσα τὴν πρᾶξιν αὐτῆς μηδαμινήν. Πρὸς δὲ ἐλυπεῖτο, διότι ἡ ἰδέα αὕτη δὲν ἐπῆλθεν αὐτῇ προηγουμένως.

Συνεβουλεύθη τὸν ἱατρὸν τῆς Σαμμεθεόλης περὶ τοῦ τρόπου τῆς θεραπείας τοῦ ἀσθενοῦς καὶ μετὰ προσοχῆς ἤκουε τὰς παραγγελίας αὐτοῦ. Ὅτε δὲ οὗτος ἀνεχώρει προσέπεμψεν αὐτὸν μέχρι τῆς θύρας τοῦ μεγάρου, ὡς εἰ οὐδὲν ἐκτακτον καὶ δυσάρεστον συνέβαινεν· ὁ 'Ρενέος ὠχρὸς κείμενος ἐπὶ τῆς κλίνης του καὶ τὰ χεῖλη ἔχων συνεσφιγμένα παρηκολούθη μετὰ βλέμματος συμπαθοῦς μᾶλλον ἢ ὀργίλου τὴν μητέρα του. Ἐκάλυπτεν ὑπὸ τὰς σινδόνας τὴν τετραυματισμένην αὐτοῦ χεῖρα καὶ διὰ τῆς ἐτέρας ἐπροφύλαττεν αὐτήν.

Ἡ κυρία Μοντριὲ ἰδοῦσα αὐτὸν περιποιούμενον οὕτω τὴν χεῖρα του τῷ εἶπε:

— Ὑποφέρεις τέκνον μου;

Ἄλλ' ὅμως ὁ 'Ρενέος προσποιηθεὶς ὅτι δὲν ἤ-



κουσε δὲν ἀπὸ τῆς ἐρώτησιν ταύτην τῆς μητρὸς του, ἥτις τότε ὤρμησεν ἐπὶ τῆς κλίνης του καὶ ἤσπασθη αὐτόν.

Ὁ Ρενέος ὅμως μετ' ἀπαθείας καὶ ψυχρότητος ἠτένιζεν αὐτήν, οὐδόλως συγκινοῦμενος ὑπὸ τῶν ἐνδείξεων τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης τῆς μητρὸς του. Καὶ ἡ συμπεριφορὰ αὕτη τοῦ Ρενέου ἐλύπει μὲν πῶς αὐτὴν οὐχὶ ὅμως τοσοῦτον ὅσον θὰ ἐλύπει καὶ κατέθλιβεν αὐτήν ὁ διὰ παντὸς ἀποχωρισμὸς αὐτοῦ.

Ἐπαρηγορήθη δὲ ταχέως ἀναλογισθεῖσα, ὅτι ἡ ὀργὴ αὐτοῦ δὲν ἠδύνατο νὰ διαρκέσῃ . . . ὅτι διέσωσεν αὐτὸν ἐξ ἀφύκτου καταστροφῆς . . . ὅτι θὰ ἠγνῶναι ἡμέραν τινα ταῦτα πάντα καὶ θὰ ἐσυγχώρει αὐτήν.

Ἄλλ' ὅμως δὲν ἦτο τότε κατάλληλος περίστασις νὰ σκέπτηται περὶ τούτων. Ὄφειλε νὰ περιποιηθῆ τὸν ἀσθενῆ καὶ ν' ἀφήσῃ αὐτὸν νὰ ἀναπαυθῆ. Ἐνεκλείσθη λοιπὸν ἐντὸς τῆς αἰθούσης του οὐδὲν πλέον ἐπιπροσθεῖσα.

Οἱ ἰατροὶ εἰσὶν ἐχέμουθοι. Ὁ Βενουὰ πρὸ πολλοῦ ἤδη οὐδὲ λόγον ἔλεγεν εἰς τοὺς ἐκτὸς τοῦ μεγάρου φίλους του, οὐδὲν οὕτω διεδόθη περὶ ὅσων συνέβησαν ἐν τῷ μεγάρῳ τῆς Βιθιέρης κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην.

Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κληρώσεως, οὐδενὸς παρυσιασθέντος ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ρενέου τοῦ Μοντριέ, ὁ δήμαρχος ἔσυρεν δι' αὐτὸν τὸν ἀριθμὸν 4. Ἄλλ' ὅμως οὐδὲ λόγος ἐγένετο ἐκ μέρους τῶν συμβούλων καὶ τοῦ ἐπιθεωρητοῦ ἐπὶ τῇ ἀπουσίᾳ αὐτοῦ.

Κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας ἐσκέπτοντο ἅπαντες οἱ κυβερνητικοὶ ὑπάλληλοι περὶ ἄλλων πολλῶ σπουδαιοτέρων ζητημάτων.

Ἡ Γαλλία εὐρίσκετο τότε εἰς λίαν ἀκροφαλῆ θέσιν ἥτις πρὸς τούτοις ὀλονέν ἐδεινοῦτο. Αἱ δὲ περὶ αὐτῆς εἰδήσεις ἐλάμβανον καθ' ἐκάστην σπουδαιότερον καὶ ἀπειλητικώτερον χαρακτῆρα διὰ τὸ μέλλον τοῦ εὐρέους τούτου κράτους.

Αἱ σύμμαχοι δυνάμεις εἰσῆρχοντο ἐντὸς τῆς Γαλλίας καταπατοῦντες ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῶν τὰ συντρίμματα τῶν ὄπλων τῶν στρατῶν αὐτῆς· οἱ στρατοὶ αὐτῶν διεσκορπίζοντο κατὰ τὰς διαφόρους αὐτῆς πόλεις λεηλατοῦντες, ἀρπάζοντες καίοντες καὶ ὑβρίζοντες.

Ἡ Γαλλία ἐν τοιαύτῃ εὐρίσκομένη θέσει παρσκευάζε καὶ αὐτὴς τὰς δυνάμεις αὐτῆς ὅπως ὑπερασπισθῆ τὸ τελευταῖον ἑαυτὴν κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Καθ' ἐκάστην δὲ ἐπέμποντο κατεπεύγουσαι διαταγαὶ εἰς τοὺς νομάρχας καὶ τοὺς στρατηγούς τῶν διαμερισμάτων. Ὁ κίνδυνος τοσοῦτον δεινῶς ἠπέλει τὴν Γαλλίαν ὥστε ἠνάγκασε τὰς ἀρμοδίους ἀρχάς, ὅπως ἐφαρμόζωσι τοὺς στρατιωτικούς νόμους μετὰ μεγίστης αὐστηρότητος. Ἡ δὲ κυβέρνησις μετὰ πλείονος σπουδαιότητος ἐνήργει.

Ἡ Κυρία Μοντριέ οὐδόλως ἐσκέπτετο περὶ τῆς πατρίδος αὐτῆς, οὐδὲ ἐγνώριζεν εἰς οἷαν δεινὴν θέσιν εὐρίσκετο. Δὲν ὑφίστατο δι' αὐτὴν οὐδὲ ἀνθρώπινος οὐδὲ θεῖα δικαιοσύνη.

Μετὰ παρέλευσιν πεντεκαίδεκα περίπου ἡμερῶν ὁ Ρενέος εἶχεν ἀναβῶσει σχεδὸν ἐντελῶς. Κατὰ πρόσκλησιν δὲ τοῦ ἐπιθεωρητοῦ τοῦ δικαστηρίου μετέβη ἔφιππος εἰς τὴν Σαλῶνα πρὸς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ.

Ἡ Κυρία Μοντριέ ἐπὶ τῇ προσκλήσει ταύτῃ τοῦ υἱοῦ τῆς οὐδόλως ἐταράχθη, ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλὰ λίαν εὐφροσύνως ἀπεχαιρέτησεν αὐτὸν ἀναχωροῦντα· ἐνόμιζεν ὅτι στερούμενος τῶν δύο δακτύλων του δὲν ἠδύνατο ὁ Ρενέος νὰ συγκαταριθμισθῆ μετὰ τῶν στρατευσίμων.

Περὶ τὸ ἔσπερας ὁ Ρενέος ἐπανῆλθε καταβάς δὲ τοῦ ἵππου καὶ παραδούς αὐτὸν εἰς τὸν Βενουὰ εἰσῆλθε κεκυφὸς εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτοῦ χωρὶς οὐδὲ νὰ ἐναγκαλισθῆ, οὐδ' ἀπλῶς νὰ ἀτενίσῃ τὴν μητέρα του, ἥτις τοῦναντίον ἔτεινε πρὸς αὐτὸν τὰς χεῖρας τῆς, λέγουσα :

— Τὰ πάντα εἶναι τετελεσμένα ! Δὲν ἔχει οὕτως υἱέ μου ;

— Τὰ πάντα ! ἀπεκρίθη χαμηλῇ τῇ φωνῇ ὁ Ρενέος καὶ εὐθὺς ἔπεσεν ἀπηυδηκῶς ἐπὶ τινος ἔδρας.

— Ἄλλὰ τί ἔχεις ; Ὁμίλησον ! ἀνεφώνησε τότε ἡ κυρία Μοντριέ.

Ὁ Ρενέος ἐγείρεται καὶ λέγει πρὸς αὐτὴν ἐν τῇ ἄκρᾳ αὐτοῦ ἀπελπισία :

— Ἄχ ! μήτηρ ! μήτηρ ! Προὔτιμον κάλλιον νὰ μοι ἀφῆρεῖτε τὴν ζωὴν μου παρὰ τὴν τιμὴν μου !

— Σιώπα δά !

— Δὲν γνωρίζετε τί συνέβη ! δὲν γνωρίζετε, ὅτι ἐξερχόμενον τοῦ δικαστηρίου ἅπαντες μὲ ἐδείκνυον διὰ τοῦ δακτύλου καὶ ἐκραύγαζον ὀπισθεν ἐμοῦ : « οὗτος εἶναι ἄτιμος. »

— Ἄτιμος ! λέγει μετὰ φρίκης ἡ Κυρία Μοντριέ, γνωρίζουσι καλῶς ὅτι δὲν εἶσαι ἄτιμος ! . . . Μὴν λαμβάνεις ταῦτα ὑπ' ὄψιν υἱέ μου. Τί πρὸς τοῦτο.

— Δι' ἐσᾶς μήτηρ μου . . . δὲν γνωρίζω. Ἄλλ' ὅμως δι' ἐμέ, αἱ τρεῖς αὐταὶ λέξεις κατεσπάραξαν τὴν καρδίαν μου ! Ἐκυριεύθη ὑπὸ φρίκης, ὅτε ἤκουσα τὰς τρεῖς ταύτας λέξεις ! Ἐνῶ τοῦναντίον οὐδόλως ἐταράχθη ὅτε μὲ ἠπέλιψαν ὅτι ἐμελλον νὰ μὲ φυλακίσωσι.

— Νὰ σὲ φυλακίσωσι ! . . . ποῖος ; . . . διατί . . . οὐδὲν ἔπραξας ! . . . Δὲν εἶπες εἰς αὐτοὺς τίποτε ;

— Δὲν εἶπον τίποτε !

— Νὰ σὲ φυλακίσωσι !

Καὶ ταῦτα λέγουσα ἡ κυρία Μοντριέ ἠγέρθη καὶ ἐξήρχετο ἐκ τῆς αἰθούσης διευθυνομένη πρὸς τὴν Σαλῶνην, ὅτε μετ' ἐκπλήξεως παρετήρησε τὸν Νομάρχην εἰσερχόμενον.

Πρὶν ἢ χαιρετίσῃ αὐτὸν καὶ ἐρωτήσῃ τὴν αἰτίαν τῆς ἐπισκέψεώς του, ἔλαβεν ἐκ τῆς χειρὸς τὸν Ρενέον καὶ ἔδειξεν τὴν ἠκρωτηριασμένην αὐτοῦ χεῖρα εἰς τὸν Νομάρχην λέγουσα :

— Εἶμαι ἐγὼ ἡ αἰτία !

Ὁ Νομάρχης εἶτε διότι ἦλθεν διὰ νὰ βεβαιωθῆ μόνον περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λόγων τοῦ Ρενέου περὶ ὧν ὑπόπτειεν καὶ δὲν ἤθελε νὰ μάθῃ τί περισσότερο, εἶτε διότι ἐξεπλάγη ὡς ἐκ τοῦ τρόπου καὶ τῆς συμπεριφορᾶς τῆς Βαρωνίδος, ἔκρινε περιττὴν πᾶσαν περαιτέρω ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου συζήτησιν καὶ ἀπεσύρθη χωρὶς οὐδὲ λέξιν νὰ εἴπῃ. Οὐδεὶς δὲ ἐκ τῶν κατοίκων τῆς Σαμμεβεόλης ἤκουσε τοῦ λοιποῦ αὐτοῦ ποιουμένου λόγον περὶ Ρενέου.

Συγκινηθεὶς δὲ ὁ Νομάρχης ἐπὶ τῇ πρὸς τὸ τέκνον τῆς στοργῆς τῆς κυρίας Μοντριέ μετὰ παρησιαστικῆς ἀνομολογησάσης τὸ σφάλμα αὐτῆς, ὅπερ ἐφαίνετο ὅτι εἶχε τι τὸ ὑψηλὸν καὶ τὸ ἐπιβάλλον, ἐκάλυψε τὴν ὑπόθεσιν ταύτην οὐδὲν περὶ αὐτῆς ἐπιπροσθεὶς εἰς τὸ συμβούλιον τοῦ δικαστηρίου.

Ἡ κυρία Μοντριέ βλέπουσα ὅτι οὐδεμία ἑτέρα πρόσκλησις ἦλθε πρὸς τὸν υἱὸν τῆς ἐβεβαιώθη ὅτι οὐδένα πλέον διέτρεχε κίνδυνον· οὕτω δὲ οὐδόλως ἐσκέπτετο περὶ τούτου.

Ἡ σκανδαλώδης πράξις τῆς κυρίας Μοντριέ ἐλησμονήθη ταχέως ἐν Σαμμεβεόλῃ ὡς ἐκ τῶν πολλῶν ἐνασχολήσεων τῶν κατοίκων ἐπὶ τοῦ φρικαλέου ἐκείνου πολέμου.

Μετὰ παρέλευσιν διμηνίας οὐδὲ λόγος ἐγένετο πλέον περὶ τῆς πράξεως ἐκείνης τῆς κυρίας Μοντριέ, οὐδεὶς ἐσκέπτετο περὶ αὐτῆς, οὐδεὶς . . . ἐκτὸς τοῦ Ρενέου.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν αἱ φρικώδεις αὐταὶ λέξεις : « Ἐπροτίμον κάλλιον νὰ μοι ἀφῆρεῖτε τὴν ζωὴν παρὰ τὴν τιμὴν μου » ἐξῆλθον μετὰ ψυχικοῦ ἄλγους ἐκ τῶν χειλέων του οὐδεμίαν ἄλλην παρατήρησιν ἐποίησατο πρὸς τὴν μητέρα του.

Ἡ κυρία Μοντριέ ἀτενίζουσα τὸν Ρενέον δὲν ἔβλεπε πλέον ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ οὐδὲ τοὺς ἀκτινοβολοῦντας ἐκείνους ὀφθαλμούς οὐδὲ τὸ μείδιμα ἐπὶ τῶν χειλέων αὐτοῦ. Ὅτε ἠσπάζετο τὸν Ρενέον ἔχουσα αὐτὸν ἐντὸς τῆς ἀγκάλῃς τῆς, οὗτος ἐφαίνετο λίαν ἀπαθὴς πρὸς τὰς θωπείας καὶ τοὺς ἀσπασμούς τῆς Μητρὸς του.

Μέγα χάσμα διεχώριζεν αὐτοὺς, ὅπερ κατέστρεφε πᾶσαν στοργὴν καὶ φίλτρον.

Ὁ Ρενέος δὲν εἶχεν ἔτι συγχωρήσει τὴν μητέρα αὐτοῦ.

(ἀκολουθεῖ).

## ΕΚΔΡΟΜΗ ΕΝ ΦΩΛΕΑΙ ΑΗΔΟΝΟΣ(\*)

Ἴδου πῶς αὕτη συνέβη.

Τὸ παρελθὸν Σάββατον ἤμην εἰς τὸ Θέατρον Κόβεν-Γκάρτεν (Covent-Garten) ἐνθα ἡ Πάττη ἔψαλλε διὰ τελευταίαν φορὰν. Περὶ τὸ τέλος τῆς τρίτης πράξεως τῆς Τραβιάτας, ἡ θεῖα ἀοιδὸς, ἐν πλήρει θριάμβῳ καὶ κατ' ἐπανάληψιν χειρο-

(\*) Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον ὁ Κ. Adrien Marx ἀριστος φίλος τῆς καλλικελάδου ἀηδόνας τῆς ὑψηλῆς Ἀδελίας Πάττη, ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ ἐγκρίτῳ παρισίνῃ ἐφημερίᾳ ὁ Figaro, ὑπὸ ἡμερομηνίαν 24 Ἰουλίου.



κροτουμένη και άνευφημουμένη, με άπηύθυνεν, ένφ' έγκαιρέτα και προσμειδία τῷ πλήθει, σημείον ὄλως άπαρατήρητον δι' οὐ έλεγεν, «έχω να σās όμιλήσω.»

Μετά τρία λεπτά ήμην εις τὸ θεωρεϊόν της.

Γνωρίζετε, μοι λέγει, δεικνύουσά με έν ταύτῳ κάθισμα, ότι είμαι κάτοχος έξοχικῆς έπαύλευς έν Ουάλλια. . . .

— Ήγνούον αυτό παντελῶς. . . .

— Και ότι την Τρίτην προσφέρω γεῦμα τοῖς φίλοις μου.

— Άληθῶς!

— Ότι είσθε έκ τοῦ άριθμοῦ τῶν προσκεκλημένων.

— Άλλά. . . .

— Μή καταφεύγετε παρακαλῶ εις προφάσεις· την Δευτέραν περί την δεκάτην της πρώιας άναχωρούμεν έκ τοῦ σταθμοῦ Πάτινκτον. Έχω υπό την διάθεσίν μου αίθουσαν άμάξης, ένθα θά προγευματίσωμεν καθ' ὄδον, τὸ δὲ έσπέρας θέλομεν δειπνήσει έν τῇ έπαύλει.

Προϋτιθέμην να έρωτήσω τὰ καθέκαστα και να άπευθύνω παρατηρήσεις τινας, διακόπτων την χαριτόβροτον στωμυλιαν της, ὅτε αίφνης εισελθούσα ή θαλαμηπόλος, έψιθύρισε λέξιν εις τὸ οὖς της κυρίας της, ήτις και στραφεῖσα πρὸς με,

— Σās άποπέμπω, διότι χάριν ὑμῶν θά είχον ίσως άλλον να περιμένη, τουτο δέ. . . .

Έπανήλθον εις την έδραν μου, ένθα ὑπῆρξα μάρτυς, εις τὸ τέλος της τελευταίας πράξεως, μανιώδους θριάμβου, ὃν μόνη ή Πάττη δύναται να προκαλέσει. Ό φρενητιώδης θαυμασμός τοῦ πλήθους ήτο τοιοῦτος, ὡστε άφοῦ αί κυρίαί έρριψαν τās άνοδοέμας των, κατόπιν άπέσπον τὰ άνθη έκ τοῦ στήθους και της κεφαλῆς των δια να τὰ διευθύνωσιν επί της σκηνῆς. Εὐγενῆς κύριος, ὅστις μετά της συζύγου του είχε θέσιν πλησίον της σκηνῆς εις τοιοῦτον έφθασε σημείον ένθουσιασμοῦ, ὡστε άφοῦ έρριψε τὰ δακτυλίδιά του, τὸ ὠρολόγιόν του, τὰ χειρόκτια του. . . . πρὸς στιγμὴν ένόμισα ότι τὸν αυτόν διέτρεχε κίνδυνον και ή σύζυγός του.

Έπιτρέψατε μικράν παρέκβασιν σχέσιν έχουσαν τοῖς άνωτέρω. Έν Άγγλία τὸ προσφέρειν εις άοιδὸν ὀπώρας άντι άνθέων είναι ταυτόν. Η ίδια Πάττη με διηγῆθη ότι κατά την ευεργετι-

λίου e. e. έν ειδει επιστολιμαίας έκ Λονδίνου διατριβῆς, πολλὰς λεπτομερείας της ζωῆς, τοῦ χαρακτήρος, τῶν ιδεῶν και σχέσεων της θεσπισίου ταύτης άοιδού, μετά ίδιαζούσης ὄλως γαλλικῆς ευφυίας, ἄς μεταφράσαντες, προσφέρωμεν τοῖς άναγνώσταίς τοῦ "Γραφικοῦ Κόσμου."

Σ. Μ.

κή της παράστασιν, έλαβε κάνιστρον πλήρες άφ' ένός τριανταφύλλων, καμελιῶν και καρδενίων, ένφ' έξ' άλλου είχε σταφυλάς, ροδάκινα και πεπόνια. Τὸ δῶρον συνωδεύετο δια τῶν έξῆς λέξεων: «Θέτω εις τοὺς πόδας σας την συγκομιδὴν τῶν καρπῶν τοῦ θερμοκηπίου και κήπου μου, λυπούμενος μόνον ότι δέν δύναμαι ὡσαύτως να θέσω αυτό τὸ θερμοκήπιον αυτόν τὸν κήπον. . . . καθὼς και τὸν ιδιοκτήτην.»

Άρκετὰ ευφυές, νομίζωμεν δι' ένα Άγγλον.

\* \*

Είχον την φρόνησιν να φθάσω έγκαιρως εις την δοθεῖσαν έν τῷ σιδηροδρομικῷ σταθμῷ συνέντευξιν, και οὐχ ήττον ὑπέστην μυρίας δυσχερείας ὅπως επιβιθασθῶ της άτμαμάξης. Ό σταθμός ήτον άπόφρακτος έκ τῶν φίλων της άοιδού και τῶν άναγνωρισάντων αυτήν περιέργων, ὡστε καιτοι άνέκραζον ότι άπετέλουμ μέρος της συνοδείας της άποθούμην βαναύσως. Έν τῇ περιπλοκῇ εκείνη ὃ πῖλός μου έλαβε σπουδαῖον τραῦμα έξ' οὐ οὐδέποτε θέλει ίαθῆ. — Τέλος χάρις εις τινα τῶν ὑπαλλήλων της Νοτιοδυτικῆς γραμμῆς, ὅστις μοι άπέδειξεν έναργῶς την άνάγκην τῶν γρονθοκοπημάτων έν τῇ ὄχλαγωγίᾳ εκείνη, κατόρθωσα να άνέλθω τὸ πόδημα της άμάξης και εισδύσω έν τῇ πολυτελεῖ αίθουσῃ, ένθα ή Πάττη είχεν ήδη έγκατασταθῆ μετά τῶν δέκα συνταξειδιωτῶν μας. Έκ της ήμικλειστοῦ θύρας παρακειμένης άμάξης, συγκοινωνούσης μετά της ήμετέρας, έφαινετο πληθὺς ὑπηρετῶν διατιθεμένων τās άποσκευὰς και τὰ μαγειρικὰ σκεῦη. Έκ της διευθύνσεως εκείνης έξήρχετο από καιροῦ εις καιρὸν ὀσμὴ έδωδῖμων έρεθιζόντων αλλοκότως τοὺς μυκτήρας μου. Ρίπτων βλέμμα επί τῶν ήμιανευγμένων σάκκων, ήνόησα τὸν λόγον της διερεθιστικῆς εκείνης ὀσμῆς, άμεσον έχούσης σχέσιν πρὸς τερατώδεις άστακούς, κολοσιαιούς πλακούντας, μη ὑπολογιζομένων τῶν κεκαρυκεμένων ὀρυκτιῶν και τῶν αξιολόγων αὐθεντικῶν οἶνων, άποσταλέντων κατά την τελευταίαν στιγμὴν υπό τοῦ Κου δὲ Ροσχίλδ.

Άμα ὡς ή άτμαμάξα, έτέθη εις κίνησιν ή άοιδὸς πλησιάσατά με,

— Είμαι πράγματι ὄλως άπερίσκεπτος, είπεν. Έλησμόνησα να σās είπω τὸ ὄνομα τοῦ προσώπου χάριν τοῦ ὀποίου σās έδίωξα προχθές έκ τοῦ θεωρεῖου μου. Ήτο ὃ πρίγκηψ της Ουάλλιας, ὅστις εύρίσκετο μετά της πρίγκηπέσης και τῶν υἱῶν του έν τῷ συνήθει του θεωρεῖφ.

Η Α. Υ. με έκαμε να γελάσω μέχρι δακρύων, διηγῆθεις με την άμηχανίαν έν ἣ εύρέθη, άπέναντι τῶν τέκνων του, κατά τὸ διάστημα της

παραστάσεως. . . . Προσεπάθουν να έννοήσωσιν την ὑπόθεσιν της Γραβιάτας, ὃ δὲ πρίγκηψ ήδυνάτει να άπαλλαγῆ της τοιαύτης δυσχερείας. Καθ' ήν στιγμὴν ὃ έρωμένος μου με ρίπτει τὸ βαλάντιόν του πλήρες χρυσοῦ, ὃ πρωτότοκος άνέκραξεν. «Ό τρόπος οὗτος τοῦ προσφέρειν χρήματα είναι βάνυσος» Η δὲ Α. Υ. ήναγκάσθη να άπαντήσῃ ότι αί τοῦ χαρτοπαιγνίου παρεκτροπαί γεννῶσιν τοὺς βαναύσους εκείνους τρόπους. Ό νεώτερος ὑπῆρξεν οὐχ ήττον ένοχλητικός, διαρκούσης της σκηνῆς της αγωνίας μου. «Τίνι τρόπφ ήσθένησεν ή κυρία αύτη; ποῖον είναι τὸ έπάγγελμά της; ψυχροραγεῖ, και ὅμως έχει καλλίστην ὄψιν!» Καί μυρίας άλλας σκέψεις εις ἄς ὃ πρίγκηψ άπήντα δι' ὑπεκφυῶν.

Ό σιδηροδρομος βαδίζει μετά ίλιγγιώδους ταχύτητος.

Διερχόμεθα ὡς βολή πυροβόλου πρὸ τοῦ φρενοκομείου, εις δὲ τῶν συνταξειδιωτῶν μας, — Άγγλος, πλήρης ευφυίας, δεικνύων ὑμῖν τοὺς γεωργῶντας παράφρονας,

— Βλέπετε, λέγει, εκείνον ὅστις σκαλεύει τὰ γεώμηλα; Τὰ γεώμηλα ὡσαύτως θά παραφρονήσωσιν· ὅτε δὲ άργότερα διατεθῶσι κυκλικῶς περί τὸ μπιφτέκιον, θά πηδῶσι τῆδε κακείσε ὡς παράφρονες, ίσως δὲ τότε έπιρρεασθῆ και τὸ μπιφτέκιον. Άν δὲ ὃ τρώγων άργοπορήσει κάπως να τὸ καταβροχθίσῃ, είναι κίνδυνος μὴ, άνασκιρτῶν, περιλούσει αυτόν δια τοῦ έμβάμματός του.

Η Πάττη έγέλα μέχρι δακρύων, δια τοῦ ὄλως παιδικοῦ και ήδέως εκείνου γέλωτός της.

— Ὡς βλέπετε διασκεδάζω κατ' επιφάνειαν, αλλά κατά βάθος είμαι κατάκοπος, διότι ὑποφέρω έκ ρευματισμῶν.

— Ὡστε τὸ θέατρον. . . .

— Οὐχί βεβαίως. Η κανονικότης της ζωῆς ήν διάγω καθιστᾶ εύκολωτάτην την εκπλήρωσιν τῶν άπέναντι τοῦ θεάτροῦ ὑποχρεώσεών μου. Συνήθως έγείρομαι περί την δεκάτην της πρώιας, πίνω ποτῆριον ζωμοῦ και άκολούθως έξέρχομαι πρὸς περίπατον. Δειπνῶ περί την τρίτην μ. μ. και από της τετάρτης μέχρι της έκτης αναπαύομαι ὀλίγον, είτα ένδύομαι και μεταβαίνω εις τὸ θέατρον. Μετά τὸ τέλος της παραστάσεως πίνω έκ ίεου ποτῆριον ζωμοῦ και κατακλίνομαι.

— Αί δὲ προγυμνάσεις;

— Οὐδέποτε προγυμνάζομαι. Οὐ μόνον γνωρίζω έκ στήθους θαυμασίως τὰ μελοδράματα εις τὰ ὀποῖα λαμβάνω μέρος, — και οὐδέποτε ένθυμοῦμαι να έσφαλα, — αλλά κάποτε μάλιστα ὑποβοηθῶ τὸν άρχιμουσικόν, τῇ ένεργείᾳ τῶν βλεμμάτων και σημείων τιῶν. . . .

— Όσον δ' άφορᾶ τὰ νέα έργα;

— Τὰ μελετῶ επί τοῦ κλειδοκυμβάλου ή περιπατοῦσα έν τῇ έξοχῇ. Μετὰ την έκμάθησιν των έμφανίζομαι εις τὸ θέατρον — τὸ άπόγευμα της ήμέρας ήτις προηγείται της πρώτης παραστάσεως, — και συμπάλλω ταῦτα μετά τῶν λοιπῶν ήθοποιῶν. Άείποτε δὲ τὰ πράγματα βαίνουσι κατ' εύχην. . . .

Καθ' ὄλην την διάρκειαν της συνομιλίας, έθαύμαζον την χάριν και στωμυλιαν της δαιμονίου εκείνης άοιδού, άείποτε ζωηρὰς, άείποτε μειδιώσης, άείποτε ὠραίας, διακοπτομένης ένιοτε ὅπως άπευθύνῃ φιλοφροσύνην τινὰ πρὸς τὸν ένα, άσειότητα πρὸς τὸν έτερον, μεταχειριζομένη πάντοτε την πάτριον εκάστου γλώσσαν. Διότι όμιλεῖ καθαρῶς την Γαλλικὴν, Άγγλικὴν, Ίταλικὴν, Ίσπανικὴν, Γερμανικὴν και Ρωσσικὴν. Η πρὸς τās γλώσσας άγγλινόιά της είναι τοιαύτη, ὡστε τριῶν μηνῶν διαμονὴ έν τινι τόπφ, έπιτρέπει αύτῇ να συνοικειωθῆ οὐχί μόνον πρὸς την λαλουμένην γλώσσαν αλλά και πρὸς την λεπτότητα τῶν εκφράσεων και πρὸς τοὺς νεολογισμούς. Μοι ένεπιστεύθη ότι έποῖει τās σκέψεις της Γαλλιστί. . . .

Άρά γε δέν είναι κολακεία; . . .

— Ὑπολογίζω, προσέθετο ή άοιδός, εις δεκαπέντε εκατομμύρια φράγκων τὸ ποσὸν τὸ ὀποῖον εκέρδησα κατά τὸ διάστημα της έξασκήσεως τοῦ επαγγέλματός μου, δέν μοι μένει ὅμως σήμερον ή μικρόν τι εισόδημα και τὸ κτῆμα εις ὃ μεταβαίνομεν· τουτο δὲ με καθιστᾶ ὑπερήφανον. Οὐδέποτε άπέκτησα ιδικὴν μου οίκίαν άναγκασμένην ὡσα να ζῶ έν τοῖς ξενοδοχείοις τῶν πρωτευουσῶν ένθα εκμισθοῦμαι. Αί ιδιοκτησίαι μου συνίστανται εις κιβώτια πῖλων και ένδυμάτων. Άδουσα ὡς τὰ πτηνὰ είμαι καταδεδικασμένη εις την ζωὴν τῶν πτηνῶν, ήτινα μεταβαίνουσιν από δάσους εις δάσος μετά της νομισματοθήκης έν τῷ λάρυγκι. Δέν είναι ὀρθῆ ή μεταφορά; Τὸ βεβαίότερον μέρος της περιουσίας μου εύρίσκεται έν τῷ λαίμῳ μου. Δύναμαι να πλουτίσω αύθωρεῖ ὀπουδήποτε μεταθῶ· να πλουτίσω ὅμως στιγμιαίως, διότι μόλις κατόρθωσα να άγοράσω μίαν έπαυλιν δια τῶν οικονομῶν μου. Τουτο δὲ είναι τοσοῦτον μάλλον άληθές, καθ' ὅσαν ήναγκάσθη να δώσω έν Ίταλίᾳ ὡς έκ περισσοῦ μουσικὴν συναυλίαν, ὅπως δια τῶν εισπράξεων προσαρτήσω, παρακειμένους τινας τόπους εις τὸ κτῆμά μου.

Πιστεύω ότι είναι κατάλληλος ή περίστασις ὅπως αναφέρω την κυκλοφορήσαν άλλοτε φήμην περί τοῦ διαδοχικοῦ Faure. Ὑπελόγισαν ότι εκαστος τῶν έξερχομένων, έκ τοῦ στόματος



τοῦ βασιλέως τούτου τῶν βαρυτόνων, ἡχος ἐστοίχιζεν — συμφώνως πρὸς τὸν μισθὸν του — 30 φράγκα καὶ 15 ἑκατοστά. Ὁ Faure εἰσελθὼν ἡμέραν τινα παρὰ τῷ Βαρβετιέν, κατασκευαστῇ βαρυτίμων ἀγγείων, ἐξέλεξεν ὀρειχάλκινον σκεῦος, ἀξίας τριακοσίων φράγκων, βαδίσας δὲ πρὸς τὸν ταμίαν ὅπως τῷ πληρώσει, ἔψαλλεν ἐνώπιον αὐτοῦ μουσικὴν κλίμακα ἐξ' ἑξήκοντα συγχειμένην φθόγγων.

Ὁ ταμίας εὐσυνειδήτως φερόμενος ἀπέδωκεν αὐτῷ πρὸς ἐξόφλησιν ἐν φράγκων καὶ πεντήκοντα ἑκατοστά εἰς χαλκονόμισμα.

\*\*\*

Περὶ τὴν δεκάτην τῆς πρωίας τὸ πρόγευμα ὑπῆρξε πλήρες ζωηρότητος.

Πρόγευμα ἐν αἰθούσῃ σιδηροδρόμου, διασχίζοντος τὰς ἐκτάσεις μετὰ φανταστικῆς ταχύτητος, συγκείμενον δὲ ἐξ ἐκλεκτῶν φαγητῶν καὶ ἀξιολόγων οἴνων εἶναι ἀείποτε ἡδὺ καὶ εὐχυμον. Ἡσθάνομεθα ἐγώιστικὴν εὐπάθειαν καθόσον κατεβροχθίζομεν τὰ πολύχυλα ἐκεῖνα φαγητὰ, περιφρονούντες, οὕτως εἰπεῖν, τὰς κοιλάδας καὶ τὰ δένδρα πρὸ τῶν ὁποίων διηρχόμεθα, συρίζοντες ὡς βέλη, καὶ ἀπὶ ἐφαίνοντο ἐκτείνοντα πρὸς ἡμᾶς ἰκετευτικῶς τοὺς κλάδους τῶν ὅπως συμμετάσχωσι τῆς εὐτυχίας. — Ὑπάρχουσι βεβαίως μικρὰ τινα ἀτοπήματα, διότι ὁ κλονισμὸς τῆς ἀμάξης ὠθεῖ ἐνίοτε τὸν ἐντὸς τοῦ στόματος οἶνον πρὸς τὸ οὖς ἢ τὸν λάρυγγα, ἢ χύνει τὸ πλήρες πινάκιον ἐπὶ τῶν γονάτων τοῦ γείτονος, ἀλλὰ τὰ ἐπισόδια ταῦτα δίδωσι νέαν ζωηρότητα εἰς τὴν γενικὴν εὐθυμίαν καὶ ἐπαυξάνουσι τοὺς καγχασμούς.

Ὅτε μετὰ τὸ πέρας τοῦ προγεύματος, ἐρρίψαμεν ἐκ τῶν ἠνεωγμένων παραθύρων τοὺς σκελετοὺς τῶν ὀστρακοδερμάτων, τὰ περισσεύματα τῶν φαγητῶν καὶ τοὺς πυρῆνας τῶν ροδακίνων καὶ κεράσιων, ἤρχισαμεν τὰς συνδιαλέξεις πίνοντες καφέ. Φυσικῶς ἢ συνδιαλέξεις ἐστρέφετο περὶ τὴν μουσικὴν, ὃ δὲ προρρηθεὶς Ἄγγλος διεκύρηνεν ὅτι ἡ Κόρη τῆς Κυρίας Ἀγγῶ, εἶναι τὸ ἀριστούργημα τῆς Oppereite ὡς ὁ Κουρεὺς τῆς Σεβίλλης, τοῦ μελοδράματος.

Ἡ Πάττη ἐρωτηθεῖσα περὶ τοῦ μουσικοδιδασκάλου δὲν προτίμα, ἀπήντησε.

— Τὸ μελόδραμα ὅπερ προτιμῶ νὰ ψάλλω εἶναι ὁ Ριγγολέτος, ἀλλ' ὡς μουσικὸν λατρεύω τὸν Ροσίνην, καί... .

— Τί ἐπρόκειτο νὰ εἰπῆτε;

— Τίποτε... .

— Ἀλλ' ἐπιμέναντες,

— Δὲν θὰ τὸ δημοσιεύσητε, προσέθετο, διότι θὰ ὀργισθῶσιν ἴσως οἱ Γάλλοι ἐναντίον μου... .

Τρέφω εὐλικρινῆ θαυμασμόν πρὸς τὸν Βάγνερ (\*). Ὅτε δὲ κατόπι τῶν λόγων τούτων ἤρξατο ληκυθίζουσα ἐν τεμάχιον τοῦ Loengrin(\*\*) κατελήφθημεν πάντες ὑπὸ τοῦ ῥίγους ἐκείνου, ὅπερ ἀνερχόμενον τὸ νωτιαῖον ὅστου ἀνορθοῖ ἐκάστην τῶν τριγῶν τῆς κεφαλῆς, ὡσάκις ἢ ἀκοῇ ἡμῶν προσβάλλεται ὑπὸ μελωδίας ποιήσεως ἢ ἔργου τινὸς ὅλως δαμονίου εὐφυίας.

Ἐν τινι τῶν γωνιῶν τῆς αἰθούσης μουσικοδιδάσκαλος Ἰταλὸς γνωρίσας ἐκ τοῦ πλησίον τὸν Ροσίνην ἀφηγεῖτο διαφόρους αὐτοῦ ἀστειότητας, ὧν ἀναφέρω ὅσας νομίζω ἀνεκδότους.

— Ὁ Βάγνερ, ἔλεγεν ὁ μουσικοσυνθέτης τοῦ Μοῦσέως, εἶναι Βέρδης, ὅστις ἔθετο τεταρταχουμένην κράμβην (choucroute) ἐν τοῖς μακαρονίσις του.

Ὅτε ἀπέθανεν ὁ Μέγερμπερ, ὁ ἐξαδελφὸς τοῦ Γιούλιος Βιάρ, συνέθετο πένθιμον ἐμβατήριον ὅπερ μεταβάς εἰς Πασι (Passy), ἔπαιξε πρὸ τοῦ κύκνου τοῦ Πεζάρου.

Ἐρωτήσας δὲ τὸν σκεπτόμενον καὶ σιωπῶντα Ροσίνην, ποίαν ἰδέαν ἐσχημάτισε περὶ τοῦ ἐμβατηρίου του,

— Φίλτατε, ἀπήντησεν ἐκεῖνος, φρονῶ ὅτι ἠθελεν εἶσθε προτιμώτερον ἂν ἀπέθνησκες σὺ, ὃ δὲ Μέγερμπερ συνέταττέ τι διὰ τὴν κηδεῖαν σου.

Πάντες ἐνθυμοῦνται τὸν ἀξιόλογον μελοποιὸν πρίγκηπα Π... .

Οὗτος μεταβάς πρωίαν τινα παρὰ τῷ μελοποιῷ τοῦ Γουλιέλμου Τέλλου, ἐζήτηε αὐτῷ συμβουλήν ἐπὶ δύο μελοδραμάτων, ὧν τὸ ἕτερον προτίθετο νὰ ἀναβιβάσῃ ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου τῆς πόλεως Α... .

(\*) Τοῦ λόγου περὶ Βάγνερ παραπέμπομεν τὸν ἀναγνώστην εἰς τὴν, ὑπὸ ταπεινὸν τίτλον "Βιενναῖαι ἀναμνήσεις", τερπνὴν καὶ ἐμβριθῆ ἀφήγησιν τοῦ κ. Θ. Μ. Ἐν αὐτῇ γίνονται σὺν πολλοῖς χαρίεσιν ἐπεισοδίοις, καὶ περιγραφαῖς σπουδαίαις, πολὺς λόγος ἐπὶ τῆς μουσικῆς ταύτης ἣν θὰ βραδύνωμεν ἔτι νὰ ἀκούσωμεν ἐν τῇ πενιχρᾷ ἀνατολῇ, καὶ ἣν ὡς φαίνεται ὁ γράφων ἐμβριθῶς ἐμελέτησε κατὰ τὴν ἐν τῇ μητροπόλει τοῦ Γερμανισμοῦ διατριβὴν του, ὡς ἐκ τῆς σπουδαιότητος τῶν γραφομένων αὐτοῦ εἰκόμην. Διὸ συγχάρομεν καὶ δημοσίως οὐ μόνον τὸν γράφοντα ἀγνωστον ἄλλως ἢ τῷ ὀνόματι, ἀλλὰ καὶ τῷ Γρ. Κόσμῳ ὅστις πρῶτιστος διὰ τοιούτων ἐπιφωλῶν διὰ τριῶν ἤρξατο διδάσκων τὰς ἐν Εὐρώπῃ προόδους ἃς θὰ βραδύνωμεν ἔτι νὰ ἴδωμεν παρ' ἡμῖν ἐπιτελουμένας. Σ. Μ.

(\*\*) Ἐν τῶν καλλιτέρων μουσικοσυνθεμάτων τοῦ Βάγνερ, κατ' αὐτὸν τὸ δὲ ἀριστούργημά του.



ΟΡΘΟΔΟΞΟΙ ΑΛΒΑΝΟΙ



Ταῦτα λέγων ἐκάθησε πρὸ τοῦ κλειδοκουμβάλου καὶ ἤρξατο παίζων τὸ εἰσαγωγικὸν τεμάχιον τοῦ ἀπέρου τῶν μελοδραμάτων, ἀλλ' ὁ Ροσίνης διακόψας αὐτὸν, ἀνέκραξεν,

— Προτιμῶ τὸ ἕτερον!

Ὁ Μέγερμπερ δυσκόλως ἠνείχετο τοὺς χλευασμοὺς τοῦ ἐνδόξου συναδέλφου του. Ἐσπέραν τινά, κατόπιν γεύματος δοθέντος παρὰ τῷ Ροσίνῃ, ἐνθα οἱ ἀριστοὶ τῶν καλλιτεχνῶν ἠρμήνευον ἀποκλειστικῶς τὰς μελωδίας τοῦ ἐστιατοῦτος, ὁ Ροσίνης φαγῶν ὑπὲρ τὸ δέον, ὑπέφερεν ἐκ τοῦ στομάχου καὶ διέστρεψε τὸ πρόσωπον. Ὁ Μέγερμπερ βαδίσας πρὸς αὐτὸν εἶπε μετὰ σκωπτικοῦ ὄλους μειδιήματος: — Δὲν εἴσθε ἀσθενεῖς, φίλτατε συναδέλφε, ἀλλ' εὐρίσκεσθε ὑπὸ τὸ γόητρον τῶν ἰδίων ὑμῶν ἔργων.

Ἀπέναντι τῶν ἐπικληθέντων ἐνδόξων ὀνομάτων ἡ Πάττη ἔμεινε ρεμβάζουσα.

— Τὰ δαιμόνια ταῦτα πνεύματα εἰσὶ σπάνια, εἶπε, μικρὰς δὲ ἀξίας τὰ νεώτερα ἔργα. Οὐχ ἔπτον ὑπάρχει ἐν Γαλλίᾳ ἀνθρωπός τις, ὅστις φρονῶ μέλλει νὰ διαδεχθῆ τὸν Γκουνότ, ὡς πρὸς τὸ θέλητρον, τὴν ἔμπνευσιν καὶ τὴν μουσικὴν τέχνην. Εἶναι ὁ Λενεπθὲ, νέος λίαν ἀξιαγάπητος, ὅστις μὲ ἐπεσκέφθη προχθὲς ἐν Φουλχάμη, ἐπέστρεψε δὲ εἰς Παρισίους τὸ αὐτὸ ἐσπέρας. Τὸν γνωρίζετε;

— Οὐ μόνον εἶναι φίλος μου, ἀλλὰ καὶ συμμαθητὴς μου. Ἐνθυμούμαι ὅτι παρημέλει τὰς νομικὰς σπουδὰς του καὶ ἀφιερῶτο ὀλοκλήρως εἰς τὴν μουσικὴν. Οἱ γονεῖς του κατεπολέμουν τὴν φυσικὴν του ταύτην κλίσιν καὶ τῷ ἐπέβαλλον τὴν νομικὴν, ἀπειλοῦντες ὅτι ἤθελον τῷ καθυστερήσει τὰ τρόφιμα. Ἀλλ' ἄμα ὡς ἐτελείωσε τὴν νομικὴν ἐγκατέλειψε τὴν τήβεννον ὑπὲρ τοῦ κλειδοκουμβάλου, συναγωνισθεὶς δὲ ἠρίστευσεν ἀπαραβλήτως ἐν τῷ μουσικῷ ἀγῶνι τῆς Ρώμης.

— Ὁ Λενεπθὲ, ἀνέκραξεν ἡ Πάττη, συνέθετο τὴν Velleda, ἣτις εἶναι ἀριστούργημα. Πρόκειται νὰ τὴν παραστήσω, ἀλλ' ἀγνοῶ πότε καὶ πού, αἰσθάνομαι ὅμως ὅτι θὰ εἶναι θρίαμβος καὶ δι' ἐμὲ καὶ διὰ τὸν συγγραφέα της.

Εὐχομαι ἵνα οἱ ἐνθαρρυντικοὶ οὗτοι λόγοι διατηρήσωσιν ἀκεραίαν τὴν προθυμίαν καὶ πίστιν ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ νέου μουσικοδιδασκάλου. Εὐχομαι ἰδίως, ἵνα ἐμβάλλωσιν εἰς σοβαρὰς σκέψεις τὸν κ. Βουκορβέιλ (1) . . .

Ὅποια, τῇ ἀληθείᾳ, ἐσπέρα ἀμιμήτου καλλο-

(1) Διευθυντὴς τοῦ ἐν Παρισίοις Νέου Θεάτρου τοῦ Μελοδράματος.

νῆς ἤθελεν εἶσθε ἐκείνη, καθ' ἣν ἡ Πάττη συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ Νικολίνῃ καὶ τῶν ὑπ' αὐτῆς ὀρισθησομένων ἠθοποιῶν, ἤθελε φάλλει τὴν Velleda ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ μελοδράματος!

(ἔπεται τὸ τέλος.)

## Ἡ ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΗΣ ΖΩΗ (1)

Ὁ πλανήτης ἡμῶν, ἡ Γῆ, ζῆ εἶδος ζωῆς φυσικῆς, ἣν δὲν δυνάμεθα ἀρκούντως νὰ ἐννοήσωμεν. Διάφορα μαγνητορρεῦματα διατρέχουσιν αὐτήν, ὑπὸ τὴν μυστηριώδη τῶν ὁποίων ἐπενέργειαν ἡ μαγνητικὴ βελόνη στρέφει τὸ ἕτερον τῶν ἄκρων αὐτῆς (τὸν νότιον πόλον) πρὸς βορρᾶν. Ἡ ἔντασις καὶ ἡ διεύθυνσις τῶν ρευμάτων τούτων μεταβάλλεται ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν, ἀνὰ πᾶν ἔτος, ἀνὰ πάντα αἰῶνα. Πρὸ δύο σχεδὸν αἰῶνων, κατὰ τὰ 1666 ἡ πυξὶς ἐν Παρισίοις ἐστρέφετο ἀκριβῶς πρὸς βορρᾶν· ἀλλ' ἀκολούθως ἤρξατο στρεφομένη πρὸς δυσμᾶς, δηλαδὴ πρὸς ἀριστερὰν, ὅταν ἔχωμεν τὸ πρόσωπον ἡμῶν ἐστραμμένον πρὸς βορρᾶν· ἦτοι ἡ ἀπόκλισις ἦτο 8 μοιρῶν κατὰ τὰ 1700, 17 κατὰ τὰ 1750, 22 κατὰ τὰ 1800, κατὰ δὲ τὰ 1814 ἤϋξεν εἰσέτι καθ' 1[2] μοῖραν· ἀκολούθως ἤρχισε καὶ πάλιν στρεφομένη πρὸς βορρᾶν· ἦτοι ἡ ἀπόκλισις ἦτο 22 μοιρῶν κατὰ τὰ 1835, 20 κατὰ τὰ 1854, 19 κατὰ τὰ 1863, 18 κατὰ τὰ 1870, καὶ 18 κατὰ τὰ 1879, νῦν δ' ἐξακολουθεῖ ἐλαττουμένη καὶ ἔστι πιθανόν, ὅτι θὰ στραφῆ καὶ πάλιν ἀκριβῶς πρὸς βορρᾶν κατὰ τὰ 1962. Ἰδοὺ σπουδαία ἀνὰ πάντα αἰῶνα μεταβολή, ἣτις τσαύτας θαλασσίας καταστροφὰς προῦξένησε τοῖς θαλασσοπόροις, διότι ἠγνόουν τὴν συμβαίνουσιν ταύτην τῆς ἀποκλίσεως με-

(1) Πεισιθέτες ὅτι οἱ ἀναγνώσται τοῦ Γραφικοῦ Κόσμου εἰσὶ φίλοι τῶν σπουδαίων ἀναγνωσμάτων λαμβάνουσαν τὴν τιμὴν ὅπως ἐξαποστείλωμεν τῇ ἀξιοτίμῳ Διευθύνσει τοῦ Περιδικίου τὴν ἀνωτέρω πρὸς δημοσίευσιν ἐκ μεταφράσεως πραγματείαν "Ἡ ἐπὶ τῆς Γῆς Ζωή" ἐρανιζόμενοι ταύτην ἐκ τοῦ λαμπροῦ συγγράμματος τοῦ κ. Κ. Φλαμμαριῶν, ἐξ οὗ καὶ ἄλλοτε μετεφράσαμεν διὰ τοῦ αὐτοῦ Περιδικίου. Σ. Μ.

ταβολήν. Πρὸς τούτοις ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν ἡ παραδόξος αὕτη βελόνη ταλαντεύεται ἐλαφρῶς περὶ τὸν ἑαυτῆς ἄξονα, ἀπομακρυνομένη ἀπὸ τοῦ μαγνητικοῦ, λεγομένου, μετημερινοῦ πρὸς ἀνατολὰς κατὰ τὰς 8 ὥρας τῆς πρωΐας καὶ ἀκολουθῶς πρὸς δυσμᾶς κατὰ τὴν 1 ὥραν μετὰ μεσημβρίαν. Τὸ πλάτος τῆς ταλαντεύσεως ταύτης μεταβάλλεται ἐπίσης ἀνὰ πᾶν ἔτος· ὅπερ δ' ἀξιοπαρατήρητον, τὸ πλάτος τοῦτο φαίνεται, ὅτι ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ πῶσον τῶν ἀναπτυσσομένων ἡλιακῶν κηλίδων. ἦτοι ὅταν ὑπάρχωσι περισσότεραι κηλίδες ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἡλίου τότε καὶ τὸ πλάτος τῶν ταλαντεύσεων ἀποβαίνει εὐρύτερον. Ἐπίσης ὁ ἀριθμὸς τῶν βορείων σελῶν φαίνεται ὅτι συσχετίζεται πρὸς τὴν φυσικὴν κατάστασιν τοῦ τῆς ἡμέρας ἀστέρος, τοῦ ἡλίου. Ὅποιον ἄλλο βιβλίον ὑπάρχει ὡς τὸ βιβλίον τῆς φύσεως!! πῶσον δ' εἰσέτι ἀνεξήγητον μένει καίτοι τοσοῦτοι ἀναγνώσται αὐτοῦ ὑπάρχουσιν!!

Ἡ τοῦ ἡμετέρου πλανήτου ζωὴ ἐκδηλοῦται ἐξωτερικῶς διὰ τῶν φυτῶν, ἅτινα κατακοσμοῦσιν τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ, διὰ τῶν ζώων, ἅτινα γεννῶνται καὶ διὰ τῆς ἀνθρωπότητος, ἣτις κατοικεῖ ἐπ' αὐτοῦ. Ἡ ἐπιστήμη γινώσκει τανῦν 120 χιλ. φυτῶν καὶ 300 χιλιάδας ζώων· ἐν δὲ μόνον ἀνθρώπινον εἶδος ὑπάρχει, διότι ἡ ἀνθρωπότης ἐστὶν ἡ ἐνσάρκωσις τοῦ πνεύματος.

Ὁ ἀνθρώπινος πληθυσμὸς τοῦ ἡμετέρου πλανήτου ἀποτελεῖται κατὰ τοὺς νεωτέρους στατιστικούς ὑπολογισμοὺς ἐφ' 1 δισεκατομμυρίου καὶ 400 ἑκατομμυρίων περίπου κατοίκων.

Ἐν βρέφος γεννᾶται σχεδὸν ἀνὰ πᾶν δευτερόλεπτον καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα μία ἀνθρωπίνη ὑπαρξὶς ἀποθνήσκει. Ἐν τούτοις ὅμως ὁ ἀριθμὸς τῶν γεννωμένων βρεφῶν ἐστὶ κατὰ τι μεγαλῆτερος τοῦ τῶν θνησκόντων ἀνθρώπων καὶ οὕτως ὁ πληθυσμὸς τῶν κατοίκων αὐξάνει κατὰ τινα μεταβλητὴν ἀναλογίαν.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἐξῆσαν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἐμφανίσεως τῆς ἀνθρωπότητος ἐπὶ τῆς γῆς, ὑπελογίσθη ἴσος πρὸς 36 τετράκις ἑκατομμύρια, 627 τρίς ἑκατομμύρια, καὶ 843 δισεκατομμύρια περίπου. Ἄν δ' ἄπαντες οὗτοι,

ἦτοι ἄνδρες, γυναῖκες, γέροντες, παῖδες ἐκ τοῦ θανάτου ἐξεγείροντο, ἤθελον ἴστασθαι πέντε ἄτομα ἀνὰ ἕκαστον τετραγωνικὸν πόδα, καὶ ἐπομένως ἤθελον ἀναγκάζεσθαι ν' ἀνέρχωνται ἐπὶ τῶν ὧμων τῶν παρ' αὐτοῖς διὰ νὰ δύνανται νὰ κατοικήσωσιν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν ἡπείρων.

Τὰ σώματα συντίθενται διαδοχικῶς πάντοτε ἐκ τῶν αὐτῶν στοιχείων· ὥστε τὰ μόρια, ἅτινα ἀναπνέομεν, πίομεν, τρώγομεν καὶ ἀφομοιωμέν τῷ ἡμετέρῳ ὀργανισμῷ ἀπετέλουν ἄλλοτε ποτε μέρος τῶν ἡμετέρων προγόνων. Ὅθεν διηγετικῆς μεταβολῆς διενεργεῖται ἀκαταπαύστως μεταξὺ ἀπάντων τῶν ὄντων. Ὁ θάνατος οὐδὲν καταστρέφει. Τὸ μόριον τοῦ ὄξυγονοῦ, ὅπερ ἐξέρχεται ἐκ τῆς κατεστραμμένης γεγηρακυίας δρυὸς καὶ καταβλημμένης ἤδη ὑπὸ τὸ βάρος τῶν αἰώνων σπεύδει νὰ ἐνσωματωθῆ ἐν τῇ ξανθῇ κεφαλῇ τοῦ μόλις γεννηθέντος τρυφεροῦ βρέφους καὶ τὸ μόριον τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος, ὅπερ ἐξέρχεται ἐκ τῶν ἐξησθενημένων πνευμόνων τοῦ θνήσκοντος, τοῦ κατακειμένου ἤδη ἐπὶ τῆς πλήρους θλίψεως κλίνης αὐτοῦ σπεύδει ν' ἀναθάλη ἐν τῇ νεαρῇ στεφάνῃ τοῦ εὐώδους ῥόδου τῶν κήπων. . . Οὕτως ἡ μᾶλλον ἀπόλυτος, οὕτως εἰπεῖν, ἀδελφικὴ ἀγάπη διευθύνει τοὺς νόμους τῆς ζωῆς, καὶ ἡ αἰώνιος φυσικὴ ζωὴ διατηρεῖται διὰ τοῦ αἰώνιου θανάτου. Τὸ πνεῦμα μόνον ἐπιζῆ καὶ ἐποπτέει. Ἡ κόνις ἐπιστρέφει εἰς τὴν κόνιν, καὶ οἱ κόσμοι διατρέχουσι τὸ ἄπειρον διάστημα, φωτιζόμενοι ὑπὸ τῶν ἀκτινοβολιῶν καὶ τῶν μειοδιαμῶτων ζωῆς, ἀκαταπαύστως ἀνανεουμένης.

Ἄνὰ πάντα αἰῶνα τὰ ζῶντα ὄντα ἀντικαθίστανται ὑπ' ἄλλων ὄντων, καὶ ἐπὶ τῶν ἡπείρων ὅπως καὶ ἐν τῷ βάθει τῶν θαλασσῶν, ἂν ἡ ζωὴ φαίνεται ἀκτινοβολοῦσα καὶ θάλλουσα πάντοτε, οὐδόλως ὅμως εἰσὶν αἱ αὐταὶ καρδίαι, αἵτινες πάλλουσιν, οὐδόλως εἰσὶν οἱ αὐτοὶ ὀφθαλμοί, οἵτινες ὑπομειδιῶσιν· ὁ θάνατος καταδιβάσει διαδοχικῶς τοὺς πάντας καὶ πάντα τὰ ἐπὶ γῆς ὑπάρχοντα ἐντὸς τοῦ ψυχροῦ τάφου τῆς διηγετικῆς ἀλλοιώσεως· ἀλλ' ἐπὶ τῆς κόνις ἡμῶν, ὅπως καὶ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῶν βασιλείων ἡ φλόξ τῆς ζωῆς ἐπιλάμπει πάντοτε. Ἡ γῆ δίδωσι τοῖς ἀνθρώποις τοὺς καρπούς αὐτῆς, τὰ



ποίμνια αὐτῆς, τοὺς θησαυροὺς αὐτῆς· ἡ ζωὴ κυκλοφορεῖ καὶ τὸ ἐκ ῥόδων καὶ ἴων ἐστεμμένον ἔαρ ἀκαταπαύστως ἐπανερχεται. Ἐκ τούτων δύναται τις ὑπολαβεῖν, ὅτι ἡ κυρία ἡμῶν ὑπαρξίς, ἡ τόσον ἀδύνατος καὶ ἐφήμερος ἀποτελεῖ στοιχειῶν συστατικὸν τῆς μεγάλης ὑπάρξεως τοῦ πλανήτου, ὅπως τὰ ἐνιαύσια φύλλα δένδρου, ζῶντος ἐφ' ὀλόκληρον αἰῶνα καὶ ὅτι ὄντες ὅμοιοι πρὸς τὰ βρύα καὶ πρὸς τὸν εὐρύωτα ζῶμεν στιγμήν τινα ἐπὶ τῆς σφαίρας ταύτης διὰ τὰ χρησιμεύσωμεν πρὸς διατήρησιν τῆς καθόλου πλανητικῆς ζωῆς, ἣν δὲν δυνάμεθα νὰ κατανοήσωμεν.

Τὸ ἀνθρώπινον γένος, καίτοι ἦττον τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζῶων ὑπέκει εἰς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἐδάφους καὶ τῶν μετεωρολογικῶν ὄρων τῆς ἀτμοσφαιρας· διότι διὰ τῆς ἐνεργητικότητος τοῦ πνεύματος αὐτοῦ, διὰ τῆς διανοητικῆς προόδου, ἣτις προβάδην ἀναπτύσσεται καὶ διὰ τῆς ἐνδόσεως τοῦ ὀργανισμοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς ἐπιδράσεις ἀπάντων τῶν κλιμάτων, εὐκολώτερον συνοικεῖται μετὰ τῶν δυνάμεων τῆς φύσεως, οὐχ ἦττον ὁμῶς συμμετέχει οὐσιωδῶς καὶ τῆς καθόλου ζωῆς, ἣτις ζωογονεῖ ἅπασαν τὴν ἡμετέραν γῆν. Οὕτω διὰ τῶν μυστηριωδῶν τούτων σχέσεων τὸ τόσον σκοτεινὸν καὶ ἀμφισβητούμενον περὶ τῆς πιθανότητος κοινῆς τινος καταγωγῆς τῶν διαφορῶν ἀνθρωπίνων φυλῶν πρόβλημα εἰσέρχεται εἰς τὴν σφαῖραν τῶν ἰδεῶν, ἣτις περιλαμβάνει τὴν περιγραφὴν τῶν φυσικῶν κόσμων.

Καίτοι ὑπάρχουσιν οἰκογένειαι λαῶν μᾶλλον ἐπιδεκτικαὶ ἀναπτύξεως, μᾶλλον πεπολιτισμέναι, μᾶλλον πεφωτισμέναι, οὐχ ἦττον ὁμῶς, δυνάμεθα εἰπεῖν, μετὰ τοῦ Οὐμβόλδ ὅτι οὐκ εἰσὶ αἱ μᾶλλον εὐγενεῖς τῶν ἄλλων. Οἱ πάντες εἰσὶ προωρισμένοι διὰ τὴν ἐλευθερίαν, διὰ τὴν ἐλευθερίαν ὁμῶς ἐκείνην, ἣτις, καί τοι ἔν τινι ἡμιανεπτυγμένη κοινωνία ἀνήκει τῷ ἀτόμῳ, παρὰ τοῖς ἔθνεσιν ὁμῶς, τοῖς προωρισμένοις νὰ ἐγκαθιδρύσωσι τὰς ἀληθεῖς πολιτικὰς θεσμοθεσίας συνίστησι τὸ δικαίωμα ὀλοκλήρου τῆς κοινότητος. Ἡ μεγάλη ἐκείνη ἰδέα, ἣτις διήκει διὰ τῆς ἱστορίας καὶ ἀποκαλύπτεται δι' αὐτῆς, ἡ ἰδέα ἐκείνη, ἣτις ἐκτείνει καθ' ἑκάστην τὸ σωτήριον αὐτῆς κράτος, ἡ ἰδέα ἐκείνη ἣτις μᾶλλον τῶν ἄλλων ἀποδεικνύει τὸ γεγονός, τὸ τασάκις

ἀμφισβητηθῆν καὶ παρεννοηθῆν τῆς γενικῆς τελειοποιήσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἐστὶν ἡ ἰδέα τοῦ ἀνθρωπισμοῦ. Ἡ ἔξοχος αὕτη ἰδέα τείνει νὰ καταρρίψῃ τοὺς προμαχῶνας, οὓς προλήψεις καὶ παντὸς εἶδους συμφέροντα ἀνήγειρον μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ συνενώσῃ οὕτως ὀλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα ἀνευ διακρίσεως θρησκευματος, ἔθνους, ἢ χρώματος ἐν μιᾷ μεγάλῃ ἀδελφικῇ οἰκογενεῖα, ἐν ἐνὶ σώματι, βαδίζοντι πρὸς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν σκοπὸν, ἦτοι πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἀνάπτυξιν τῶν ἠθικῶν αὐτοῦ δυνάμεων. Ὁ σκοπὸς οὗτός ἐστιν ὁ τελικὸς σκοπὸς, ὁ ὕψιστος κοινωνικὸς σκοπὸς καὶ ἐνταυτῷ ἡ τάσις, ἡ ἐπιβαλλομένη τῷ ἀνθρώπῳ ὑπ' αὐτῆς τῆς ἰδίας αὐτοῦ φύσεως διὰ τὴν ἄπειρον ἀνάπτυξιν τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ. Οὕτω θεωρῶν ὁ ἀνθρώπος τὴν γῆν καθ' ἅπασαν αὐτῆς τὴν ἔκτασιν καὶ τὸν ἀποκαλυπτόμενον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ οὐρανὸν, τὸν ὑπὸ ποικίλων ἀστέρων φωτιζόμενον, ἐκλαμβάνει αὐτὰ ὡς ἰδίαν αὐτοῦ ἰδιοκτησίαν, ὡς διπλοῦν πεδίον ἠνεργῶν διὰ τε τὴν φυσικὴν καὶ διανοητικὴν αὐτοῦ ἐνέργειαν. Ἦδη ὁ παῖς ἐπιθυμεῖ νὰ ὑπερπηδῆσῃ τὰ ὄρη καὶ τὰς θαλάσσας, αἵτινες περιορίζουσι τὴν στεγὴν αὐτοῦ κατοικίαν, ἐπανερχόμενος ὁμῶς εἰς ἑαυτὸν καὶ συσπειρούμενον, ὅπως ὁ περιαλλόκαυλος καυλὸς, οὕτως εἰπεῖν, τῶν φυτῶν στενάζει διὰ τὸν περιορισμὸν. Πράγματι ἡ τοῦ ἀνθρώπου φορὰ πρὸς ὅ,τι ἐπιθυμεῖ καὶ πρὸς ὅ,τι ἀπώλεσε συνίστησι τὸ θελκτικὸν καὶ ὠραῖον αὐτοῦ· πράγματι αὕτη διαφυλάττει αὐτὸν ἀπὸ τοῦ κινδύνου τοῦ προσκολληθῆναι ἀποκλειστικῶς ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ καταστάσει. Οὕτως ἡ ἰδέα τῆς εὐμενοῦς καὶ ἀδελφικῆς ἐνώσεως ὀλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος ἐρριζομένη ἐν τῷ βάθει τῆς ἀνθρωπίνου φύσεως καὶ διευθυνομένη ὑπὸ τῶν εὐγενεστέρων αὐτῆς ἐνστίκτων ἀποβαίνει μία τῶν μεγάλων ἐκείνων ἰδεῶν αἵτινες προεξάρχουσιν ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Ἡ ἀνθρωπότης δὲν ἔχει εἰσέτι τὸν ὀρθὸν λόγον αὐτῆς ἀνεπτυγμένην, διότι δὲν γινώσκει εἰσέτι νὰ αὐτοδιοικηθῇ, καὶ διότι δὲν ἐξῆλθεν εἰσέτι ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τῶν βαναύσων ἐνστίκτων τῆς κτηνωδίας· ἔστιν ὁμῶς προωρισμένη ν' ἀποβῇ ποτε πεφωτισμένη, διανοητικῶς ἀνεπτυγμένη, ἐπιστήμων, ἐλευθερά καὶ μεγάλη

ἐν τῷ φωτὶ τοῦ οὐρανοῦ. Αἱ περίξ ἡμῶν περιφερόμεναι νῆσοι, αἵτινες συνοδεύουσιν ἡμᾶς εἰς τὸ διάστημα καὶ εἰς τοὺς κόλπους τῶν ἀπροσπελάστων βαθῶν τοῦ ἀπείρου, αἱ ἄλλαι ὄηλον ὅτι γαῖαι, αἱ τῆς ἡμετέρας γῆς ἀδελφαί, φέρουσιν ἐπίσης ἐπ' αὐτῶν ἀνθρωπότητος ζώσας, αἵτινες ταυτοχρόνως μεθ' ἡμῶν πρὸς τὴν ἄπειρον πρόοδον καὶ τὴν ἀπόλυτον τελειοποίησιν ἀκαταπαύστως κατατείνουσιν. »

Ἄλλ' ἐὰν τοιαύτη ἡ ἐπὶ τῆς Γῆς Ζωὴ, ἐὰν ἐν ταύτῃ ὅπως καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς κόσμοις ἐκδηλοῦται τὸ προοδεῖον καὶ συνεχῶς ἀναπτυσσόμενον πνεῦμα, ἡ γῆ ὁμῶς αὕτη καὶ οἱ περὶ αὐτὴν συνοδιδίποροι πόθεν ἔλαβον τὴν ἀρχὴν αὐτῶν καὶ ποῦ κατατείνουσι; περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου ζητήματος θὰ δημοσιεύσωμεν τινα προσεχῶς.

Μετάφρασις Ν. Κ. ΜΑΚΑΡΟΥ.

## ΠΟΙΗΣΕΙΣ

ΚΛΕΑΝΘΟΥΣ ΠΑΠΠΑΖΟΓΛΗ.



Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΤΗΝΟΝ.

Μικρὸν πτηνόν, τί ψάλλεις ἄρμονικῶς τοσοῦτον;  
Ἀποθαυμάζεις τώρα τῆς φύσεως τὸν πλοῦτον,  
τὸ ἔαρ τὸ προβάλλον;  
Ἐνθουσιᾶς εἰς θλάσεις ἀκτίνων καὶ χρωμάτων;  
Μεθύσκεεις ἐξ ἡδέων ἀνθέων ἀρωμάτων;  
Ἡ ἄδεις ἐρωτάς σου πρὸς ῥόδον ἀναθάλλον;

Πτηνόν, μὴ πεπληγμένον τὴν τρυφερὰν καρδίαν,  
ἄρμονικῶς στενάζον ζητῆς παρηγορίαν,  
δρόσου τινὸς σταγόνας;  
Ἡ βλέπον τὴν γῆν ταύτην τὴν ναρκισσοφοροῦσαν,  
πλὴν ἔμπλεων βασάνων, κακοῦ πλὴν στεφανοῦ-  
σαν,

πρὶν ἀλλαχοῦ πετάξῃς ἐκχέης ἀλγηδόνας;

Ἄν οὕτω—ἀδελφός μου, μικρὸν πτηνόν σὺ εἶσαι·  
εἰπέ τὸ ἄσμα ὄλον· ὦ φίλε, μὴ φοβῆσαι·  
ἰδοὺ ἐγὼ πλησίον·

ἰδοὺ κ' ἐγὼ ἐκχέω καὶ δάκρυα καὶ θρήνους,  
μὴ βλέπων εἰς τοὺς τόπους, οὓς κάμνει εὐφρο-  
[σύνης

τὸ ἔαρ, ἡ κοιλάδα κατάπλεων θηρίων!

Θηρίων ἀπανθρώπων, πολὺ ἀγριωτέρων  
τῶν μελανῶν κ' ἀγρίων θηρίων τῶν νερτέρων,  
— θηρίων κοινωνίας . . .

— ὦ φίλτατον πτηνόν μου, κλαῖε πικρῶς καὶ  
[θρήνει·

ἐπὶ τῆς ἥθης πέπλον ὁ θάνατος ἐκτείνει  
μέσῳ βρενθυομένης σατανικῆς κακίας.

Ἄς φύγωμεν, πτηνόν μου· ἡ γῆ αὕτη φονεύει·  
ἡ ἀρετὴ ἐνταῦθα παντὸς ἀθλίου χλεῦθ,  
τοῦ Κάτωνος ἡ λέξις!

τί πάθος μὴ ἀνάσσει μετὰ ἀναλγησίας;  
σπαράσσονται τὰ βέθη τῆς εὐγενοῦς καρδίας,  
Θεοσίτου τινὸς πρέπει τὸν στέφανον νὰ πλέξῃς!

Μακρὰν ἄς πετασθῶμεν, ἄς φύγωμεν, πτηνόν μου·  
ἐν σοὶ θὰ ἔχω φίλον, συχνὰ παρηγορόν μου,  
θὰ ἦμ' ὁ σὸς προστατής·

ὁμοῦ τὴν εὐτυχίαν θὰ εὐρωμεν ἐν τέλει  
εἰς χώραν ὅπου ἄλλη ζωὴ τις ἐπιτέλει,  
ἐν ἣ ἡ φύσις λάμπει μὲ τόσα θαύματά της.

Ἄς φύγωμεν, πτηνόν μου, πρὸς γῆν εὐγενεστέραν,  
πρὸς εὐγενῶν καὶ πόθων καὶ χαρμοσύνης σφαῖραν,  
πρὸς σφαῖραν εὐτυχίας...

ἐκεῖ τὰ ἄσματά μας μελισταγῆ θὰ ἦναι,  
ἀφοῦ θὰ τὰ ἐμπνέουν ὠραῖαι δύο κρῆναι,  
θρησκεία μετ' ἀγάπης, ἐλπίς μετ' εὐσπλαγχνίας!

—ο—ο—ο—

## ΟΡΚΟΙ

Μὰ τοὺς μαύρους ὀφθαλμούς σου  
τοὺς γλυκεῖς πλὴν καὶ πυρίνους,  
μὰ τοῦ τρυφεροῦ λαιμοῦ σου  
τοὺς ἄβροῦς ἐκείνους κρίνους,  
μ' ἐν σου βλέμμα μὲ φονεύεις!

Μὰ τῆς κόμης σου τὸν πλοῦτον,  
μὰ τὰ κάλλη τῶν στηθῶν σου,  
εἶμαι εἰς τὸν κόσμον τοῦτον  
ἐρωμένος πρὸ ποδῶν σου·  
δὲν πιστεύεις; δὲν πιστεύεις;

Μὰ τοῦ λάμποντος ἡλίου  
τὰς ἀκτίνας τὰς ὠραίας,



προτιμῶ ἀνάκτων βίον  
τῆς ἀγάλης σου τῆς νέας  
τὸν περικαλλῆ ἀνθρώπῳ·  
μὰ τὰ ἄστρα τῆς ἐσπέρας,  
μὰ τὴν ἀργυρᾶν σελήνην,  
μὰ τὰ νέφη, τοὺς αἰθέρας,  
τὰς θυέλλας, τὴν γαλήνην,  
σ' ἀγαπῶ εἰς τὸν αἰῶνα!

ὦ φιλάτη, σ' ἐξορκίζω  
νὰ πιστεύσης τώρα πλέον·  
τὸ νόμά σου ψιθυρίζω  
ἢ γελῶν ἢ δακρυχέων,  
παντοῦ ψάλλω τὸ νόμά σου·  
παντοῦ λάμπ' ἢ καλλονή σου  
καὶ προχέει γοητείας.  
παντοῦ λάμπει ἢ μορφή σου  
καὶ μαγεύεις τὰς καρδίας  
ἐκζητούσας βλέμματά σου.

ὦ! μὰ ὄλην σου τὴν χάριν,  
μὰ τὰ κάλλη σου τὰ τόσα,  
δέξαι με ἐγγύς σου Πάριν  
κόρη Λήδας σὺ γελῶσα,  
ἄλλη Κίρκη κινδυνώδης·  
δέξαι με, ἢ καταπίπτω  
εἰς τοῦ ἔδου τὰς σκοτίας,  
εἰς ἀθύσσους πλέον κρύπτω  
τῆς ἀγάπης δυστυχίας,  
δυστυχίας μου ζοφώδεις!

—ο—ο—

## ΕΝ ΘΕΡΙΝῃ ΕΣΠΕΡᾷ.

Οὔτε αὐρὰ τις ἐφύσα,  
οὔτε φύλλον ἐκινεῖτο·  
ἐν ἀγάλῃ ἐκρατεῖτο  
τὸ πᾶν αὐστηρᾶς σιγῆς,  
καὶ ἐνόμιζες ὁ κόσμος  
εἶχε παύσει στιγμιαίως  
περιμένων ὅπως νέος  
φανῆ κόσμος χρυσαυγῆς.

Ἄνω ἔβαιν' ἢ σελήνη,  
ἄνασσα μελαγχολοῦσα,  
τὸν ἔαυθὸν ἀναπολοῦσα  
Ἐνδυμίωνα αὐτῆς,  
κ' ἐχρυσίζοντο αἱ ἄκραι  
σκιεῶν, πυκνῶν δενδρώνων,  
κάπου δὲ ἐν μέσφ κλώνων  
παρεισέδυν ἀκτίς.

Ἄνεπαύετο ἢ πλάσις  
κατακεκμηκυῖα ὄλη·  
οἱ ἀστρώδεις ἄνω θόλοι  
εἶχον χάριν θελκτικὴν  
ἐφελκύνουσαν ἠδέως  
πανταχοῦ τὰ βλέμματά σου,  
ἐψιθυρίζε τι—στάσου,  
τὴν στιγμὴν χαροῦ αὐτῆν.

Ἦν ἐκστάσεων ἐσπέρα  
διαυγῆς καὶ ἐξαισία,  
κόρη ἦτις ἐμειδία  
προτοῦ φθάσῃ ὁ μνηστήρ·  
κ' εἰδοὺς τὸ πᾶν, ὀλίγον  
νὰ εὕρισκετο ἐγγύς σου  
ἢ φιλάτη ἠρώϊς σου,  
τῆς ψυχῆς σου ὁ ἀστήρ.

Ἦν ἐσπέρα γλυκυτάτη  
ἐξ ἐκείνων τῶν σπανίων,  
τῶν ἐμπλέων μυστηρίων,  
διανοίας ὑψουσῶν,  
ποθεινῆ ἐσπέρα ἦτις,  
συγκινοῦσα τὴν καρδίαν,  
σοὶ ἐμπνέει εὐλογίαν  
πρὸς τὸν Μέγαν Πλαστουργόν.

—ο—ο—

## ΣΤΕΝΑΓΜΑΤΑ.

Τὸ ἄστρον τῶν ἐρώτων  
δὲν μ' ὀδηγεῖ ὡς πρῶτον  
τῆς φίλης μου ἐγγύς...  
Βορρᾶς τὸ πλοῖον δέρει,  
μακρὰν μὲ μεταφέρει  
τῆς περιλιμένης γῆς.

ὦ Βόσπορε, σ' ἀφίνω  
καὶ στεναγμούς ἐκχύνω  
καὶ δάκρυα πολλά...  
Ἦ τύχη μᾶς χωρίζει,  
ὁ ἄνεμος συρίζει,  
τὰ κύματα θολά.

Ποῦ βαίνω τώρα τλήμων,  
χθὲς ψάλτης τῶν εὐθύμων  
ἐρώτων καὶ χορῶν,  
καὶ τώρα ἐρημίτης  
τῶν θαλασσῶν ὀδίτης  
καὶ ψάλτης συμφορῶν;

— Ποῦ βαίνεις τώρα, τάλα;  
πρὸς βάσινα μεγάλα,  
πρὸς ἄβυσσον δεινῶν!  
Θὰ σπαραχθῆς καρδία...  
ἐπ' ἧλθ' ἢ δυστυχία  
μετὰ τῶν ὀδυνῶν!

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΠΑΠΠΑΖΟΓΛΗΣ.

## ΔΙΑΦΟΡΑ

## Ἡ ΥΠΑΝΔΡΕΥΜΕΝΗ ΚΟΡΗ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ.

Ὁραίαν τινὰ ἐσπέραν εἰς τῶν κατοίκων τῆς  
νήσου Οὐνστης ἐξῆλθεν εἰς τὴν ἀμμώδη αὐτῆς  
παραλίαν πρὸς περίπατον. Ἡ Σελήνη μόλις εἶχεν  
ὑψωθῆ ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα, καὶ εἰς τὸ ὑποτρέμον  
ὠχρὸν τῆς φῶς εἶδε πληθὺν ὑποχθονίων ὄντων,  
ζωηρῶς ἐπὶ τῆς ἀπαλῆς ἄμμου ὀρχουμένων. —  
Πλησίον αὐτῶν ἔκειντο πολλαὶ θαλασσίων κυνῶν  
δοραὶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

Ἄλλ' εὐθύς, ὡς ἐπλησίασεν εἰς αὐτὰ ὁ ἀνὴρ,  
ἔπαυσαν ὀρχούμενα, καὶ τάχιστα, ὡς ἢ ἀστρα-  
πή, ὤρμησαν νὰ λάθωσι καὶ φυλάξωσι τὰ φο-  
ρέματά των. Ἐπειτα ἐνδυθέντα, κατεπήδησαν  
ὡς θαλάσσιοι κύνες εἰς τὴν θάλασσαν. Ὁ ἄγνω-  
στος ἡμῶν τότε, προσελθὼν ἀκριβῶς εἰς τὸν τό-  
πον, ὅπου τὰ ὄντα ἐκεῖνα πρὸ μικροῦ εὕρισκον-  
το, προσήλωσε τοὺς ὀφθαλμούς του εἰς τὸ ἔδα-  
φος, καὶ παρατήρησεν ὅτι εἶχον ἀφήσει ἐκεῖ  
μίαν τῶν δορῶν, ἣτις ἔκειτο ἤδη πρὸ τῶν ποδῶν  
του. Τὴν ἔλαβε λοιπὸν μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ἀπελθὼν  
τὴν ἐφύλαξεν.

Ὅτε πάλιν κατέβη εἰς τὴν παραλίαν, εἶδεν  
ἐμπρὸς του τὴν ὠραιότατην κόρην τοῦ κόσμου:  
Περιεπάτει ἐκεῖ ἄνω καὶ κάτω, παραπονουμένη  
λυπηρότατα ὅτι ἀπώλεσε τὴν κυνοδορὰν τῆς, (1)  
ἄνευ τῆς ὁποίας οὐδέποτε ἠδύνατο νὰ ἐλπίσῃ  
ὅτι πάλιν ἤθελε καταβῆ εἰς τοὺς ὑποβρυχίους  
συγγενεῖς καὶ φίλους τῆς, ἀλλ' ἔπρεπε νὰ δια-

(1) Ἄντι τῆς λίαν ἀρχαίικης φαινομένης λέ-  
ξεως «κυνῆς» ἐνόμισα οὐχὶ ἀκατάλληλον νὰ  
μεταχειρισθῶ τὴν λέξιν κυνοδορὰν. Σ. Μ.

μένη παρὰ τὴν θέλησιν τῆς ἐπάνω εἰς τὴν Γῆν.  
Ὁ ἀνὴρ ἐπλησίασε τὴν παρθένον, καὶ προσε-  
πάθησε νὰ τὴν παρηγορήσῃ· ἀλλὰ ματαίως, ἐ-  
πειδὴ αὐτὴ δὲν ἤθελε νὰ παρηγορηθῆ. Τὸν πα-  
ρεκάλει δὲ μόνον διὰ συγκινητικωτάτων ἐκφρά-  
σεων νὰ τῇ δώσῃ πάλιν τὸ ἐνδυμά της. Ἄλλ'  
αὐτὴ μάλιστα ἢ θεὰ τοῦ συμπαθεστάτου προσώ-  
που τῆς, τὸ ὁποῖον τὰ δάκρυα περισσότερο ἐ-  
κάλλυον, εἶχε σκληρύνει τὴν καρδίαν του. —  
Τῇ παρέστησε λοιπὸν τὸ ἀδύνατον τῆς ἐπιστρο-  
φῆς τῆς, προσθεὶς ὅτι οἱ φίλοι καὶ συγγενεῖς ἤ-  
θελον ἐν τέλει πιστεύσει ὅτι ἀπώλετο καὶ θὰ ἔ-  
παυον ἐπομένως νὰ τὴν ζητῶσι καὶ περιμένωσι  
τοῦ λοιποῦ, καὶ τελευτῶν τῇ προσέφερε τὴν καρ-  
δίαν καὶ τὴν χεῖρά του.

Ἡ κόρη, ἰδοῦσα ὅτι οὐδὲν ἄλλο πλέον ἠδύ-  
νατο νὰ κάμῃ συγκατένευσε, τελευταῖον, νὰ  
γεῖνη σύζυγός του. Συνεδέθησαν λοιπὸν διὰ γά-  
μου καὶ συνέζησαν ἐπὶ τινὰ ἔτη, κατὰ τὸ διά-  
στημα τῶν ὁποίων ἀπέκτησαν πολλὰ τέκνα, ἅ-  
τινα, ἐξαιρουμένης μόνον λεπτῆς τινος μεταξὺ  
τῶν δακτύλων των ἐπιδερμίδος καὶ καμπῆς τῆς  
χειρὸς, δι' ὧν αὕτη ἐνέφαιναν ὁμοιότητα πρὸς  
πρόσθιον πόδα κυνὸς θαλασσίου, οὐδὲν ἄλλο ἴ-  
χνος τῆς θαλασσίου αὐτῶν καταγωγῆς ἔφερον  
ἐπὶ τοῦ σώματος. Ἄλλ' ἐκεῖνα τὰ σημεῖα χαρα-  
κτηρίζουσιν ἔτι καὶ σήμερον τοὺς ἐκγόνους ταύ-  
της τῆς οικογενείας.

Ἄπειρος ἦτον ἢ ἀγάπη τοῦ ἀνδρός πρὸς τὴν  
ὠραίαν του σύζυγον, ἐν ᾧ αὐτὴ ἀπ' ἐναντίας  
μόνον πολὺ ψυχρῶς ἀνταπεκρίνετο πρὸς τὸ διά-  
πυρον αἶσθημά του. Συχνὰ μάλιστα ἐξήρχετο  
μόνη κρυφίως, καὶ ἔτρεχεν εἰς τὴν ἔρημον πα-  
ραλίαν, ἐνθα σημείου δοθέντος, ἐπαρουσιάζετο  
μέγας θαλάσσιος κύων, μεθ' οὗ ὀλοκλήρους ὥρας  
συνωμίλει γλῶσσαν ἄγνωστον. Τότε δὲ συνήθως  
ἐπανέκαμπτε σκεπτικὴ καὶ περίλυπος οἴκαδε.

Παρῆλθον ἔτη, καὶ ἢ ἐλπίς τοῦ νὰ δυνηθῆ νὰ  
καταλίπη τὸν ἐπάνω κόσμον, εἶχε σχεδὸν ὀλο-  
σχερῶς ἀποσβεσθῆ εἰς τὴν καρδίαν τῆς. Ἄλλ'  
ἡμέραν τινὰ τὰ τέκνα τῆς εὗρον κατὰ τύχην ὀ-  
πισθεν σωροῦ σίτου θαλάσσιον κυνοδορὰν καὶ,  
χαίροντα διὰ τὸ εὖρημα, ἔδραμον εὐθύς καὶ τὸ  
ἔδειξαν εἰς τὴν μητέρα των. — Μετ' ἀγαλλιᾶ-



σεως δὲ εἶδεν ἐκαίνη τὴν δορὰν, ἐπειδὴ παρευ-  
θὺς ἀνεγνώρισε τὸ ἔνδυμά της, τοῦ ὁποίου ἡ ἀ-  
πώλεια τὴν εἶχε τοσοῦτο λυπήσει. — Ἐν μόνον  
πρᾶγμα περιέστελλε τὴν μεγάλην χαρὰν της: ὅτι  
τρυφερῶς ἠγάπα τὰ τέκνα της, τὰ ὁποῖα ἔ-  
μελλε πλέον νὰ ἐγκαταλίπη διὰ παντός. — Ἄλλ'  
οὐδὲ πάλιν ἀντεστάθμιζον αὐτὰ τὴν ἡδονήν, ἡ  
ὁποία τὴν περιέμενε. Ὅθεν τὰ ἐνηγαλίσθη, τὰ  
ἐφίλησεν, ἔλαβε τὴν δορὰν καὶ ἔδραμεν εἰς τὴν  
παραλίαν.

Μετ' ὀλίγον ἐπανῆλθεν ὁ σύζυγός της εἰς τὸν  
οἶκον, καὶ τὰ τέκνα τῷ διηγήθησαν ὅτι εἶχε  
κατὰ τὴν ἀπουσίαν του συμβῆ. Συμπεράνας εὖ-  
θὺς τὰ περαιτέρω, ἐξώρμησεν, ὑπ' ἀγωνίας καὶ  
ἀγάπης ἐνταυτῇ κινούμενος, ἐπὶ τὰ ἵχνη τῶν βη-  
μάτων της. — Ἄλλὰ πρόεφθασε μόνον νὰ ἴδῃ  
πῶς ὑπὸ τὴν μορφήν θαλασσίας κυνὸς ἀπὸ τοῦ  
βράχου κατεπήδησεν εἰς τὰ κύματα.

Ὁ μέγας ἐκεῖνος θαλασσίας κύνων, μετὰ τοῦ  
ὁποίου συνήθως συνομίλει, παρευθὺς τὴν ἐπλη-  
σίασε, τῇ συνεχῶς διὰ τὴν φυγὴν, καὶ κατέλι-  
πον ὁμοῦ τὴν παραλίαν. Προστού ὅμως ἔτι ν' ἀ-  
πέλθῃ ἐστράφη πρὸς τὸν σύζυγόν της, ὅστις ἀ-  
πηλπισμένος καὶ ἀναυδὸς ἴστατο ἐπὶ τοῦ βράχου,  
καὶ οὐτινος ἡ λύπη διήγειρε τὸν οἰκτόν της. «Υ-  
γίαινε!» ἐφώνησε πρὸς αὐτόν, «σοὶ ἐπεύχομαι  
πᾶσαν εὐτυχίαν! ἀλήθως σὲ ἠγάπων ἐνόσφ' ἡ-  
μην πλησίον σου, ἀλλὰ τὸν πρῶτον σύζυγόν μου  
ἠγάπων πάντοτε περισσότερον.»

(Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ.)

Φ. Α. Ο.

## ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ.

### ΣΠΟΥΔΑΙ ΕΝ ΝΥΚΤΙ.

ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον ἐξεδόθη ἐσχάτως  
λίαν φιλοκάλως τετυπωμένον λαμπρὸν ποιητικὸν  
ἀπάνθισμα προῖόν τῆς ζωηρᾶς καὶ ὄντως ποιη-  
τικῆς τοῦ φίλου κ. Θεοδώρου Χ. Μοσχό-  
ποῦλου φαντασίας. Ἄπαντα τὰ ἐν αὐτῷ ἐμ-  
περιεχόμενα ποιήματα τοῦ νεαροῦ τούτου ποιη-  
τοῦ προδίδουσι μεγίστην λεπτότητα αἰσθημάτων  
καὶ ἐγκαταλείπουσιν τῷ ἀναγνώστῃ εὐάρεστον  
καὶ ἀνεξάλειπτον ἐντύπωσιν. Ἡ Μοῦσα τοῦ κ.  
Μοσχόπουλου μετέχει ἰδίᾳ ἡδείας τινος μελαγ-  
χολίας, ἣν, ἂν ἕτεροι τῶν ποιητῶν προσεπάθη-  
θησαν νὰ ὑποκριθῶσιν, αὕτη ἐστὶ τὸνναντίον συμ-  
φυῆς τοῦ χαρακτῆρος τοῦ συγγραφέως τῶν  
«Σπουδῶν ἐν Νυκτί.»

Ἐν ἐνὶ λόγῳ ἀρκεῖ νὰ ἀναγνώσῃ τις ἐπιστα-  
μένως τινὰ τῶν ποιημάτων τούτων ὅπως πεισθῆ  
ὅτι σπουδαῖαν ὁ κ. Μοσχόπουλος θὰ καταλάβῃ  
ἐν τῇ ποιητικῇ χορείᾳ τοῦ ἡμετέρου Βυζαντινοῦ  
Ἑλικῶνος θέσιν.

Τὴν ἀπόκτησιν τοῦ βιβλίου τούτου συνιστώ-  
μεν ἐνθέρμως εἰς πάντας τοὺς ἐραστὰς τῆς ἀ-  
ληθοῦς ἑλληνικῆς ποιήσεως.

Ἀντίτυπα δὲ αὐτοῦ πωλοῦνται καὶ ἐν τῷ  
γραφεῖῳ τοῦ «Γραφικοῦ Κόσμου» τιμώμενα ἀντὶ  
φράγ. πέντε.

## ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ.

Ἐν δάκρυ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς

ΘΕΟΔΩΡΑΣ Π. ΛΑΖΑΡΙΔΟΥ.

Τὸ ὄξύ τοῦ θανάτου ὄρεπνον ἀφῆρασεν ἀπὸ  
τῶν ἀγκαλῶν τῶν προσφιλῶν αὐτῆς τέκνων μίαν  
φιλόστοργον μητέρα, τὴν

Θεοδώραν Π. Λαζαρίδου.

Ἡ μακαρίτης καταγομένη ἐκ Σιατίτσας τῆς  
Μακεδονίας ἦτο μία τῶν σπανίων ἐκείνων διὰ  
τὴν ἡμετέραν ἐποχὴν γυναικῶν ὧν ἅπας ὁ βίος  
διέρχεται ἐν αὐστηρᾷ ἀρετῇ καὶ πιστῇ τῶν πρὸς  
τὴν οἰκογένειαν καὶ κοινωνίαν καθηκόντων ἐκ-  
πληρώσει. Ἡ πρὸς τὰ τέκνα αὐτῆς φιλοστοργία  
της ἦτο μεγίστη· διὸ καὶ ἀλγεινοτάτη ἦτο ἡ  
λύπη ἣν ἠσθάνθησαν ταῦτα ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ  
τοιαύτης μητρὸς, τοιαύτης ἐνθέρμου τοῦ βίου  
αὐτῶν παρηγόρου. Πλὴν σπένδοντες ἐν δάκρυ  
ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς ἀξιοσεβάστου ταύτης γυναι-  
κὸς ἐπευχόμεθα παρηγορίαν εἰς τὰ ἀτυχή αὐτῆς  
τέκνα, διαβεβαιοῦντες αὐτοῖς ὅτι ἂν ἡ Θεοῦ  
Πρόνοια ἠθέλησε νὰ καλέσῃ παρ' αὐτῇ τὴν μη-  
τέρα αὐτῶν ἔπραξε τοῦτο ὅπως ἀπαλλάξῃ αὐτὴν  
ἀπὸ τὰς πικρίας καὶ τὰ δεινὰ τοῦ ἐπιγείου τοῦ-  
του βίου, καὶ κλειόμεν τὴν μικρὰν ταύτην νε-  
κρολογίαν μας ἐκφωνοῦντες «Γαῖαν ἔχεις ἑλα-  
φρὰν ἐνάρετος γυνή...»

## ΑΙΝΙΓΜΑ Β'.

Ἀρέσκομαι εἰς σάβανα καὶ νεκρικὰς κηδεῖας  
κ' εἰς σπαραγμούς καρδίας.

Ἄνευ τοῦ πρώτου ὕδατος κυλιῶν Γερμανίας,  
ὕπῃρξα αἴτιον φρικτὸν μεγάλης διχονοσίας.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΠΑΠΠΑΖΟΥΛΗΣ